

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**COLLATIO-||NVM SACRARVM|| LIBRI VIII.|| Tilmanni
Bredenbachij S. Th. D.||**

Bredenbach, Tilmann

Coloniae Agrippinae, 1592

VD16 B 7378

Liber quintus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65002)

49
COLLATIONVM
SACRARVM LI.
BER QVINTVS.

DE SACROSANTIS EC-
CLESIIIS, ET IMMVNITATE, P. O-
testate ac dignitate Ecclesiastica, & quæ circa
rerum sacrarum & sacerdotum violatas
memorabilia contigerunt.

*Ex 47. cap. Geneseos. De priuilegio & immunitate
sacerdotum apud Aegyptios, temporibus Ioseph
& Pharaonis.*

CAP. PRIMVM.

IN toto orbe panis deerat, & op-
presserat fames terrâ, maxime
Aegyptij & Chanaan. E quibus
omnem pecuniam congrega-
uit pro venditione frumentij,
& intulit eam in ararium regis.
Cumque defecisset emptoribus precium, ve-
nit cuncta Aegyptus ad Ioseph, dicens: Da
nobis panes: quare morimur coram te defec-
ente pecunia: Quibus ille respondit: Adducite
pecora vestra, & dabo vobis pro eis cibos, si
precium non habetis. Quæ cum adduxissent,
dedit eis alimenta pro equis, & ouibus, & bo-
bus, & asinis: sustentauitque eos illo anno, pro
com.

cōmutatione pecorū. Venerunt quoq; anno secundo, & dixerunt ei: Non celamus Domino nostro, quòd deficiente, pecunia pecora simul defecerunt: nec clam te est, quod absque corporibus & terra nihil habeamus. Cur ergò moriemur te vidente: & nos, & terra nostra tui erimus: eme nos in seruitutem regiam, & prabe semina: ne pereunte cultore, redigatur terra in solitudinem. Emit igitur Ioseph omnem terram Aegypti, vendentibus singulis possessiones suas, prae magnitudine famis. Subiecitq; eam Pharaoni, & cunctos populos eius, a nouissimis terminis Aegypti, vsque ad extremos fines eius: praeter terram sacerdotum, quae à rege tradita fuerat eis: quibus & statuta cibaria ex horreis publicis praebebantur, & idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas. Dixit ergò Ioseph ad populos: Ea ve cernitis, & vos & terram vestram Pharaoni possidet: Accipite semina, & serite agros, ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabit: quatuor reliquas permitto vobis in sementem, & in cibum familiis & liberis vestris. Qui responderunt: Salus nostra in manu tua est: respiciat nos tantum Dominus noster, & lati seruiemus regi. Ex eo tempore vsque in praesentem diem in vniuersa terra Aegypti, regibus quinta pars soluitur, & factum est quasi in legem: absque terra sacerdotum, quae libera ab hac conditione fuit. Audiant qui

nunc

300 COLLATION. SACRAR.
nunc viuunt, inquit in hunc locum D. Chry-
sostomus, (*Hom. 66. in Genes.*) quantam olim
sacerdotum idolorum curam habuerint, &
discant, vt vel saltem parem habeant hono-
rem his, quibus omnium Dei ministerium
creditum, & sacerdotio insigniti sunt. Si enim
errantes illi, & tantam idolorum curam ha-
bentes, quia ex hoc putabant idola magis co-
li, si ita eorum ministros colerent: quanta non
condemnatione digni, qui nunc imminuunt,
quod ad illorum spectat cultum? An nescitis
quod honor ad ipsum Deum pertinet? Negli-
tur respicias eum, cui honor confertur. Non e-
nim propter illum debes, quod tuum est, fa-
cere, sed propter illum, cuius sacerdos es, vt
& ab illo retributiones vbertim accipias. Pro-
pter quod & dicebat. Quod fecerit vni homi-
& mihi fecit: (*Matt. 25* & (*Matt. 10.*) Qui acci-
pit Prophetam in nomine Prophetæ, merce-
dem Prophetæ accipiet. Num à dignitate
vel vtilitate ministrorum tibi retribuet domi-
nus? Ob alacritatem tuam vel coronat, vel con-
demnat. Et sicut honor qui propter ipsum im-
penditur, multum parit fiducia. (*Propria e-*
nim sibi facit Deus, quæ in seruos collocan-
tur) ita & illorum contemptus multam è su-
pernis nobis pœnam deferet. Igitur sicut su-
um esse honorem, ita & contemptum dicit: id
quod scientes, nunquam negligamus cultum,
qui sacerdotibus Dei debetur. Et hæc dico
nos

non tantam illorum rationem habens, quam
vestræ charitatis, cupiens vos in omni-
bus lucrifacere. Quid enim tantum das, quan-
tum accipis à Domino? Quantum autem cul-
tum affers? Attamen & pro illo vili, & in eum,
qui in præfenti vita simul dissoluitur, immor-
tales accipies mercedes, & ineffabilia bona.
Hæc mente versemus, & properemus ad eo-
rum obsequia, non attendentes sumptum, sed
lucrum & accessionem quæ inde nascuntur.
Nam si videntes viri alicuius singulari digni-
tate insignis familiarem, operam damus, vt,
quantum possibile est, illi præstemus obsequi-
um, cogitantes, quod quæ illi fiunt, eius Do-
mino accedant: & quod ille familiaris, vbi
significarit patrono suo, maiorem nobis a pud
eum fauorem conciliet: multò magis hoc erit
apud vniuersorum Dominum. Nam si quis in
vulgarem aliquem & abiectum benignitatem
& compassionem aliquam declararit: domi-
num quæ sunt sibi propria faciens, promittit
se in regnum introducturum eos, qui aliquid
boni illi fecerint, & dicturum: (Matt. 25.) Ve-
nite benedicti patris mei, quia esurui, & de-
distis mihi quod comederem: multò magis
eos, qui propter Deum affliguntur, & sacerdo-
tio insigniti sunt, si quis observauerit, non so-
lum parem assequetur retributionem, sed mul-
tipliciter maiorem, misericorde Deo ex abun-
dantia misericordie semper ea, quæ à nobis
sua:

fiunt, vincēt. Ne igitur simus deteriores infidelibus, qui propter idolorum errorem ad hunc tantum cultum exhibent illorum famulis: sed quantum distat error & veritas, tantum distant & illorum & Dei sacerdotes. Tam excellentem igitur & honorem impendere debemus, ut multo plures è supernis nobis retributiones accrescant.

Ioannes Zonaras tom. 1. Annalium, Alexander Magnus Pontificem Iudeorum, Pontificaliibus vestimentis indutum, reuerenter accedat, adorat & salutat omnibusq; Iudeorum postulat annuatim.

CAP. II.

Alexander Magnus dum Tyrum obsidebat, per literas à Pontifice Iudeorum petiit, auxilia sibi mitti, & forum præbere exercitui, sibi que ea dari, quæ pensitare Dario soliti essent. Cum autem Pontifex se iuramentum obstrictum esse Dario, ne arma contra illum ferret, dixisset, idque viuentem illo violaturum negasset: Alexander iratus se bello periturus Hierosolima comminatur: captaque Tyro contra urbem proficiscitur. At Pontifex Ioadus ob regis iram anxius, Deum orat, ne populum destituat, quem Deus in somnis bono animo esse iubet: ac portis apertis & vrbem exornata ipsum cum sacerdotibus solito habitu, populum candidis vestibus regi obviam prodire. Facit ille, ut iussus erat. Alexandro iam appropinquante, cum sacerdotibus & vrbem

bana multitudine in locum quendam prodit,
vnde & vrbs & templum conspiciebatur. Mi-
libus autem opinantibus regem iussurum
urbem diripi, & Pontificem occidi: Alexan-
der cum sacerdotes & populum, vt ante di-
ctum est, ornatus vidisset, ac Pontificem hia-
cynthina & inaurata stola indutum, cidari ca-
piti imposita, & auream in eo laminam, cui
Dei nomen inscriptum erat: solus accessit at-
que adorauit, Pontificemque salutauit. Eo fa-
cto cum ceteri omnes obstupuissent, Par me-
nio etiam rogare ausus est, cur Iudæorum
Pontificem adorasset? Cui respondit, Non il-
lum, sed Deum, cuius ille sacerdotio ornatus
esset, adorasse. Nam hunc, inquit, in somnis
vidi, dum adhuc parum à Macedonia recessis-
sem in hoc habitu. Is me de Asia subigenda
cogitantem, hortabatur, ne cunctarer: & pro-
mittebat, seipsum fore ducem exercitus, &
regnum Persarum mihi traditurum. Cum au-
tem neminem adhuc, præter istum modò, tali
habitu viderim: tum visionis nocturnæ sum
recordatus, tum Deo authore bello moto, me
Darium superaturum confido, & regno Per-
sari potiturum. His dictis, & dextera sacerdo-
ti porrecta, urbem est ingressus, cumque in
templum adscendisset, Deo victimas expræ-
scripto pontificis immolauit: ac Danielis libro
vilo, quo scriptum est, regnum Persicum à
Græco cuertendum esse, latatus: omnibus
Iudæ-

384 COLLATION. SACRAR.

Iudæorum postulatis annuit.
Paul. Oros. li. 7. ca. 59. Quomodo Barbari Gothi Ro-
mam inuadentes, eamq; depraedantes sacris Eccle-
sijs, omnibusque Christianis ad eas confugientibus
reuerenter pepercerint, & sacra Ecclesia uisita-
tata & inuiolata, solemnibus defensione publice ad
Ecclesiam cum hymnis deportari curarint.

CAP. III.

QVAM reuerentiam Paganus Rex Ale-
xander Iudæorum pontifici, quamq; bo-
nignitatem Iudæis exhibuit, eandem Barbaros
Gothos sacris Ecclesijs earumque uasis, &
Christianis exhibuisse, scribit Orosius. Adhuc
inquit Alaricus, trepidam Romam obsidet,
turbat, irrumpt. Dato tamen præcepto prius,
ut si qui in sancta loca præcipueque in san-
ctorum Apostolorum Petri & Pauli basilicas
confugissent, hos in primis inuiolatos secu-
rosque esse sinerent. Tum deinde in quantum
possent prædæ inbiantes à sanguine tempera-
rent. Accidit quoque quo magis illa urbis ir-
ruptio indignatione Dei acta, quam hostis
fortitudine probaretur, ut B. Innocentius Ro-
manæ Ecclesiæ Episcopus, tanquam iustus
Loth subtractus à Sodomis, occulta prouiden-
tia Dei apud Rauennam tunc positus, pecca-
toris populi non videret excidium, Discurren-
tibus itaque per urbem Barbaris, fortè vnus
Gothorum, idemque potens, & Christianus
sacram Deo virginem iam ætate prouectam, in

in quadam Ecclesiastica domo reperit: cum-
 que ab ea aurum argentumque honestè expo-
 seret, illa fidei constantia esse apud se pluri-
 mum & mox proferendum spondit, ac
 protulit: Dumque expositis opibus attonitum
 Barbarum magnitudine & pōdere ac pulchri-
 tudine, ignota etiam vasorum qualitate, vide-
 ret, virgo ad Barbarum ait: Hæc Petri Aposto-
 ministeria sunt. Præsume, si audes, de facto tu-
 videris: Ego, quia descēdere nequeo, cōtende-
 re non audeo. Barbarus verò ad reuerentiā re-
 ligionis, timore Dei & fide virginis motus, ad
 Alaricū per nunciū retulit, qui cōtinuò repor-
 tari ad Apostoli basilicā, vniuersa, vt erant va-
 sa, imperauit: virginē etiam simulq; oēs qui se
 adiungerent Christianos, eodem cū defensio-
 ne deduci. Ea domus à sanctis sedibus lōgo, vt
 ferunt, medio interiectu vrbis, abierat. Itaque
 magno spectaculo omniū disposita per singu-
 los singula & super capita elata palā aurea atq;
 argentea vasa portantur exertis vndiq; ad de-
 fensionem gladiis pia pōpa munitur. Hymnus
 Deo Romanis Barbarisq; concinnentibus pu-
 blicè canitur. Personat latè in excidio vrbis sa-
 laris tuba, oēsq; etiam in abditis latētis inuitat
 ac pulsat. Concurrūt vndiq; ad vasa Petri, vasa
 Christi, plurimi etiā pagani Christianis, p̄fes-
 sione si nō fide admiscētur, & per hoc tamē ad
 tēpus, quò magis confundātur, euadunt. Quā-
 to copiosius aggregātur Romanj confugiētes,
 tanto

tantò auidius circumfunduntur Barbari
 fensores. O sacra & ineffabilis diuini iudicij
 discretio. O sanctum istud & salutare flumen
 quod per arua exortum, dum beato aluco
 sanctorū sedes tendit, oberrātes periclitātesq;
 animas in salutis sinū pia rapacitate pertrahit.
 O præclara illa, Christianæ militiæ tuba, que
 generaliter cunctos dulcissimo ad vitam mo-
 dulamine inuitans, quos ad salutem inobedi-
 entes non suscitauit, inexcusabiles reliquit ad
 mortem. Mysterium hoc quod in transferen-
 dis vasis, dicendis hymnis, ducendis popula-
 fuit, tanquā magnum cribrum fuisse ab-
 tror, per quod ex congregatione Pop. Romani
 ni tanquā ex magna massa frumenti, per
 omnia ex vniuerso ambitu ciuitatis lacerato-
 rum foramina effluxere grana vicia, siue occu-
 sione, siue veritate commota, omnia tamen de
 præsentate salute credentia, ex horreo domini-
 cæ præparationis accepta sunt. Reliqua vicia
 sicut stercora, & velut paleæ, ipsa vel incre-
 dulitate vel inobedientia præiudicata, ad ex-
 terminium atque incendium remanserunt.
 Quis hæc perpendere plenis miraculis, quis
 prædicare dignis laudibus queat? Tertia die
 Barbari, quam ingressi vrbem fuerant, spon-
 tē discedunt, factō quidem aliquarum ædium
 incendio, sed ne tanto quidem, quantum
 septingentesimo conditionis eius anno casus
 effecerat. Nam si exhibitam Neronis Impe-
 ratoris

moris sui spectaculis inflammationem re-
 censam, procul dubio nulla comparatione
 aequabitur secundum id, quod excitauerat la-
 sciuia principis, hoc quod nunc intulit ira vi-
 ctoris. Neque verò Gallorum meminisse in
 huiusmodi collatione debeo, qui continuo
 pedè anni spatio incensæ euersæque vrbs at-
 ritos cineres possederunt. Et ne quisquam for-
 te dubitaret, ad correptionem superbæ, lasciu-
 iæ, & blasphemæ ciuitatis hostibus fuisse per-
 missum, eodem tempore clarissima vrbs loca
 fulminibus diruta sunt, quæ inflammari ab ho-
 stibus nequiuerunt.

Plinius de viris Illustrib. & Alexand. lib. 2. cap. 14.
*Genilium sacerdotum privilegia violantes diuini-
 cas puniuntur.*

CAP. IIII.

Potitij Herculis sacerdotes, qui ex clarissi-
 ma familia ad ea sacra vocati, extris solem-
 nibus sustentabantur, multis post tempestati-
 bus antistites templi sacris & cæremonijs præ-
 fecti, donec subiata Potitia gente, seruis pub-
 licis data sunt. Appius enim Claudius censor
 cum esset, sublata Potitiorum gente, seruis
 quos docuerat sacra delegauit: quapropter lu-
 minibus captus est.

*Iohannes Zonaras tom. 1. Annalium, ex cap. 16. Nu-
 meror. De horrendo interitu Core & sociorum
 eiu, Moysi & Aaroni, sacerdotibus à Deo ordina-
 tu, rebellantibus.*

Y CYP.

ISraëlitis in deserto exultantibus, & nec dum
terram diuinitus illis promissam ingressis,
orta est populi seditio huiusmodi ex causa.
Cora Leuiticæ tribus homo genere & opibus
maximè conspicuus auræ popularis captandæ
insignis artifex, inuidet Moyfi, & contra eum
vociferatur, vt tyrannum. Nam qua, inquit,
ratione Aaroni, eiusque filijs sacerdotium at-
tribuit: si ob tribum Leuiticam, ego sum illo
honore dignior: quippè & genere illi par, & o-
pibus ac ætate superior. Sin alteri tribui debe-
tur id munus, Rubenia ob ætatis prærogatiua
primas feret ac Dathan & Abyron illo potius
tur. Hæc malitiosè dicebat ille, cum & vitæ
principes CCL instructos haberet, & plebs con-
citata esset. At Moyfes in medio progressus
Ego, inquit, Cora & te, & eorum, qui à te sunt
quemlibet honore dignos iudico. Verù Deus
Aaroni sacerdotium assignauit, idemque nunc
denuò declarabit, à quo sacra sibi velle fieri
manè igitur, qui de sacerdotio contenditis,
prodite, thuribulo quisque domo secum allate,
& igne, suffituque: Vnà vobiscum etiam Aa-
ron prodeat. Tum vobis in populi conspectu
odora menta incendentes, cuius victimarum
suauiore iudicabit Deus, is vobis Pontifex
erit. Collaudat hæc populus, postridie in con-
uentionem frequenter conueniunt. Moyfes Aby-
ronem

rorem & Dathanem accersi iubet. Non pa-
 reat illi, minas insuper contra Moſen adijci-
 res. Tum ille primoribus ſe ſequi iuſſis, ad ta-
 bernaculum illorum abiit: Propè quod cum ve-
 niſſet, manibus in cælum ſublatis, magna vo-
 ce exclamat: Quoniam, Domine, doli mali ſu-
 ſpectus habeor, tu ipſe venito iudex ac demõ-
 ſtra, nihil fortuito geri, ſed tua prouidentia gu-
 bernari omnia: quod ſi tuo iuſſu põtificatum
 Aarõni dedi, tellus, cui Dathan & Abyron
 cum ſua progenie inſiſtunt, dehiſcat: ſin vera
 ſunt, quæ cõtra me dicunt, quæ eis ſum impre-
 carus, ea in caput meum redundent. Hæc ubi
 lachrymans dixiſſet, tellus vehementer cõcuſ-
 ſa, cum ingenti fragore iuxta illorum taberna-
 culum dehiſcens, cõ & ipſos & eorum omnia
 degluſiſſet, iterum expletus eſt hiatus. His fa-
 ctis, populus ſtupet. Moſes eos, qui ſacerdotiũ
 ſibi vendicabant, vocat. Conueniunt viri illu-
 ſtres CCL. Aarõ & Cora ante tabernaculum,
 cum acerris ſuis ea quæ ipſi attulerant, ſuffi-
 ciunt. Tum ingens flamma emicat, qualis vi-
 delicet iubente Deo incendatur, quæ illi CCL.
 uirũ cum Cora ita conflagrãrunt, vt nec cada-
 uera eorum reperirentur. Solus Aarõ incolu-
 mis inuenitur. Moſes thuribula illorum viro-
 rum circa æneam aram reponi iubet, in rei
 geſtæ monumentum ad poſteros. Ac denuõ
 habita concione edicit tribunis, vt nomina tri-
 buum baculis inſcripta afferant. Nam illius
 Y 2 fore

510 COLLATION. SACRAR.
fore sacerdotium, in cuius baculo signum edidisset Deus. Afferunt igitur tum alij suos baculos, tum Aaron quoque suum, Leuita inserto. Eos in tabernaculo Dei reposuit Moyses prostridie protulit: ac ceteri quidem, quales fuerant, tales manserant: Aaronis autem & ramos & fructus germinarat, quos fructus Leuiti liber, nuces: Iosephus amygdalas fuisse dicit. Obstupuerunt igitur omnes, Aarone tunc dicitur electo.

Ex libro Exodi, Marcus Marulus lib. 3. cap. 5. Conradus Lycosthenes lib. 12. Theatri. De sacerdotum consecratione & sacerdotibus honorandis.

C A P. V I.

SI quis vestes & ornamenta Aaron pontificis & filiorum eius sacerdotum in Exodo consideret, inueniret in eis creaturarum omnium typum: & hoc quidem quantum ad allegoriam pertinet, quantum vero ad tropologicum sensum, virtutum cunctarum imaginem, & anagogeni contemplari voluerit, figuram Christi. In fronte nomen Dei ineffabile scriptum in auro rutilat, quia caput Christi Deus est & caput Ecclesie Christus. Oleo sanctificationis consecrantur, (*Exod. 18.*) vt eundem significent, de quo & predictum est: (*Psal. 44.*) *Veni te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ, præconferatibus tuis* Et tanta pontifici & sacerdotibus Deo tribuantur, vt mundum totum, virtutesque omnes contineant, & simul mundi virtutes doment.

dominium nobis exhibeant: quis non eos antequam mortales, qui in terra sunt, ponendos arbitretur? quis vel sola officij autoritate non omnibus magis reuerendos existimet: soli pontifici sancta sanctorum ingredi licet: solis sacerdotibus in altari Deo ministrare: solis panes propositionis sumere, & pro populo supplicare. Cedat omnis terrena potestas, nihil in sacerdotis potestate conspiciamus, quod non caelo dignum sit.

Ex lib. 1. Regum cap. 8. De filijs Samuelis, declinantibus post auaritia, accipientibus munera, & perueritibus iudicium, quos cum maiores populi Israelitici dedignarentur amplius sustinere iudicet, respondit Dominus, non illos, sed se à populo abieciū esse.

CAP. VII.

CUM senuisset Samuel, posuit filios suos iudices super Israël. Fuitq; nomen filij eius primogeniti, Ioël: & nomen secundi, Abia, iudicum in Bersabee. Et nō ambulauerunt filij illius in vijs eius: sed declinauerunt post auaritia, acceperuntq; munera, & peruererunt iudicium. Cōgregati ergō vniuersi maiores natu Israël, venerūt ad Samuelem in Ramatha, dixeruntq; ei: Ecce tu senuisti, & filij tui non ambulant in vijs tuis: constitue igitur nobis Regem, vt iudicet nos, sicut & vniuersae habent nationes. Displicuitque sermo in oculis Samuelis, eò quòd dixissent: Da no-

312 COLLATION. SACRAR
bis Regem, vt iudicet nos. Et orauit Samuel ad
Dominum. Dixit autem Dominus ad Samue-
lem: Audi vocem populi in omnibus quae lo-
quuntur tibi. Non enim abiecerunt te, sed me,
ne regnem super eos. Ecce per magistratus le-
gitime constitutos, precipue vero illos, qui spi-
ritualibus gubernaculis ordinaria vocatioe
praesident, Dominus Deus seipsum regnare
profiteretur, qui etiam in manifesta crimina pro-
labatur, vt filij Samuelis, ex hac tamen historia
elucescit, grauissime Deum offendere illos, qui
hac occasione res novas moluntur. In quibus
quanto malis progrediuntur, tanto grauius
diuersarum afflictionum mala sibi ipsis accer-
sunt, multoque maiora, quam illorum quae
reijciunt, repudiatione se declinatos spera-
uerunt. Filij Samuelis auaritiam sectantes, per-
uertendo iudicium accipiebant munera. Re-
ijciunt illos subditi, & postulant sibi regem.
Quid vero sub rege erant passuri? Hoc certum
est: Samuel, ius regis, qui imperaturus est vo-
bis: filios vestros tollet, & ponet in curibus
suis, facietque sibi equites & praefectores qua-
drigarum suarum, &c. Filias quoque vestras
faciet sibi vnguentarias, & focarias, & oliu-
cas. Agros quoque vestros, & vineas, & oleas
optima tollet & dabit seruis suis. Sed & lega-
tes vestras & vinearum redditus addecimabit
vt det eunuchis & famulis suis. Seruos quoque
vestros, & ancillas, & iuuenes optimos, &c.

nos auferet, & ponet in opere suo. Greges quo-
 que vestros addecimabit, & vos eritis ei serui.
 In quem locum D. Greg. Magnus (*lib. 4. expo-
 sit in 1. Reg. cap. 4.*) Cum, inquit, sacerdotes ma-
 le viuunt, à laicis iudicandi non sunt. Dignè
 indigniorem recipiunt Israelita, qui indignū
 indignè eijcere praesumpserunt. Nam de filijs
 Samuëlis dicitur: Acceperunt munera, & per-
 uerterunt iudicia. De eo autem rege, quem si-
 lij Israel petunt, terribiles valdè minè profe-
 runt, quia dicitur: Agros vestros tollet &
 oliueta, & dabit seruis suis. Et quis sapiens nō
 attendat, quia nequius sit, publica violentia
 agros & vineas tollere, quàm vt acciperent mu-
 nera, praetextu veritatis iudicium permutare?
 Hac culpa, quadam verecundia regitur, pудо-
 re obumbratur. Culpa verò illa tantò nequior
 occiditur, quantò manifestius atq; atrocius per-
 petratur. Hac ibi D. Gregor. Sed insuper hoc
 quoque à regia dignitate actum est, vt cap. 1.
 libri 4. expositionis in 1. Reg. obseruauit idem
 Gregor. vt populus, qui malos Samuëlis filios
 adijciendo, Deum ipsum obliquè abiecerat,
 postea pessimo exemplo & praeepto regum
 manifestè à Deo apostataret, idola coleret &
 simulacra adoraret. Omnia quidem hæc iuxta
 egregij doctoris vocem, in figura contingebāt
 illis scripta sunt autem propter nos (1. Cor. 10.)
 Jam quidem apertè cognoscimus, inquit ibi-
 dem D. Gregor. horum Israelitarum auda-
 ciam

ciam, quæ diuinæ indignationis iudicia secuta
 sint, & tamen contra voluntatem Dei, contra
 prælatorum sanctæ Ecclesiæ consilium, agenda
 proponere non timemus. In malo quoque pro-
 posito reprehensi resistemus, & salubria ma-
 iorum consilia, in superabili malo pericula
 vincere conamur. Videmus quanti mali inco-
 mmentum sit pereuntes adspicere, & sequi ad
 perditionem, eorum vestigia non timere: pas-
 sales laqueos mortis incurrentes cernere, &
 hisdem laqueis irretiri nequaquam metuerit
 Hæc ille. Notum est quid florentissimo Greco-
 rum regno acciderit, qui cum Romæ eccle-
 siæ obedientiam præstare detestarentur, tot
 iam tot annis, plusquam Barbarica seruituti
 iugum sub immanissimo Turca sustinent. Sed
 quid opus, longè ut factorum exempla peten-
 tur? In vicinis quibusdam prouincijs excussa
 sunt leue iugum Catholicæ & Apostolicæ Ec-
 clesiæ, profligauerunt sacerdotes, vastarunt Ec-
 clesias, in exilium eiecerunt vniuersos sancti-
 & Catholicæ religionis professores, famulo-
 rum colluuiam recipientes, ne hoc contenti
 ut mala sua grauioribus malis accumularen-
 spreto & abiecto rege suo longè optimo & pi-
 mentissimo, Deumque religiosissime colentem
 vnâ, sed plures sibi accersuerunt ciconias
 quibus longè grauius affliguntur, quam si
 mu-

muel suos Israëlitas affligendos spiritu prophético prædixit. O cœcitatem, non vno lachrymarum fonte plangendam.

*Ex lib. 1. Reg. Marcus Marulus libr. 3. cap. 5. & citat
Com. Lycosthenes Saul & Doeg sacerdotes Nobe
interficientes, (aliijs ministris id scelus detrectan-
tibus,) seipsos postea interemerunt.*

CA. VIII.

E Missarij Saulis, regis iussi interimere sacer-
dotes Nobe, (1. Reg. 12.) eò quòd Dauidem
(quem ipse rex persequebatur) suscepissent,
non sunt ausi manum eis inferre. Aderat rex,
in facinus vrgebat: cunctantibus, iratus mina-
batur. At illi immoti fixiq; steterunt, adeò ipsi-
met occidi, si fors ita fieret, quàm occidere
Dei ministros malebant. Serui denique morte
contempta, prætulere furentis domini ius-
sioni reuerentiam sacerdotum: Doeg verò Idu-
mæus, cui nulla religio, nullus Dei metus e-
rat, nec sacerdotum quidem eius cruore ma-
nus suas scædare timuit, nec distulit piòs co-
tam impio rege iugulare, vt illi morem gere-
ret. Doeg interpretatur mortuus, ne nescias
morte æterna damnandum esse, quisquis tam
excellens ordinis viris iniuriam irrogare
non perhorretet. Ac ne tam immane flagiti-
um, vel Sauli, vel ipsi Doeg impunè cessisse
existimes, ambo simul, cum in Gelboe Philis-
tinos fugerèt, iusto Dei iudicio propriis mu-
tionibus incubuerunt, semet interficientes,
Y 5 qui

516 COLLATION. SACRAR.
qui sacerdotes interfecerant. Hæc Marulus.
Ex lib. 3. Reg. cap. 12. 13. 14. Ieroboam amoro antiqum
& vero Dei cultu, constituit sacerdotes de extre-
mis populi, reprehenditur à viro Dei, contra quem
cum extenderet manum, mox arefacta est, man-
que viro Dei, restituitur manus pristino viginti.

CAP. IX.

CVM populus defecisset à rege Roboam
ad Ieroboam, atque hic metueret, ne re-
uerteretur regnum ad domum David, ait in-
tra se: Si adscenderit populus iste, ut faciat so-
crificia in domo Domini in Ierusalem, & con-
uertetur cor populi huius ad Dominum suum
Roboam, regem Iuda, interficietque me, &
revertentur ad eum. Et excogitato consilio, fe-
cit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite
tra adscendere Ierusalem: Ecce dii tui Israel,
qui te eduxerunt de terra Aegypti. Et factum
est verbum hoc in peccatum. Et fecit phana-
læ excelsis, & sacerdotes de extremis populi, qui
non erant de filiis Leui. Constituitque diem
solemnem in mense octavo, quintadecima die
mensis, in similitudinem solemnitaris, que so-
lebrabatur in Iuda. Et adscendens, altare simi-
liter fecit in Bethel, ut immolaret vitulis quos
fabricatus fuerat: Constituitque in Bethel sacer-
dotes excelsorum quæ fecerat: Et adscen-
dit ad decimam die mensis octavi, quem finxit de
corde suo, & fecit solemnitatem filiis Israel, &
adscendit

adscendit super altare, vt adoleret incensum.
 Et ecce vir Dei venit de Iuda in sermone Do-
 mini in Bethel, Ieroboam stante super altare,
 & thus iacente. Et exclamauit cōtra altare in
 sermone Domini, & ait: Altare, altare, hæc di-
 cit Dominus: Ecce filius nascetur domui Da-
 uid, Iosias nomine, & immolabit super te sa-
 cerdotes excelsorum, qui nunc in te thura suc-
 ceidunt, & ossa hominum super te incendet.
 Deditque in illa die signum, dicens: Hoc erit
 signum, quod locutus est Dominus: Ecce altā-
 re scindetur, & effundetur cinis, qui in eo est.
 Cumque audisset rex sermonē hominis Dei,
 quē inelamauerat contra altare in Bethel, ex-
 tendit manum suam de altari, dicens: Appre-
 hendite eum, & exaruit manus eius quam ex-
 tenderat cōtra eum: nec valuit retrahere ad se.
 Altare quoque scissum est, & effusus est cinis
 de altari, iuxta signum quod prædixerat vir
 Dei in sermone Domini. Et ait rex ad virum
 Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui, & ora-
 pro me, vt restituatur manus mea mihi. Ora-
 uitque vir Dei faciem Domini, & reuersa est ma-
 nus regis ad eū, & facta est sicut prius fuerat.
 Postea cum Abia filius Ieroboam ægrotaret, (3.
 Reg. 14.) mitteretque vxorem suam ad Abiam
 Prophetā, vt consulere eum super filio suo,
 respondit Prophetā: Ego missus sum ad te du-
 nus nuncius, quia hæc dicit Dominus: Ecce e-
 go inducā mala super domū Ieroboam, & per-
 cutian

518 COLLATION. SACRAR.
cutiam de Ieroboam mingentem ad parietē.
Qui mortui fuerint de Ieroboam in ciuitate,
comedent eos canes: qui autem mortui fue-
rint in agro, vorabunt eos aues caeli, &c. Ecce
hæc fuit merces abolentis verum Dei cultum,
& maiorum suorum religionem, remouentis
legitimos Dei Sacerdotes, & alios de extremis
populi constituentis, adscendentis super alta-
rē: vt adoleret incensum.

*Ex 3. lib. Reg. cap. 19. & 4. Reg. cap. 9. De summo
inertu impia Regina Iezabel, qua occidit Pro-
phetas Domini, & Eliæ mortem erat interminata.*

CAP. X.

IMpia Iezabel cum occidisset Prophetas Do-
mini, atq; insuper Eliæ mortem minaretur,
timens sibi Eliam, abiit quocunque ferebat vo-
luntas, tandemque petens animæ suæ vt mo-
reretur, ait: Sufficit mihi Domine, tolle animā
meā: neq; enim melior sum quam patres mei.
Zelo Relatus sum pro Domino Deo exercituum,
quia dereliquerunt pactum Domini fi-
lij Israel: altaria tua destruxerunt: & Prophe-
tas tuos occiderunt gladio, & derelictus sum
ego solus, & quærunt animam meā, vt auferat
eam. Non reliquit multam Deus hanc in ser-
uos & Prophetas suos crudelitatem. Enimuo-
rò cū rex Iehu veniret in Israel, impia Iezabel
depinxit oculos suos sibi, & ornauit caput
suū, & respexit per fenestrā ingredientē Iehu
per portam, Leuauitque Iehu faciem suam ad
se-

fenestram, & ait: Quæ est ista? Et inclinauerunt
se ad eum duo vel tres eunuchi, & dixerunt:
Hæc est illa lezabel. At ille dixit: Præcipi-
tate eam deorsum. Et præcipitauerunt eam:
adpersusque est sanguine paries, & equorum
vogulæ conculcauerunt eam. Cumque intro-
gressus esset, vt comederet, biberetque, ait: Ite,
& videte maledictam illam, & sepelite eam:
quia filia regis est. Cumq; issent vt sepelirent
eam, non inuenerunt, nisi caluariam, & pe-
des, & summas manus. Reuersiq; nunciaue-
runt ei, & ait Ichu: Sermo Domini est, quem
locutus est per seruum suum Eliam Thesbi-
ten, dicens: In agro lezrahel comedent canes
carnes lezabel: & erunt carnes lezabel sicut
stercus super faciẽ terrę in agro lezrahel, ita vt
paxereuntes dicant: Hæc cine est illa lezabel?
*Ex 4. Reg. 12. cap. & 2. Paralip 26. De rege Ioas,
qui thesauros templi temerè surripens, à seruis
suis interficitur. Item de Ozia rege, qui volens a-
dolere incensum, moni usq; à sacerdotibus, non esse
hoc sui muneris, & contemns, lepra percussus.*

CAP. XI.

CVM Hazael, rex Syriæ, pugnaret contra
Geth, eamq; cepisset: dirigeretq; faciem
suam vt ascenderet in Ierusalem, tulit Ioas,
rex Iuda, omnia sanctificata, quæ consecraue-
rant Iosaphat, & Ioram & Ochozias, patres
eius, reges Iuda, & quæ ipse obtulerat: & vni-
uersum argentum quod inueniri potuit in
the-

520 COLLATION. SACRAR.
thesauris templi Domini: misitq; Hazeli, regi
Syriæ, vt recederet ab Ierusalem. Surrexerunt
autem serui eius, & coniurauerunt inter se,
percuferuntque Ioas in Domo Mello, in de-
scensu Sella, & mortuus est.

Ozias quoque rex cum iam auxilio Domini
roboratus esset, eleuatum est cor eius in lo-
teritum suum, & neglexit Dominum Deum
suum: ingressusque templum Domini, adole-
re voluit incensum super altare thymiamen-
tis. Statimque ingressus post eum Azarias sa-
cerdos, & cum eo sacerdotes Domini octogin-
ta, viri fortissimi, restiterunt regi, atq; dixerunt
Non est tui officij Ozia, vt adoleas incensum
Domino: sed sacerdotū, hoc est filiorum Aa-
ron, qui consecrati sunt ad huiusmodi minis-
terium: Egredere de sanctuario, ne contem-
pseris: quia non reputabitur tibi in gloriam
hoc à Dominò Deo. Iratusque Ozias, & reus
in manu thuribulum, vt adoleret incensum,
minabatur sacerdotibus; Statimq; orta est le-
pra in fronte eius, coram sacerdotibus, in do-
mo Domini, super altare thymiamatis. Cumq;
respexisset eum Azarias Pontifex, & omnes re-
liqui sacerdotes: viderunt lepram in fronte
eius, & festinatò expulerunt eum: sed & ipse
perterritus accelerauit egredi, eo quod illico
sensisset plagam Domini. Fuit igitur Ozias re-
leprofus vsque ad diem mortis suæ, & habita-
uit in domo separata, plenus lepra, ob quam
eius

dictus fuerat de domo Domini.

Danielis l. 4. & 5. cap. De pœna Nabuchodonosoris regis, qui abstulit vasa domus Dei, & funesto casu Balihasaris regis, qui sacris vasis cum vxoribus & concubinis suis temulentus abutebatur.

CAP. XII.

Rex Babylonis Nabuchodonosor cum expugnasset Hierusalem, abstulit partem vasorum domus Dei, & asportauit ea in domum Dei sui, qui postea ex hominibus abiectus est, & fornum vt bos comedit, & rore cœli corpus eius infectum est, donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent, & ungues eius quasi auium. Qui postea sibi regnoque suo restitutus, agnouit potentiam & iustitiam Dei, qui gradientes in superbia, possit humiliare. Porro pronepos eius Baltassar, immemor huius vindictæ proauis sui, cum grande conuiuium optimatibus suis apparatusset, præcepit iam temulentus, vt afferrentur vasa aurea & argentea quæ absportauerat Nabuchodonosor: Non quidem genitor, sed proauis eius pater eius de templo quod fuit in Ierusalem: vt biberent in eis Rex & optimates, & vxores eius, & concubinae. In eadem autem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulae regiae: & Rex adspiciebat articulos manus scribentis. Et immutata est facies Regis, & cogitationes eius conturbabant cum:

&

522 COLLATION. SACRAR.
& compages renum eius soluebantur, & genua eius ad se inuicem collidebantur. Sed & optimates eius conturbabantur. Tandem Daniel introductus coram Rege, cōmemorauit illi superbiam Nabuchodonosoris patris sui, & quomodo Deus eum humiliasset. Tu quoque, inquit, filius eius Baltassar, non humiliasti cor tuum, cum scires hæc omnia. Sed aduersum Dominatorem celi eleuatus es, & uasa domus eius allata sunt coram te: & tu, & optimates tui, & vxores tuæ, & concubinae tuæ uinum bibistis in eis: Deos quoque argenteos, & aureos, & creos, ferreos, ligneos, & lapideos, qui non uident, neque audiunt, neque sentiunt, laudasti. Porro Deum, qui habet statum tuum in manu sua, & omnes uias tuas, non glorificasti. Idcirco ab eo missus est arculus manus qui scripsit hoc, quod exaratum est. Hæc est autem scriptura, que digesta est: Mane, Thecel, Phares. Et hæc est interpretatio sermonis: Mane, Numerauit Deus regnum tuum, & compleuit illud: Thecel, Appellus es in frater, & inuentus es minus habens. Phares, Diuisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis. Tunc iubete Rege indutus est Daniel purpura, & circumdata & torques aurea collo eius: & predicatum est de eo, quod haberet potestatem tertius in regno. Eadem nocte interfectus est Baltassar, rex Chaldaeus. Et Darius Medus successit in regnum, annos natus sexaginta duos.

In libr. 1. Machabeorum cap. 1. 2. & 6. Rex Antiochus ob prophanatum & spoliatum templum Hierosolymitanum, varijs malis ac doloribus afflictus miserima morte interiit, & representat quandam imaginem nostrorum infelicium temporum.

CAP. XIII.

Antiochus, postquam percussit Aegyptum, adscendit Hierosolymam. Et intrauit in sanctuarium cum superbia: & accepit altare aureum, & candelabrum luminis, & vniuersa vasa eius, & mensam propositionis: & libatoria, & phialas, & mortariola aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum quod in facie templi erat: & comminuit omnia. Et accepit aurum & argentum, & vasa concupiscibilia: & accepit thesauros occultos, quos inuenit: & sublatis omnibus, abiit in terram suam, &c. Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in ciuitates Iuda. Et locutus est ad eos verba pacifica in dolo: & crediderunt ei. Et irruit super ciuitatem repente, & percussit eam plaga magna. Et accepit spolia ciuitatis. Et posuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos, & conualuerunt in ea. Et posuerunt arma, & escas, & congregauerunt spolia Ierusalem, & reposuerunt illi: & facti sunt in laquem umagnum. Et factum est hoc ad insidias sanctificationi, & in diabolum malum in Israel: Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis.

tionis, & contaminauerunt sanctificationem.
 Et fugerunt habitatores Ierusalem propter
 eos, & facta est habitatio exterorum, & facta
 est externa semini suo, & nati eius reliquerunt
 ea. Sanctificatio eius desolata est, sicut soliti
 do, dies festi eius conuersi sunt in luctum, sabbatha
 eius in opprobrium, honores eius in tibi-
 hilum. Secundum gloriam eius multiplicata
 est ignominia eius: & sublimitas eius conuersa
 est in luctum. Et scripsit Rex Antiochus omni
 regno suo, vt esset omnis populus, vnus: & re-
 lineret vnusquisq; legem suam, & confes-
 serunt omnes gentes secundum verbum regis
 Antiochi. Et multi ex Israel conserunt
 & sacrificauerunt idolis, & coinquinauerunt
 sabbathum. Et misit rex Antiochus libros per
 manus nunciorum in Ierusalem, & in omnes
 ciuitates Iudæ, vt sequerentur leges gentium
 terræ. Et prohiberent holocausta & sacrificia,
 & placationis fieri in templo Dei, & prohibe-
 ret celebrari sabbathum & dies solemnes. Et ius-
 sit coinquinari sancta, & sanctum populum Is-
 rael. Et iussit relinquere filios suos in circun-
 cisos & coinquinari animas eorum in omni-
 bus immunditijs, & abominationibus, ita vt
 obliuiscerentur legem, & immutarent omnes
 iustificationes Dei. Et quicumq; non fecisset
 secundum verbum regis Antiochi, moreretur.
 Secundum omnia verba hæc scripsit omni
 regno suo: & præposuit principes populo, qui

hac fieri cogent. Et quicumque obseruabat le-
 gem Domini, secundum edictum regis trucidabatur eum. Et mulieres, quae circuncidebant filios suos, trucidabantur. Et multi de populo Israel definiunt apud se, ut non manducarent immunda: & elegerunt magis mori, quam cibis coquinari immundis: & noluerunt infringere legem Dei sanctam, & trucidati sunt. Porro Mathathias, cum sollicitaretur ut faceret iussum regis, promittereturque illi amicitia regis, aurique & argenti munere multa, respondit magna voce: Etsi omnes regi Antiocho obediunt, ut discedant unusquisque a seruitute Legis patrum suorum, & consentiant mandatis eius; ego & filij mei, & fratres mei obediemus Legi patrum nostrorum. Propitius sit nobis DEVS: non est nobis utile, relinquere Legem, & iustitias Dei. Non audiemus verba regis Antiochi, nec sacrificabimus transgredientes Legis nostrae mandata, ut eamus altera via. Omnis qui zelum habet Legis, statuens testamentum, exeat post me. Et fugit ipse, & filij eius in montes, & reliquerunt quaecumque habebant in ciuitate. Tunc descenderunt multi, querentes iudicium & iustitiam, in desertum: & sederunt ibi ipsi, & filij eius & mulieres eorum, & pecora eorum: quoniam inundauerunt super eos mala. Congregati deinde sunt ad Mathathiam omnes voluntarii in Lege: & omnes qui fugiebant a malis additi sunt ad eos, & facti sunt illis ad firma-
 men-

mentum. Et collegerunt exercitum, & percuss-
 erunt peccatores in ira sua, & viros iniquos
 in indignatione sua: & ceteri fugerunt ad na-
 tiones, vt euaderent. Et circumiuit Mathathia-
 as & amici eius, & destruxerunt aras: & circum-
 ciderunt pueros incircuncisos, quotquot in-
 uenerunt in sinibus Israel in fortitudine. Et
 persecuti sunt filios superbię: & prosperum est
 opus in manibus eorū: Et obtinuerunt Legem
 de manibus gentium, & de manibus regum, &
 non dederunt cornu peccatori. Et appropin-
 quauerunt dies Mathathiaę moriendi, & dixit
 filiis suis: Nunc confortata est superbia, & es-
 tigationis, & tempus euersionis, & ira indigni-
 tationis. Nūc ergo, o filij, æmulatores estote Le-
 gis, & date animas vestras pro testamento pa-
 trum vestrorum. Et mementote operum pa-
 trum, quæ fecerunt in generationibus suis: &
 accipietis gloriam magnam, & nomen æter-
 num. Abraham nonne in tentatione inuictus
 est fidelis, & reputatum est ei ad iustitiam lo-
 seph in tempore angustiaę suæ custodiuit mi-
 sericordiam: & factus est dominus Aegypti. Phi-
 nees pater noster zelendo zelum Dei, accepit
 testamentum sacerdotij æterni. IESVS dum
 impleuit verbū, factus est dux in Israel. Caleb
 dum testificatur in Ecclesia, accepit heredita-
 tem. Dauid in sua misericordia consecutus est
 sedem regni in sæcula. Elias dum zelat zelum
 Legis, receptus est in cælum. Annanias, & A-
 zarias,

arias, & Misael, credentes liberati sunt de
summa. Daniel in sua simplicitate liberatus
est de ore leonum. Et ita cogitate per genera-
tionem & generationē: quia omnes, qui spe-
rant in eum, non infirmantur. Et à verbis viri
peccatoris ne timueritis: quia gloria eius, ster-
tus & vermis est. Hodie extollitur, & cras non
inuenietur: quia conuersus est in terram su-
am, & cogitatio eius periit. Porrò, Antio-
chus ille sacrorum omnium prophanator ac
direptor, cum de Iudæorum victoria & suo-
rum strage cognouisset, (1. Macha. 6.) (vide ob-
secro, etsi seram, seriam tamen Dei vindicis
vitionem) expauit, & commotus est valde, &
decidit in lectum, & incidit in languorem præ
tristitia, quia nō est factum ei sicut cogitabat.
Erat illie per dies multos: quia renouata est
in eo tristitia magna, & arbitratus est se mori.
Et vocauit omnes amicos suos, & dixit illis:
Recessit somnus ab oculis meis, & concidi &
corni corde præ solitudine. Et dixi in corde
meo: In quam tribulationem deueni, & in
quos fluctus tristitiæ, in qua nunc sum: qui iu-
cundus eram, & dilectus in potestate mea?
Nunc verò reminiscor malorum quæ feci in
Ierusalem, vnde & abstuli omnia spolia aurea
& argentea, quæ erant in ea, & misi auferre ha-
bitantes Iudæam, sine causa. Cognoui ergò,
quia propterea inuenerunt me mala ista: &
ecce peteo tristitia magna in terra aliena. Quo-
modo

modo autem & quàm sceda & horrenda morte perierit, plenius refertur lib. 2. Machabæorum cap. 9. Cùm enim elatus ira, arbitrabatur se iniuriam illorum qui se fugauerant, posse in Iudæos retorquere, iussit agitari currum suum, sine intermissione agens iter, caelesti iudicio perurgente, eò quòd ita superbe locutus est se venturum Hierosolymam, & congerit sepulchri Iudæorum eam facturum. Sed ubi vniuersa conspicit Dominus Deus Israel, percussit eum insanabili & inuisibili plaga. Vnde enim finiuit hunc sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum, & amara internum tormenta: Et quidem satis iuste, quippe qui multis & nouis cruciatibus aliorum torerat viscera: licet ille nullo modo à sua malignitate cessaret. Super hoc autem superbia repletus ignem spirans animo in Iudæos, & precipiens accelerari negotium, contigit illum impetu euntem de curru cadere, & graui corporis collisione membra vexari. Iesue, qui illi videbatur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbia repletus, & montium altitudines in statera appendens, nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestã Dei virtutem in semetipso contestans: ita vt de corpore impij vermes scaturirent, ac viuentes in doloribus carnes effluerent, odore etiam illius & fetore excrementus grauaretur. Et qui paulò ante fiducia ca-

contingere se arbitrabatur, cum nemo poterat
propter intolerantiam fœtoris portare. Hinc
igitur cœpit ex graui superbia deductus, ad ag-
nitionem sui venire, diuina ammonitus pla-
ga, per momenta singula doloribus suis aug-
mentâ capientibus. Et cum nec ipse iam fœtoris
suum ferre posset, ita ait: Iustum est subditum
esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire.
Orabat autem hic scelestus dominum, à quo
non esset misericordiam consecuturus, & ci-
uitatem, ad quam festinans veniebat, vt eam
ad solum deduceret, ac sepulchrum congesto-
rum faceret, nunc optat liberam reddere: &
Iudæos, quos nec sepultura quidem se dignos
habebaturum, sed auibus ac feris diripiendos tra-
diturum, & cum paruulis exterminaturum
dixerat, æquales nunc Atheniensibus factu-
rum pollicetur: templum etiam sanctum, quod
prius exspoliauerat, optimis donis ornatu-
rum, & sancta vasa multiplicaturum, & pertinen-
tes ad sacrificia sumptus de redditibus suis præ-
stiturum: Super hæc & Iudæum se futurum,
& omnem locum terræ perambulaturum, &
prædicaturum Dei potestatem. Sed non
cessantibus doloribus (superuenerat enim in
eum iustum Dei iudicium) commendat fili-
um suum Iudæis. Igitur homicida & blasphe-
mus pessimè percussus, & vt ipse alios tracta-
uerat, peregrè in montibus, miserabili obitu
vita functus est. Quod autem pœnitentiâ
ductus

ductus misericordiam non sit consecutus, sed
ius rationem reddit Lyranus, (in cap. 9. lib. 2.
Mach.) nempe pœnitentiam eius nō fuisse ve-
ram: non enim fuit propter offensam Dei, sed
tantum propter euasione[m] corporalis flageli,
eoque non fuit misericordiam consecutus,
nec in culpæ, nec in pœnæ remissione.

*Ex lib. 1. Machabeorum cap. 9. Alcimus precipit
destrui muros domus sanctæ interioris, admirabilis
plaga repente diuinitus percussit.*

CAP. XIV.

ANNO centesimo quinquagesimo tertio,
in mense secundo, precepit Alcimus destrui
muros domus sanctæ interioris, & destrui
opera prophetarum: & cœpit destruere. In tem-
pore illo percussus est Alcimus: & impedita
sunt opera illius: & oclusum est os eius, &
dissolutum est paralyssi, nec ultra potuit loqui
verbum & mandare de domo sua. Et mortuus
est Alcimus in tempore illo cum tormento
magno.

*Ex libr. 2. Machabeorum cap. 3. Heliodorus missus
ad rapiendos templi thesauros, sacerdotibus Deum
inuocantibus, diuinitus flagellatur, rursusque
inuita summi sacerdotis precibus liberatur.*

CAP. XV

CUM sancta ciuitas habitaretur in omni
pace, leges autem adhuc optime cultoribus
& pietatem, & animos odio habentes mala-

LIBER V.

531

febat vt & ipsi reges & principes locum sum-
 mo honore dignum dicerent, & templum
 maximis muneribus illustrarent, ita vt Seleu-
 us Asiæ rex de redditibus suis prestaret om-
 nes sumptus ad ministerium sacrificiorum perti-
 nentes. Simon autem de tribu Benjamin, Pre-
 positus templi constitutus, contendebat obli-
 scere sibi principe sacerdotum iniquum ali-
 quid in ciuitate moliri. Sed cum vincere O-
 niam non posset, venit ad Apollonium Thar-
 sez filium qui illo tempore erat dux Coelesty-
 riæ & Phœnicis, & nunciauit ei pecunijs in-
 numerabilibus plenum esse ararium Ieroso-
 lymis, & communes copias immensas esse, quæ
 non pertinent ad rationem sacrificiorum, ef-
 se autem possibile sub potestate regis cadere
 vniuersa. Cumque retulisset ad Regem Apol-
 lonius de pecunijs, quæ delatae erant, ille acci-
 tum Heliodorum, qui erat super negotia eius,
 misit cum mandatis, vt prædictam pecuniam
 transportaret. Statimque Heliodorus iter est
 aggressus, specie quidem quasi per Coelestyriam
 & Phœnicem ciuitates esset peragaturus, re-
 autem vera regis propositum perfecturus. Sed
 cum venisset Ierosolymam, & benigne à sum-
 mo sacerdote in ciuitate esset exceptus, narra-
 uit de dato indicio pecuniarum, & cuius rei
 gratia adesset, aperuit. Interrogabat autem si ve-
 ritas hæc esset. Tunc summus sacerdos ostendit

Z

dit

dit deposita hæc & victualia viduarum, & pa-
 pillorum, quædam verò esse Hyrcani Thocia-
 viri valde eminentis, in ijs quæ detulerat im-
 pius Simon, vniuersa autem argenti talenta
 quadringenta, & auri ducenta: decipi vero
 qui credidissent loco & templo, quod per v-
 niuersum mundum honoratur, pro sui ratio-
 tione & sanctitate, omninò impossibile esse.
 At ille pro ijs quæ habebat in mandatis regi
 dicebat omninò regi ea esse deferenda. Cùm
 tuta autem die intrabat de ijs Heliodorus
 dinaturus. Non modica verò per vniuersam
 ciuitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem
 ante altare cum stolis sacerdotalibus iacta-
 runt se & inuocabant de cælo eum, qui deo-
 positis legem posuit, vt ijs qui deposuerant
 salua custodiret. Iam verò qui videbat
 sacerdotis vultum, mète vulnerabatur. Facies
 enim & color immutatus, declarabat immen-
 sum animi dolorem. Circumfusa erat enim man-
 tia quedam viro, & horror corporis, per quem
 manifestus adspiciētibus dolor cordis con-
 spiciebatur. Alij etiã gregatim de domibus
 fluebant: publica supplicatione obsecra-
 turus. Accinctæq; mulieres cilicijs petunt
 plateas confluebant: sed & virgines quæ cæ-
 læ erant, procurrebant ad Oniam, alia
 ad muros, quædam verò per venestras adspice-
 bant. Vniuersæ autem protendentes manus
 cælum

LIBER V.

333

celum, deprecabantur. Erant enim misera cō-
 mixta: multitudinis, & magni sacerdotis in-
 agone constituti expectatio. Et hi quidem in-
 vocabant omnipotentem Deum, vt credita si-
 bi, his qui crediderant, cum omni integritate
 conferuarentur. Heliodorus autem, quod de-
 creuerat, perficiebat, eodem loco ipse: cum sa-
 tellitibus circa ærarium, præfens. Sed spiritus
 omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensio-
 nis euidentiā, ita vt omnes qui ausi fuerant
 parere ei, ruentes Dei virtute, in dissolutionē
 & formidinem conuerterentur. Apparuit eni-
 nim illis quidam equus, terribilē habens sesso-
 rem, optimis operimentis adornatus: isq; cum
 impetu Heliodoro priores calces elisit. Qui au-
 tem ei sedebat, videbatur arma habere aurea.
 Alij etiā duo apparuerunt iuuenes virtute de-
 cori, optimi gloria, speciosi que amictu: qui cir-
 cumsteterunt eum, & ex vtraq; parte flagella-
 bant, sine intermissione multis plagis verberā-
 tes. Subitō autē Heliodorus concidit in terram,
 cumq; multa caligine circumfusum rapuerūt,
 atq; in sella gestatoria positum eiecerūt. Et is
 qui cū multis cursoribus & satellitibus prædi-
 ctum ingressus est ærarium, portabatur nullo
 sibi auxilium ferente, manifesta Dei cognita
 virtute. Et ille quidem per diuinam virtutem
 iacebat mutus, atque omni spe & salute priua-
 tus. Hi autem Dominum benedicebant, quia
 magnificabat locum suum: & templum, quod

Z a

pau-

534 COLLATION. SACRA
paulò autè timore ac tumultu erat plenum,
apparente omnipotente Domino, gaudio &
lætitia impletum est. Tunc verò ex amicis He-
liodori quidam rogabant confestim Oniam,
vt inuocaret Altissimum, vt vitam donaret, et
qui in supremo spiritu erat constitutus. Con-
siderans autem summus sacerdos, ne forte
rex suspicaretur malitiam aliquam ex ludæis
circa Heliodorum consummatam, obuiam pro
salute viri hostiam salutarem. Cumque sum-
mus sacerdos exoraret, iidem iuuenes circum-
vestibus amicti, adstantes Heliodoro, dice-
runt: Oniæ sacerdoti gratias age: nam propter
eum Dominus tibi vitam donauit. Tu enim
tem à Deo flagellatus, nuncia omnibus mem-
bralia Dei, & potestatem. Et his dictis non re-
paruerunt, Heliodorus autem, hostia Deo im-
olata, & votis magnis promissis ei qui viuenti-
li cōcessit, & Oniæ gratias agens, recepto equo
citu repedabat ad regem. Testabatur autem
nibus ea, quæ sub oculis suis viderat, opera
magni Dei. Cùm autem rex interrogasset He-
liodorum, quis esset aptus adhuc semel in
solyman mitti, ait: Si quem habes hostem
regni tui insidiatorem, mitte illuc, & flagellatum
eum recipies: si tamen euaserit: eò quod
in loco sit verè Dei quædam virtus. Nam
qui habet in cælis habitationem, visitat
adiutor est loci illius, & venientes ad male-
ficiendum percutit ac perdit.

Ex libr. 2. cap. 4. Machabæorum. *Andronicus Oniam*
Ponificem dolo occidens, postea purpura exutus,
namque per civitatem circumductus, in eodem lo-
co, in quo Oniam interfecerat, occiditur.

CAP. XVI.

CUM apud Tharsenses & Mallotas seditio
 moueretur, rex Antiochus festinanter il-
 luc venit sedare illam, relicto suscepto vno ex
 comitibus suis Andronico. Ratus autem Me-
 nelæus accepisse se tempus opportunum, au-
 rea quædam vasa è templo furatus, donavit An-
 dronico, & alia vendiderat Tyri, & per vici-
 nas civitates. Quod cum certissimè cognouisset
 Onias, arguebat eum; ipse in loco tuto se
 continens Antiochia secus Daphnè. Vnde Me-
 nelæus accedens ad Andronicum, rogabat ut Oniam
 interficeret. Qui cum venisset ad Oniam,
 & dâis dextris eum iureiurando (quamvis ef-
 set ei suspectus) suasisset de asylo procedere,
 statim eum premit, non veritus iusticiam. Quam
 causam non solum Iudæi, sed etiam ali-
 que quoque nationes indignabantur, & moeste-
 rebant de necetati viri iniusta. Sed regressum
 regem de Cilicia locis, adierunt Iudæi apud
 Antiochiam, simul & Græci: conquerentes de
 iniqua necè Oniæ. Contristatus itaque est ani-
 mo Antiochus propter Oniam, & flexus ad mise-
 ricordiam, lacrymas fudit, recordatus de-
 functi sobrietatem & modestiam. Accensisque
 animis Andronicum purpura exutum per to-
 tara

536 COLLATION. SACRAR.
tam ciuitatem iubet circunduci: & in eodem
loco, in quo in Oniam impietatem commise-
rat, sacri legum vita priuari, Domino illi
dignam retribuente poenam.

Ex eod. lib. 2. cap. 4. & 8. Machabeorum. Lysimachus multis in templo commissis sacrilegijs, ararium interficitur. Callisthenes, cum sacras ianuas incendisset, incendio consumitur.

C A P. XVII.

MVLtis sacrilegijs in templo à Lysimachis commissis, Menelai consilio, & diuulgata fama, congregata est multitudo aduersus Lysimachum, multo iam auro exportato. Tunc illi, & alijs, in insurgens, & animis iracundis, Lysimachus armatis ferè tribus millibus, quibus quis manibus uti cepit, duce quodam tyranno, arate pariter & dementia prouecto. Sed illi intellexerunt conatum Lysimachi, alij lapides, alij fustes validos arripuerunt: quidam quoque cinerem in Lysimachum iecerunt: Et multi quoque eum vulnerati, quidam autem & prostrati, omnes verò in fugam conuersi sunt. Is enim etiam sacrilegum secus ararium interfecerat. (3. Mach. 8.) Et cum epinicia agerent in Hierosolymis, eos qui sacras ianuas incenderunt, ad Callisthenem, cum in quoddam domicilio refugissent, incenderunt, digna illis mercede pro impietatibus suis reddita.

Ex 2. Machabeorum cap. 13. De funesto interitu Menelai sacrilegi.

CAP. XVIII.

CVM Antiochus Eupator veniret cū multitudi-
ne magna contra Iudæam, commi-
sit illis & Menelaus: & cum multa fallacia
deprecabatur Antiochum, non pro patria sa-
rare, sed sperans se constitui in principatum.
Sed rex regum suscitavit animos Antiochi in
peccatorem: & suggerente Lysia, hunc esse cau-
sam omnium malorum, iussit (vt eis est con-
suetudo) comprehensum in eodem loco ne-
cari. Erat autem in eodē loco turris quinquaginta
cubitum, aggestum vndique habens
cineris: hæc prospectum habebat in præcep-
tū. Inde in cinerem iussit deijci sacrilegum, omni-
bus eum propellentibus ad interitum. Et tali
lege præuicatore Legem contigit mori, nec
tunc dari Menelaum. Et quidem satis iuste.
Nam quia multa erga aram Dei delicta com-
misit, cuius ignis & cinis erat sanctus, ipse in
cineris morte damnatus est.

*Ex 2. Machabeorum cap. 14. & 15. De Nicanore, qui
iurabat se templū Domini Libero patri dedicaturū,
& Deum sabbati authorē spernebat, eiusq; interitum.*

CAP. XIX.

Nicanor cū venisset ad maximum & san-
ctissimum templum: & sacerdotibus soli-
tas hostias offerētib; iussit tradi sibi Iudam.
Quibus cum iuramento dicentibus, nescire se
vbi esset, extendens manum ad templum, iu-
rauit, dicens: Nisi mihi Iudam vincrum tradi-
deritis,

dicritis, istud Dei phanum in planitiem deducam, & altare effodiam, & templum hoc Libero patri consecrabo. Et his dictis abiit. Secretos autem protendentes manus in caelum inuocabant Deum, qui semper esset propugnator gentis ipsorum, hæc dicentes: Tu Domine universorum, qui nullius indiges, voluisti templum habitationis tuæ in nobis fieri. Et ait Sancte sanctorum omnium Domine, conferas in æternum domum istam impollutam, quam nuper mundata est. (2. Mach. 15.) Nicanor autem ut comperit Iudam esse in locis Samarie, cogitavit, die sabbati cum omni impetu committere bellum. Iudæis verò qui illum per necessitatem sequebantur, dicentibus: Ne ita ferociter & barbarè feceris, sed honorem tribuere sanctificationis, & honora eum qui visus est conspicit. At ille infelix interrogavit, si est potens in caelo, qui imperavit agi diem sabbatum. Et respondentibus illis: Est dominus unus ipse in caelo potens, qui iussit agi septimum diem. At ille ait: Et ego potens sum super terram, qui impero summi arma, & negotia regni impleri. Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus, cogitauerat commune verbum statueret de Iuda. Machabæus autem confidebat semper cum omni spe auxilium libi Deo affuturum: & hortabatur suos, ne formidarent ad aduentum nationum, &c. Nicanor autem & qui cum ipso erant, cum tubis & ca-

tibus admouebant. Iudas uero & qui cum eo e-
 rat, inuocato Deo, per orationes cōgressi sunt:
 manu quidem pugnantes, sed Dominum cor-
 dibus orantes, prostrauerunt non minus tri-
 ginta quinque millia: praesentia Dei magnificē
 delectati. Cumque cessassent, & cum gaudio
 reciderent, cognouerunt Nicanorem fuisse cum
 armis suis. Facto itaq; clamore & perturbatio-
 ne suscitata, patria uoce omnipotentem Do-
 minum benedicebant. Praecipit autem Iu-
 das, qui per omnia corpore & animo mori pro
 ciuibus paratus erat, caput Nicanoris, & ma-
 num cum humero abscissam, Ierosolymā per-
 ferri. Quo cum peruenisset, conuocatis con-
 tribulibus, & sacerdotibus ad altare, accessit
 & eos qui in arce erant. Et ostenso capite Ni-
 canoris, & manu nepharia, quam extenderat
 contra domū sanctam omnipotentis Dei, mag-
 nificē gloriatus est. Linguam etiam impij Ni-
 canoris praecisam iussit particulatim auihus
 dari: manum autem dementis contra templū
 suspendi. Omnes igitur celi benedixerunt Do-
 minum, dicentes: Benedictus qui locum suum
 incontaminatum seruauit. Suspendit autem
 Nicanoris caput in summa arce, ut euident
 esset, & manifestum signum auxilij Dei.

*Stephanus Callist. lib. xi. Ecclesiast. hist. cap. 18. Va-
 lens Imper. exsilij libello contra Basilium scripto,
 subscribere uolens, nullam ex arare potuit literā, ca-
 lens diuini cōfractō, & manu tremore cōcussa.*

Valens Imper. cum D. Basilium, vt Antiochensis consentiret, inducere nō posset, pro scribere eum instituit. Et iam exilij libertas scribere erat, quem vbi manu sua Valens laborare conatus est, litteram nullam exarare potuit, calamus namque statim est cōfractus. Quod vbi in altero, & etiam tertio adhiberetur, sicut conuenit aprato, itidem vt in primo accidit, & ipse adhuc in scripto impio conuictus, mando perficit manus ei supra quam crederetur potest, concussa, tremore intolerabili est occisa. Proinde animo percussus atque pariter plenus, charta correpta, ambabus eam dilatauit manibus. Paulo verō post Prefecto quodamque accidisse dicunt, vt morbo circumuentus graui, vbi vindictam supplex est deprecatus, totus conualesceret.

Nicephorus Callist. libr. 13. Ecclesiast. hist. cap. 15. Cubicularius Valentis Imperat. ab male tractatum Aphraatem, orthodoxos in veritate iuste firmiter, mente captus feruentibus balneis suffocatur.

EX cubicularijs Valentis Imper. quidam sanctum virum Aphraatem propter animi temeritatem grauius tractauerat, in balneum confestim ingressus, vt principi lauaret, prepararet, mente captus, & in calidis aquis delapsus, ibi vitam finijit. Imperator aliquo

diu expectans, & extrahi ea mora tempus que-
rens, alijs causam eius rei inquisitam sibi re-
nunciare præcepit. Qui cū & venissent, & om-
nia circumspexissent, illum in calidis vndis
morte frigida peremptum repererunt. Quod
vbi Imperator cognouit, opus id quidem pe-
tulantis, Aphaatae sancto illatae iniuriæ, & cō-
tumeliae esse, rectè arbitratus est. De impio
autem dogmate eundem, iuxta iadurati cor-
dis Pharaonem, retinuit animum.

*Exempla aliquot reuerentiæ & dignitatis sacerdo-
tali, quæ ex M. Maruli lib. 3. cap. 5. recenset Conr.
Lycosth. licet in alteram religionem propensus,
lib. 12. Theatri.*

CAP. XXII.

Iohannes primus, qui Hormisdæ in summo
pōtificatu successit, Cōstātinopolim versus
pergens, cū Corinthum diuertisset, equum
eum, a quo comodatum acceperat, restituit. Hoc
equo, quod inter alios masuetior esset, vti sole-
bat vxor eius qui comodauerat. Post hæc verò
cum illa incendere vellet, ferocire equus, ac
velut effrenis & indomitus circumagere sese,
nec omninò pari, vt cuius dorso pontifex iam
sederet, mulier sederet. Cuius rei non medio-
cris admiratio tum ipsam, tum virum cepit: se-
que illo equo deinceps indignos iudicantes,
cum pontifici, cui prius comodato concesserant,
muneri obtulerunt. Docuit iumentum,
quod homo ignorabat, non solum Ecclesiæ an-
tistitis

342 COLLATION. SACRAR.
tistitis personam esse honorandam, sed etiam
locum, in quo constitit, atque adeo locum
ipsam, in qua se aliquando collocat.

Marcellinus Anconæ urbis Episcopus, cum
podagra morbo fractus ac debilitatus incedere
pedes non posset, gestari se iussit, & contra
incendium, quo urbs ipsa cōflagrabat deponere
mita res, ad illum usque flamma perueniens
retrocedere cepit: paulatimque vanevens, se
vire desijt, & sopita defecit. Quod si ignis, de
est, inanimale elementum sacerdotij virtutem
sensit atque refugit: quis tam impudens est, ut
eamdem reuereri, eidemque sese inclinare sub
ijcereque contemnat.

Fratrum Minorum institutor ac pater Franciscus,
maximo semper honore sacerdotum
profecutus est. Dicere solitum tradunt, se cum
sanctorum è cælo in terram lapso, & cum illis
simul sacerdoti fortè occurrisset, prius se sacer
dotis manibus osculum daturum, deinde
uerentiam facturum sancto. Plus se debere
hi significans, qui Christi & Apostolorum
ces in terris gereret, quàm illi quem iam cum
Christo regnare nosset. Quanta autem res esse
sacerdotium, in eo ostendit, quod se indignum
illo iudicans, nunquam promoueri passus se
soloque diaconatus officio contentus quoad
vixit, fuit. Cogitent nunc sacerdotes, quomodo
eos deceat perfectio, si Franciscus suam non
sufficere credidit.

Mariam Aegyptiacam Zoimas Abbas in deserto orantem corpore supra terram attolli vidit, supra aquas Iordanis ambulatam non mergi, & stupefactus genua ante illam flectere reverentia gratia voluit. At mulier sacerdotalem in ipso dignitatem animadvertens non permisit. Sed e contra honorem, quo se indignam censuit, ei detulit. Maius quiddam existimans, sacerdotem esse, quam miracula facere.

A Constantino Imperatore legem editam tradunt, (*De hac lege Constantiani, vide Theodorus lib. 1. c. 2. hist. eccl.*) qua decernit, plus honoris deberi homini in sacerdotali dignitate constituto, quam ulli alij vel domino vel regi: certum enim esse, in illis honorari Christum, qui vicem Christi in terra gererent, non in illis qui imperarent terræ. Solis autem Apostolis, quorum locum sacerdotes tenent, à Domino dictum esse: Qui vos recipit, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit.

Martinus Turonensis Episcopus, à Valentiniano Imperatore inuitatus, cum multis principibus viris una recumbentibus primis poculum accepisset, in quo circumferendo (sicut tunc mos erat) honoris ratio ducebatur, eo gustato, presbytero suo post se hauriendum porrexit. Neminem ex omni illo numero conuiuarum digniorem decernens, cui secundum locum honoris daret, ne ipsum quidem Valentinianum Augustum.

Valentinianus, cum aliquando ad eum se

Martino nō assurrexisset, atq; etiam rem quādam petenti subiratus repullam daret, flammam à solo sursum versus emicantem, illuxerit inuitus: & miraculo perterritus, precam concessit, multoque deinde honore afficitur Episcopos pariter, & presbyteros cepit. Quod quidō iam perspicuus, terrenam dignitatem diuinæ cedere debere: & Sacerdotio prædilectum æquum esse etiā ab Imperatoribus honorari.

Illud idem de Rudolpho Habsburgensi comite narratur, qui cū in itinere sacerdotem cum ædituo sacra ferentes inuenisset, sacerdotem suo, ædituum serui equo impositos, pedes comitatus est. Qua quidem humilitate non sibi tantum, verū & posteris suis, ad aperitissimos in Repub. Christiana honores æditum fuisse, à multis creditur.

Ioan. Zonaras tom. 3. Annalium. De libertate Episcopii Oeniandæ erga Imperat. Anastasium.

CAP. XXIII.

ANno 25. sui imperij impurus Anastasius Episcopum Oeniandum audiens dissentire admodum esse, & qui ora omnibus sententiam de passio Deo assertoribus obturaret: eum hortatus est, ut ad suam factionem descisceret, pollicens cum quidquid petisset ilicò accepturum. Cui Episcopus: Tu, inquit, potius ad orthodoxos transi: ne, dum opiniones impiorum hominum Scueri, Eutyctis & Dioscori amplecteris, æterno igni addicaris. Simulque apprehen-

prehendens Imperatoris chlamidem: Hæc, ait,
 nullis nequaquam te post mortem sequetur.
 Imperator: sed sola comitabitur te pietas,
 ac virtutum habitus. Missam fac Ecclesiam,
 quam Christus suo redemit sanguine. Indo-
 ctus es, & ratiocinandi ignarus, neque vllum
 Ecclesiæ decretum perfectè intelligis: tantum
 imposturis & scurrilibus calumnijs famos ter-
 res. Satis sit tibi dignitatis, quod Imperator ex-
 antistites Ecclesiæ vexare noli. Ad hæc Impe-
 rator pudore suffusus, obmutuit. Pauperrimus
 autem cum esset ille Episcopus, ne obulum
 quidem ab imperatore voluit accipere: adeo
 liber erat, & solius in Deum fidei ac pietatis
 rationem habens.

*Ioannes Zonaras Annaliū tom. 3. Theophilus Imper.
 veniam & salutem piorum sacerdotum precibus à
 Deo impetrat.*

CAP. XXIV.

Theodora Imperatrix instatissimè orauit
 Patriarchā, aliosq; P̄orifices & monachos,
 ut communibus precibus Imperatoris & con-
 iugis sui salutem à Deo exorarent. Quod quū
 illi seruentibus animis fecissent, aiunt Deum
 preces seruatorum suorum non esse adspernatū,
 sed ignouisse Imperatori Theophilo. Celebriā-
 tur hæc, & ab eis, qui Dei humanitatem intu-
 entur, & recipiuntur & creduntur. Neque ve-
 rò quisquam eis fidem abrogarit, nisi qui pa-
 rum posse intercessionem sanctorum apud
 Deum

Deum seferit, & Dei bonitatem cum humanis erratis componere ignorat.

Albertus Cranzius lib. 4. Saxonie cap. 7. Bernardus Episcopus Halberstadenfis Othoni Imperatori volenti Episcopatum transferre resistit, & iectus ab Imperatore in vincula, magna avaritia Imperatorem excommunicat, qui postea sententiam reueritus eum carceribus laxat.

CAP. XXV.

Otho Imperator, Henrici Aucupis filii cum pontificatū de Vallerstene in Magdeburgum illustriorem locum transferre moliretur, non putauit in sua prouincia superuenire quinquam super consensu interpellandum paulisper in ea re vir militaris alioqui circumspectissimus, lapsus, quod secularis potestas, quæ secularia sunt, administrat: & de propriis, quæ Deo iubet consecrari, sacra facilius autē diuinis vsibus permittit, extra illius sententiam ordinationem. Bernardus Halberstadenfis Episcopus ordinationi regis se opponit, quod in illius parochia esset locus, quem noua uoluit rex diocesi applicare. Faciebat, augeburg regi animos, quod paterna ditione locus ad illi pertineret: Erat enim Burgauius de Magdeburg, qui regi permisit, ut eam arcem prima coniugi donaret titulo propter nuptias. Res non æquè tulit, quod auderet Episcopus sua uoluntati contraire. Captum ergo perducit iussit in Quedesburg, & reclusit in carcere.

Sedit

Adit aliquandiu bonus pontifex in patientia:
 forte rex ad cor reuersus, illum iuberet rela-
 tari. Venerat sacra dies dominicæ coenæ: re-
 solit Episcopus diuinorum, quæ in Ecclesia
 um erant peragenda, ministeriorum: Iubet
 sacras sibi vestes afferri: paretur. Indutus, orat
 aduocari regem: Erat enim tunc eo loci. Ve-
 nit, arbitratus Episcopum mutasse sententiã,
 consensumque præbiturum ad rem quam in-
 stituerat. Vbi rex aderat, Episcopus eleuata
 manu, execratione protulit, & excommuni-
 cationem in regem qui manus intulisset Chri-
 sto Domini: interdixitque sacris per omnem
 diocesim. Rex a mentiam interpretatus, quod
 tale aliquid captus moliretur, primum vide-
 batur rem excepisse cachinno: ybi profundius
 cogitabat, sententiam pastoris putabat non
 esse contemnendam. Itaque iussit mox laxatum
 remitti ad Ecclesiam suam, & permansit res
 infecta per omnes dies, quibus supererat E-
 piscopus memoratus.

Nicophor. Callistus libr. 14. Ecclesiast. hist. cap. 43.
 De translatione corporis D. Ioannes Chrysofomi,
 & quibusdam admirandis operibus, quæ in ea iras
 latione contigerunt, & quomodo Imper. Theodo-
 sius se gesserit erga defunctum Chrysostrum.

CAP. XXVI.

Patriarcha Proclus cum sciret Ecclesiam
 dudum scissam esse propter abrogatã Chry-
 sostrum dignitatem, consilium quesitum, quod
 Eccle-

Ecclesiam à dissidio & seditione consecraret
 & hominum mœrorem consolaretur. Rem
 Dei ductu mirabiliter est aggressus. Quum
 patriarchatus eius anno plebs, quæ pie pro-
 pter Ioannem tumultuata fuerat, congregata,
 Proclo persuasit, vt legatione apud Imperato-
 rem fungeretur, vt sanctus ille vir ab inuoluntario
 exilio reuocaretur, populusque & Ecclesia co-
 bitate liberaretur, petiturus. Tumulus autem
 immobilis profusus fuit. Et quum militum
 torum manus ad eum mouendū adhiberi
 essent, nihilo magis loco moueri potuit. Quo
 ybi Imperator cognouit, statim causam
 rei intellexit. Itaque literis rubrica scriptis
 virum sanctum, vt adduci se pateretur, ob-
 testatus est. Literæ ipsæ supra pectus eius pos-
 itæ, & peruigilium actum, præcesque ad Deum
 factæ sunt. Ita tumulus se abducentibus
 lem præbuit, & sanctus ipse pondus euolu-
 uis reddidit, vnâ cum baculis simul ferè
 est. Literas Theodosij ad eum scriptas, hic
 referre visum est. Orbis totius doctori, & spi-
 rituali patri, Ioanni sancto, & aurei oris patri-
 archæ, Theodosius Imperator. Corpus tuum
 itidem vt aliorum mortuum esse putans
 Pater honorande, transferre id & adducere
 ad nos, sicuti filiarum parentum amantes delide-
 rauimus. Quum autem debitum profus ho-
 norem, & quantam opus tui summisionem
 & modestiam, eam in rem non contulerimus
 In-

Imperialis fortasse fastus leges in rebus, quibus nos magis quam imperio ipsi honestos esse decuit, sequuti: non immerito voto nostro excidimus. At tu Pater patrum vere reuerentissime, (nunc enim veluti viuentem alloquimur) ad desiderium potius nostrum, quam ad ceptum tuum spectans, veniam da poenitentibus, qui longè magis quam alius quisquam poenitentiam docuisti, & nos vicisti: idoneumque castigationis, desiderio flagranti, erroremque suum agnoscenti animæ, eò quòd huc usque reditum ad nos tuum detrectasti, exemplum exhibuisti: redde teipsum nobis quaeso, redde. Vt enim longiori mora & dilatione non amplius etiam affligas, neque commiserationis visceribus tuis, neque amori, neque expectationi nostræ dignum est, qui non solùm corpus & cineres, sed solam etiam vmbra tuâ cernere cupimus. Literæ tales fuere. Postquam autem itinere confecto, in littus ex aduerso Constantinopoli ad Chalcedonem cum reliquis sancti viri peruenere, transit eò Imperator, & senatus imperatorius: transit etiam Patriarcha, & iudices, magistratusque omnes, deinde generis & ætatis homines omnes, per factum in mari perinde atque in continente vadentes, & ad Propontidem os Bosphori ardentibus funalibus regentes, sacrum tumultum imperatoria tritemis excepit. Tum sanè miraculum quoddam edidit Deus prodigijs, quæ vnam

350 COLLATION. SACRAR.
quam visa sunt, longè maius. Quum enim ce-
ta & constans esset in mari tranquillitas, re-
pentina subito exorta est procella & naues in-
numerabiles illius classis aliæ alio diuersis lo-
luti suæ consulentes dispersæ sunt. Ea autem
quæ sacrum illud pondus & præclarum the-
saurum vehibat imperatoris triremis, tan-
bus de repente ruptis, veluti diuina gubernata
manu ad viduæ agrum appulit: Viduæ huius
illius, propter quam sponsa Christi Ecclesie
pastore tanto viduata fuerat. Et rursum post
mortem quoque iusto iudicio legitimam illi
intulit sententiam, agrum viduæ authoritate
sua attribuens atque confirmans: Deo nam-
rum magnum illum glorificate, & iniquum
exsilium eius apertè deprecate. Et quo ad eam
fieri potuit, petram nauis discidi, quod
raculum hodie quodque cernitur, & egregie
lius ardorem eximium quouis præcone clama-
attestatur. Hoc vbi factum est, serenitas tra-
sum aduenit, & naues aliæ aliunde collectæ
cum apparatu & comitatu maximo, carminibus
debitis virum sanctum producentes, in
urbem imperantem deportarunt. Eumque pri-
mum circa Amantium magni Thomæ excu-
pit: inde verò in sanctæ pacis delubrum delat-
tus, postea porro imperiali curru tumulus ve-
ctus, in sanctorum Apostolorum sanum ille
tecto, & fronte atque oculis vræ impressis

munem supplex precationem pro paren-
 tibus fecit. Dudum enim illi mortui fuerant,
 in pupillari ætate cum tenerum relinquentes.
 Proclum verò pro matre quoque precatus est,
 ut tumuli eius motus atq; strepitus cõsisteret.
 Tringenta enim & quinque annos iam is qua-
 rebatur, quo tempore scilicet & ipsa Ecclesiã
 concutiebat. Nec ille id non exorauit. Confe-
 ssim namque vna eius constitit. Atque vbi sa-
 cer Proclus virum sanctum in eundem secum
 thronum collocauit, plebs circumfusa ore v-
 no exclamauit: Recipe, inquit, thronum tu-
 um, ò pater. Fertur ipse quoque tum, quæ du-
 dum clausa fuerant, labris rursus apertis, ad
 populum dixisse, Pax vobis: sicuti id circum-
 stantes homines, & Proclus Patriarcha se audi-
 uisse testati sunt. Porro sacris mysteriis, pera-
 ctis, ad reliquiarum eius repositionem irum
 est. Et episcoporum manibus magnus antistes
 ad basim sacræ & diuinæ mensæ, veluti sacer &
 inuiolabilis thesaurus, conditus est. Episcopis
 Episcopus, martyribus quamuis sine sanguine
 martyr, prophetis Christi & Apostolis magna
 atque aurea Ecclesiæ Christi tuba, omnes om-
 nium aures personans, & pia dogmata & præ-
 cepta clarè musicis planè modulis accinens.
 Factum id vigesimo septimo mensis Ianuarij
 die. Ingenti autem facinore isto, illi etiam, qui
 propter ipsum secesserant, persuasi, Ecclesiæ
 omnes coniuncti atque vniti sunt.

Ex historia Tripartita lib. 9. cap. 30. Eutropii lib. 9. cap. 20. Theodosius imperat. ob eadem Thessalonice excitata ab Ambrosio. excommunicatus. periret, discit que imperat. & sacerdotibus differretur Ambrosio. CAP. XXVII.

Thessalonica ciuitas est grandis & populosa, in qua cum fuisset orta seditio, quorundam Iudicum lapidati sunt atque trucidati. Hinc indignatus Theodosius, iracundia non refrenauit impetum, sed iussit iniustos gladios super omnes euaginari, & una cum innumerabilibus centibus interimi. Septem millia etenim minimum, (sicut fertur) occisa sunt, non praudente iudicio, sed tanquam in messibus homines simul occisi sunt. Huiusmodi cladem principis Mediolanum venisset, & solem in templum in sacrum uoluisset intrare templum, occurrerit foris ad ianuas, & ingredientem his sermonibus a sacri liminis incellu prohibuit. Nescis Imperator perpetrata a te caedis quantitas sit magnitudo, neque post causam tantis hominum mortis mens tua molem praesumptionis agnoscat: sed forte recognitionem peccati prohibuit potestas imperij. Decet tamen ut ratio uincat potestatem. Scienda quippe natura est eorum mortalitas atque resolutio, & puluis progenitorum, ex quo facti, & in quem redigendi sumus, & non flore purpureo confidentem infirmitatem operati corporis ignorare. Coaequalium hominum

princeps es, o Imperator, & conseruorum. V-
 nus enim est omnium dominus rex omnium
 & creator. Quibus igitur oculis adspiciēs com-
 muni Domini templū? quib. calcabis pedibus
 sanctum illius pauimentū? quomodo manus
 extendes, de quib. adhuc sanguis stillat iniu-
 stus? quomodo huiusmodi manibus suscipies
 sanctum Domini corpus? qua temeritate ore
 tuo poculū sanguinis pretiosi percipies, quan-
 do furore verborum tuorum tātus iniuste est
 sanguis effusus? Redde igitur, recede, nec al-
 ten peccato priora crimina augere conten-
 das. Suscipe vinculum, quo te omnium Domi-
 nus nunc ligat: est enim medicina maxima
 sanitatis. His sermonibus Imperator obediens
 (erat enim diuinis eruditionibus innutritus,
 & aperte sciens, quæ sint propria sacerdotum,
 & quæ regum) gemens & flens ad regalia reuer-
 sus est. Cumque octo mensium continuorum
 transisset tempus, propinquauit natiuitatis
 Saluatoris nostri festiuitas. Imperator autem
 lamentationibus assiduis in palatio residens,
 cōtinuas lachrymas incessabiliter expēdebat.
 Ingressus itaque Ruffinus tunc magister, & sin-
 gularem apud principem habens loquendi li-
 bertatem, & videns principem in lamentatio-
 ne prostratum, accessit vt lachrymarum cau-
 sam inquireret. At ille amarissime ingemi-
 scens, & vehementius lachrymas fundēs: Tu,
 inquit, Ruffine ludis, & mea mala non sentis.
 Ego

Ego autem lamentor & gemo calamitatem
 meam : quia seruis quidem & mendicantibus
 aperta sunt templa Dei, & proprium domus
 ingredienti licet exorant, mihi vero ingre-
 fus ad eum non est. Insuper etiam celum
 mihi clausi. Hæc dicens, verba singula singu-
 latis interruppebat. Ruffinus vero: Cum
 inquit, si tibi placet, pontifici; precibus
 suadebo, ut solvatur vinculum quod illi
 Ait Imperator: Non suadebis Ambrosio. Ne-
 ui ego decretum illius esse iustam, neque
 bitur imperialem potentiam, ut legem pro-
 ricetur diuinam. Cumque Ruffinus verbum
 rimis vteretur, & promitteret Ambrosio
 esse flectendum, imperator eum profecto
 cum festinatione præcepit. Ipse vero se
 paulo post est secutus, credens Ruffini pro-
 sionibus. Porro vir mirandus Ambrosius
 ut vidit Ruffinum, ait: Impudentiam cau-
 imitatus es D. Ruffine, tante videlicet cep-
 thor existens, pudorem ex fronte deterge-
 nec erubescis, nec metuis contra imaginem
 trare diuinam. Cumque Ruffinus supplicat
 Imperatorem diceret esse venturum, super
 zelo accensus Ambrosius ait: Ego vero, inquit,
 Ruffine prædico, quod eum ingredi sacra-
 mina prohibebo: si vero imperium in tyran-
 dem mutabit, necem libenter & ego ius-
 tiam. Hæc alia plurima Ruffinus audire
 auocauit Imperatori votum antistitis, mo-

de palatio fortè procederet. At imperator
 hec in media platea cognoscens, Pergam, in-
 quit, & iustas suscipiam contumelias. Cumq;
 ad sacra limina peruenisset, in sanctam quidè
 basilicam non intrauit, sed veniens ad anti-
 stitem, & inueniens eum in salutario residen-
 tem, supplicabat vt ipsius vincula solueret. At
 illi tyrannicam dicebat eius esse presentiam, &
 contra Deum insanire Theosum, eiusque cal-
 care leges. Verùm Imperator: Non, inquit, in-
 surgo aduersus Ecclesiasticas sanctiones, nec
 iniquè ingredi limina sacra cõtendo, sed te sol-
 uere mea vincula depono, & communis Do-
 mini pro me exorare clementiam, nec mihi
 inuam claudi, quam cunctis pœnitentiam a-
 gentibus Dominus noster aperuit. Tum anti-
 stes: Quam, inquit, pœnitentiam ostendisti post
 tanta scelera? Quibus medicaminibus incur-
 bilia vulnera plagasque curasti. At Imperator,
 Tum, inquit, opus est docere, & medicami-
 na temperare: meum verò oblata suscipere.
 Tum sanctus Ambrosius: Quoniam furori, in-
 quit, tuum iudicium commisisti, & non ratio
 protulit sententiam, sed potius iracundia,
 scribe, legemq; decreta furoris euacuet, vt tri-
 ginta diebus sententia necis atque proscrip-
 tionis in literis tantummodo maneat, & iudi-
 cium rationis expectet: quibus transactis die-
 bus, ita videlicet iam cessante, ratio causam iu-
 dicans, apud seipsam quæ cognouerit, sub ve-
 ritate

556 COLLATION. SACRAR.
ritate disponat. In his enim diebus cognosce-
tur an iusta sit quam protuleris, an iniusta sen-
tentia. Et, si quidem ratio probauerit, iniusta
quæ sunt prolata, abolebit: si verò iusta, firma-
bit. Dierum verò numerus ad hæc examina-
da sufficiet. Hanc admonitionem Imperator
animo lubenti suscipiens, & optimam esse
fidens, legem conscribi repente præcepit, &
proprie manus literis confirmavit. Quo facti
vinculum eius soluit Ambrosius. Quæ lex
ætenus observatur. Est enim huiusmodi.

Imppp. Gratianus, Valentinianus, & The-
odosius.

Augg. Flauiano, Præfecto, Prætoribus
Illyrici.

Si vindicari in aliquos seuerius contra
stram consuetudinem pro causa inuita
rimus, nolimus statim eos aut subite perire
aut excipere sententiam, sed per dies triginta
super statu eorum sors & fortuna suspensa
Reos sanè accipiat vinciatq; custodia, & ex-
bijs solertibus vigilanter obseruet. Sic ingratus
cratissimus Imper. ingredi limina tentant
stans domino supplicauit, neque genua flexa
sed pronus in pavimento iacens, Davidem
proclamauit vocem: Adhæsit pavimento
ma mea, viuifica me secundum verbum tuum.
Manibus autem capillos euellens, frontem
que percutiens, & pavimento lachrymarum
guttas adspersis veniam impetrare potest.

Cumque tempus accederet, quo munus ad altare solebat offerre, surgens cum lachrymis ingressus. Cū verò obtulisset, sicuti solitus erat, intra cācellos stetit. Rursus autē Ambr. nō quieuit, sed differentiā locorū edocuit. Et primò quidē interrogauit, quid ibidem expectaret: Imperatore dicēte, expectare se sacrorum perceptionē mysteriorum, per Archidiaconū remandauit: O Imperator, interiora loca tantum sacerdotibus sunt collata, quæ ceteri nec ingredi, nec contingere permittuntur. Egredere igitur, & hanc expectationem cum ceteris habe communem. Purpura namque Imperatores, non sacerdotes facit. Tum fidelissimus Imperator etiam hanc traditionem animo iubenti suscipiens, remandauit: Non temeritatis causa intra cancellos mansi, sed in Constantinopolitana vrbe hanc consuetudinem cognoui. Vnde ago gratias pro huiusmodi medicina. Tali ergo tantaque & Præsul & Imperator virtute elarebant. Ego sanè vtriusque opus admiror; illius libertatem, huius autem obedientiam; illius zeli feruorem, huius fidei puritatem. Porro regulas pietatis, quas à magno sacerdote percepit, etiam reuersus in Constantinopolitana vrbe seruauit. Nam cū festiuitatis tempore ad Ecclesiam processisset, oblati ad altare muneribus mox egressus est. Cumque Nestarius tum Præsul Ecclesiæ rogasset, cur intus stare nolisset, mandauit

princeps: Vix, inquit, potui discere quæ differe-
rentia sit Imperatoris & sacerdotis, vix enim
inueni veritatis magistrum. Ambrosium namque
que solum noui dignè vocari pontificem. Tu-
tum itaque profuit increpatio à viro vniuersi-
bus florente profecta.

*Nicethorus Callist. libr. 13. cap. 34. Ecclesiast. Hist.
Innocentij Pontifi. Max. epistola ad Arcadium Imperatorem
qua eundem ob Ioannem Chrysost. in exilium re-
tortum grauisimè obiurgat, & anathemate percellit
eademque pena in alios eiusdem immunitatis con-
sortes, auim aduertit.*

CAP. XXVIII.

VOX sanguinis fratris mei Ioannis elata
ad Deum contra te, ó Imperator, locum
quondam Abeli iusti contra parricidam Cæsarē
& is modis omnibus vindicabitur. Nec id mihi
ad admisisse, sed etiam pacis tempore pre-
cautionem magnam aduersus Deum & Ecclē-
siam eius concitasti. Eiecisti è throno suo
non iudicata, magnum totius orbis doctri-
nam, & vana cum eo CHRISTVM persequen-
tus es. Neque de illo ita queror (fortem enim
seu hereditatem cum sanctis Apostol. in Deo
& seruatoris nostri IESV Christi regno con-
secutus est) quamuis intolerabilis iactura
sit: sed affligor propterea quod primum de
animarum vestrarum salute, deinde de eius
sapientissima spiritali & diuina doctrina &
institutione eius orbat, fame verbi Dei con-

sciuntur, sum solitus. Non enim Ecclesie tan-
 tum Constantinopolitana mellitæ illius lin-
 guæ iacturam fecit, sed & orbis sub sole to-
 tus ad orbitatem redactus est, viro tam diui-
 no amisso, persuasione vnius mulieris, fabu-
 lam hanc & spectaculum exhibentis. Verum
 excipiet ille & præsentem hic poenam, & fu-
 turum sempiternum supplicium nõ post mul-
 tos hosce dies ei adueniens. Tametsi enim bea-
 tus Ioannes vitam reliquit, fide seruata &
 fluctuantibus confirmatis: in æterna tamẽ se-
 cula sempiternarum deliciarum & immorta-
 lis vitæ hæreditatẽ est consecutus. Noua au-
 tem Dabilla Eudoxia, quæ paulatim te erroris
 seu deductionis nouacula torondit, execratio-
 nem ex multorum ore sibi ipsi induxit, graue
 & quod gestari nequeat peccatorum pondus
 colligans, atque id prius peccatis suis su-
 peraddens. Itaque ego minimus, & peccator,
 cui thronus magni Apostoli Petri creditus
 est, segrego & reijcio te & illam à perceptio-
 ne immaculatum mysterium Christi Dei
 nostri. Episcopum etiam omnem, aut cleri-
 cum ordinis sanctæ Dei Ecclesie, qui admini-
 strare aut exhibere ea vobis ausus fuerit, ab ea
 hora, qua presentes vinculi mei legeritis lite-
 ras, dignitate sua excidisse, decerno. Quod si,
 vt homines potentes, quenquam ad id vi ade-
 geritis, & canones vobis à seruatore per san-
 ctos Apostolos traditos transgressi fueritis,

Aa 3 scitote

concurrit ad eum, dicens: Relinque, ô fili, res pauperum, quas ordinationi nostre Dominus commendauit, ne tibi sit noxium, & à lachrymis egentium, qui de fructibus eius ali consueuerant, eneceris. Ille verò quia erat hareticus parui pendens de his, quæ ab Episcopo dicebantur, rem in sua dominatione retinuit. Interim procedente die, arripitur à febre. Cumque armodò ardore corporeo, verumetiam animæ reperetur incommodo, misit ad Episcopum nuncios, dicens: Dignetur pro me sacerdos orationem ad dominum Deum fundere, & ego dimittam agrum eius. Quo orante, hic à valetudine qua grauabatur, conualuit, factusq; sanus, ait suis: Quid putatis, quid isti nunc Romani dicant? Aiunt enim me ob hoc fuisse febre grauatum, quia tulerim agrum eorum, quod mihi iuxta cõsuetudinẽ humani corporis accidit: veruntamẽ non habebunt eum me uiuente. Et dicto citius misit, qui eum iterum auferret. Quod cum episcopus comperisset, venit ad eum, dicens: Num pœnitet te prius fecisse bene, quod hoc iterũ conaris euertere? ne facias quærso, & vltioni diuinæ subiaceas. Qui ait ad Episcopũ: Sile, sile, decrepite: iam infrenatum te loris, circumire urbem super astrauium faciam, vt sis in ridiculo omnibus quĩ te adspexerint. At ille silens, ad nota recurrit præsidia: posternitur in oratione, celebrat vigilijs, ac noctem totam in lachrymis & psal-

finiuntur: Bardas vero membratim in frustra conciditur, genitalibus, (quibus per flagitium abusus erat) hasta suffixis, & spectaculi causa publicè exhibitum.

CAP. XXX.

Bardas, Michaeli III. Imperatoris auunculus, cum animo eius occupato, ei tandem persuaderet, vt Theodoram matrem imperatricem ex aula eijceret, & se Cæsarem crearet: atq; hoc modo miserū illū solum desertumq; nactus, quique (ceu vulgò dici consuevit) hominum furiosorum more sinistra dextram manum absciderat, vel potius planè iam manus spoliatum, aut, secundum Aesopicam illam fabulam, oui dementi consimilem factū, de lupi consilio pulsus canibus, imperium ab imperatore ad se transferebat. A quibus ille malitiosis artibus in flagitium ingens prouoluebat, quale nec Scythia quispiam, nec Persia, nec Dalmata designaret. Nam cum filij cōiuge (pròhædam lasciu iam) non aliter cōsuecebat, atq; si thori legitimi consors esset. Hoc terribile facinus vbi magnus Ignarius ille contempit, qui eo tempore nouam Romam gubernabat (erat enim omnium in ore piaculum iudicium, passimq; per compita & ardes iactabatur) Bardam Cæsarem verbis castigabat metum incutientibus, adiectis sequentura vitæ suppliciorum minis, tettebat hominem, in viam reuocabat, reprehendebat, admonebat, omnem ma-

364 COLLATION SACRA
chinam adhibeat, vt malum illud excidens
Sed enim verum erat omnino verbum illud
Solomonis, qui vetat improbos taxari & re-
prehendi. Nam reprehensiones sunt homini-
bus impiis flagrorum instar, & corda peccatorum
veluti sagittæ feriunt: Nimirum obiurgationi-
bus hisce Bardas Cæsar exacerbatus, non mo-
dò nihili fecit eas exhortationes: verum etiam
conceptam aduersus monentē iracundiam
indignationem alebat, non aliter agens, ac si
si saniosos aliquo curare volente, illi non ra-
tum aufugiant, sed etiam erga benefacientes
excandescant. Quum igitur aliquando Bardas
accederet ad mysteria, nec diuinum illud mu-
nus à patriarcha consequeretur: (non enim vi-
guenta fragrantia vasi putido committuntur
inflammatus iracundia leonis in morem
git, ceu violenta pardalis in hominem iulius
insilit, lacerat, à clauo sum mouet. Eius in loco
Photiū substituit. Proh, qualem pro qualis
ro: Ex eo tempore miseriarum æstus Ignatium
iactabat, & demergere virum conabatur. Cæ-
sar auras adstabat, tanquam grauius spirantem
quilo, vel sæuus ille tempestateq; sciens lab-
solanus, quo stante, procellæ graues concu-
bantur. Quis ea mala satis exponere possit, quibus
Ignatium Photius & Bardas excruciebantur.
Nimirum vt propriæ manus subscriptione
staretur, amictum se sacrum sponte sua depo-
nere, dentes hominū radicibus excutunt, &

as contundunt, maxillas frangunt, ceu piacu-
 libus flagitijs gaudentem, latronum ducem,
 maleficum, nudum, & vinctum (ô Sol, ô ter-
 rum frigidum sepulcrum marmoreū, foetens,
 pollutum stercore, quo abominabile cadauer
 Imperatoris Copronymi continebatur, exten-
 sum toto corpore deponunt. Sed hæc audens
 quiduis manus perpetuò Deum latere non po-
 tuit. Quippè malorum machinator poenas luit
 & auctor arumnarum Ignatij, Scyphum ira-
 cundiæ diuinæ hausit. Bardas enim foueam
 cædis imperatoris fodiens, ipsemet in illam iu-
 sto iudicio præceps corruit: sceleratus autem
 Phorius ille, folio Patriarchico deturbatus
 est. Sic nihil omninò diuinos oculos fugit, sic
 Deus superbis mercedem suam tribuit, quem-
 admodum elegantissima Dauidis lyra canit.
 Porro Bardas, vt Glycas scribit, miserè vitâ in-
 teris suam clausit. Etenim cùm moriturus es-
 set, prodigia quædam & ostenta perniciem ho-
 minis portenderunt: nimirum ortus cometa-
 rum, & inuitata somniorū visa. Nâ per quie-
 tem Bardas ire sibi magnâ ad Ecclesiam vide-
 batur, vbi principem Apostolorum Petrum in
 solio patriarchæ sedentem cereret, ad cuius
 pedes sanctissimus ille patriarcha Ignatius
 prouolurus iaceret, ac vindictâ eorū postularet
 facinorum, quæ à Casare designata in se fuis-
 sent. Mox alicui gladium porrigi, quo Bardas
 membratim disseccaretur. Neq; multum tem-

466 COLLATION. SACRAR.
poris intercessit, quum Michaelus Bardas po-
tentiam reueritus, hominem morte multu-
rum e medio tollere cogitat. Itaq; Bardas ho-
mines gladijs instructos contra se pergentes
tuitus, ad imperatoris se pedes abiicit. Verum
per eosdem inde abreptus, membratim in-
sta conciditur: genitalibus hastæ suffixis, &
publicè populo spectaculi causa exhibitus.
*Michael Glycas parte 4. Annalium. De vitæ & obitus
ecclesiasticæ excommunicationis, & quomodo Gre-
gorius Magnus mortuum absoluit.*

CAP. XXXI.

Quidam, solitariæ vitæ sectator, à Grego-
rio Papa excommunicatus, vt qui contra
voluntatem præsidis & præscriptas monachorum
reges à Gregorio, nonnihil deliquisset, quor-
undam diebus interiectis vitam cum morte com-
mutauit. Ea renunciata, magnopere Grego-
rius indoluit, fratrem illum e vita subdito-
grasse, sacris adhuc vinculis constrictum, in-
scriptam in charta precationem, qua morte
cum hisce verbis tradidit: Abi ad sepulchrum
fratris illius, & precationem hanc perlegis.
Quod vbi factū fuisset, monasterij præses
quietatem fratrem hunc conspicit. Mox eum
compellans: Tua causa mortui sumus o frat-
er, quod vinculis sacris ligatus obieris. Quo-
modo obrem dic, obsecro, nobis, quoniam in statu
& conditione sis. Tum ille respondens: Res-
pondens.

tera, inquit, o pater, ad hesternum vsque diem
carcere quodam clausus fui. Verum hodie so-
lutus ac liber factus sum. Hoc modo cunctis
innotuit eadem hora, qua diaconus precatio-
nem illam supra sepulchrum legerat, noua
& admirabili ratione fratrem istum à sacro
vinculo fuisse liberatum. De hoc quoque satis
existimari potest, quanta vis sit eius vinculi,
quo mortales à sacerdotibus ligantur.

*Michael Glycas parte 4. Annalium. Quidam Eccle-
siasticus ab Episcopo excommunicatus, cum interea
pro Christo martyrium subiret, corona & premio
martyrij ante quam ab ipso Episcopo absolueretur,
fieri non potuit.*

CAP. XXXII.

In historia Ecclesiastica Philonis philosophi
reperitur, quodam persecutionum Prisca-
rum tempore seniori Ecclesiastico ab antistite
sacris interdictum fuisse. Quum autem senior il-
le quandam ob causam necessariam aliquod
profectus esset, accidit ut ab Ethnicis cõpre-
hensus, testimonio suo veritatẽ obsignaret. Hinc
templum eo loco conditur, & renoualia pera-
guntur: quumque antistes hæc verba pronun-
ciaret, Pax vniuersis: Sandapila templo exces-
sit, idq; non semel, sed bis terue factum. Huic
per quietem antistiti senior oblatus: Abito, in-
quit, & episcopo meo sis author, ut huc veniat,
meque vinculis exsoluat. Nam officio me sa-
cro exclusit, ideoq; sacris interesse vobiscum

A a 7 nequeo.

nequeo. Testimonij quidem coronam contem-
 quutus sum, sed Dei faciem necdum contempsit.
 Quid si me ipse profectus non exsoluerit, alius
 exsoluere non poterit? Quum igitur his
 temperatum esset, Sandapila templo exire
 re desijt. Atq; hanc ob causam Deo cunctis
 riam tribuebant, qui seruis suis eiusmodi
 testatam concessisset. Ioannes quidem
 ille aureus hac de re verbis huiusmodi dicitur.
 Nos secundum legem atque præscriptum
 ecclesiasticum vincula quibusdam iniicimus.
 si quis flocci pendit, is sciat mortis atq; iudicij
 tempus appetiturum, quod ipsum docet
 Dei sermonem, & eius Ecclesie leges multas
 falsas ac mendaciter excogitas esse.

*Gregorius Magnus lib. 1. Dialog. cap. 12. De vir-
 tibus Seueri sacerdotis, cuius precibus & lacrimis
 defunctus quidam ad inferos à demonibus liberatus,
 vitam restitutus est, & penitenti tempore
 gratiam adeptus, tandem feliciter ad Deum
 migrat.*

CAP. XXXIII.

IN valle Interorina, erat quidam vir vite valde
 admirabilis, nomine Seuerus, Ecclesie beate
 Mariæ Dei genetricis & semper virginis sacer-
 dos. Hunc cum quidam paterfamilias ad
 remum venisset diem, missis concito nunciis
 rogauit, vt ad se quanto ius posset veniret, suis
 que orationibus pro peccatis eius intercede-
 ret, vt acta de malis suis penitenti solutus
 culpa

culpa ex corpore exiret. Qui videlicet sacerdos
 impinacè contigit, ut ad putandam vineam
 esset occupatus, atque ad se venientibus dice-
 ret: Antecedite, ecce ego vos subsequor. Cùm-
 que videret sibi in eodem opere parum super-
 esse, paululum moram fecit, ut opus, quod mi-
 nimùm restabat, expleret; quo expleto, coepit
 ad agrum pergere. Eunti verò in itinere, oc-
 currentes hi qui prius venerant, obuiam facti
 sunt, dicentes: Pater, quare tardasti? Noli fari-
 gari, quia iam defunctus est. Quo audito, ille
 contremuit, magnisque vocibus se interfecto-
 rem illius clamore coepit. Flens itaque ve-
 nuit ad corpus defuncti, seque coram lecto
 illius cum lachrymis in terram dedit. Cum-
 que iam vehementer fleret, in terram caput
 tunderet, seque reum mortis illius clamaret:
 repente is, qui defunctus erat, animam rece-
 pit. Quod dum multi, qui circumstabant ad-
 spicerent, admirationis vocibus emissis coepe-
 runt amplius flere præ gaudio. Cumque eum
 requirerent ubi fuerit, vel quomodo redisset,
 ait: Tetri valde erant homines, qui me duce-
 bant, ex quorum ore & naribus ignis exibat,
 quem tolerare non poteram. Cumque per ob-
 scura loca me deducere, subito pulchræ vi-
 sionis iuuentis, cum aliis nobis euntibus obuiam
 factus est, qui me trahentibus dixit: Reducite
 illum, quia Scuerus presbyter plangit: eius e-
 nim lachrymis Dominus eum donavit. Qui
 scilicet

scilicet Seuerus protinus de terra sumitur, quæ pœnitentiam agenti, opem suæ intercessionis præbuit. Et dum per dies septem de peccatis culpis pœnitentiam æget rediret, octaua die latus de corpore exiuit.

Eusebius lib. 11. hist. Ecclesiast. cap. 15. & 16. Iuliana imperatrix Ariana Ecclesiarum statum perturbauit, & exsilia sacerdotibus interminans, Ambrosioque sacerdotibus, ieiunijs & vigilijs ita reuocatur, ut quæ sacerdotibus exsilia preparauerat, prima cum se fortiretur.

CAP. XXXIV.

Iuliana Valentiniani Imperat. mater, Arianæ hæresios alumna, impietatis suæ uentura, quæ uiuente viro suppresserat, filio factè decepto fidetèr aperuit. Igitur apud Mediolanum posita, conturbare Ecclesiarum statum, comminari sacerdotibus depulsionis edictum, nisi Ariminensis concilij decreta, quibus ueteres patrum temerata fuerat, reuocarent. Quibus bello Ecclesiæ murum & turrim validissimè pulsabat Ambrosiam, eumque minis, terroribus atque omni oppugnationis genere fatigans, primum sibi aditum debellandæ conturbatur Ecclesiæ. Sed quamuis illa Iezabel spiritibus pugnaret armata, resistebat tamè Ambrosio, Helix virtute repletus & gratia. Ipsa autem in Ecclesijs garute, strepere, animare, & inuicem mare ad discordiam populos, sed quod minus res ex sententia cederet, iniuriâ putare, & pro

hec apud filium conqueri. Vnde adoleſcen-
 tus pro contumeliæ inuidia, quam falſo cõ-
 fuerat mater, accenſus, armatorum globum
 ad Eccleſiam mittit: conſringi ianuas, oppug-
 nari ſancta, ſacerdotem pertrahi atque in exi-
 lium mitti protinus iubet. Sed tanta fuit perfe-
 uerantia fidelium populorum, vt animas pri-
 us amittere quàm Episcopum mallent. Inre-
 tim dictanda aduerſum fidem imperialia de-
 creta mandantur Beneuolo, tunc memorix
 ſcenijs præſidenti. Sed ille, cui ab incunabilis
 ſacra fides & venerabilis fuit, abnegat ſe im-
 pia verba poſſe proferre, & contra Deum lo-
 qui. Tunc vero ne inceptum reginx frustrari
 videretur, ceſſor ei honor promittitur, ſi im-
 pletet iniuncta. Ille qui nobilior in fide eſſe
 quàm in honoribus cuperet: Quid mihi, ait,
 pro impietatis mercede altioreſſi promittitis
 gradum? Hunc ipſum quem habeo tollite, tan-
 tum mihi conſcientia fidei duret illæſa. Hæc
 dicens, ante pedes impia præcipientium cin-
 gulum iecit. Ambroſius verò aduerſum regi-
 næ furorem, non ſe manu deſenſabat, aut telo,
 ſed ieiunijs continuatiſque vigilijs ſub altari
 poſitus, per obſecrationes deſenſorem ſibi at-
 que Eccleſiæ Deum parabat. Dumque hæc in-
 longum diuerſis machinis, & oppugnationi-
 bus nequam Luſtina moliretur, Maximus qui
 ſecutuere tyranni infamia, & legitimum prin-
 cipem geſtiret oſtendere, datis literis impium
 pro-

protestatur inceptum, fidem Dei impug-
 ri, & statuta Catholicæ Ecclesiæ subripi, & in-
 ter hæc appropinquare Italiae cepit. Quo
 stina comperto, hoste simul atque impietatis
 conscientia perurgente, in fugam vocatus
 filio, exsilia quæ Dei sacerdotibus præparata
 prima sortitur.

*Theodoretus Ecclesiast. histor. libr. 3. cap. 6. Dicitur
 manifestissima crudelitate, qua tempore Juliani Imperatoris
 quidam in sacerdotes saevierunt, de quæ ibidem
 una vltione.*

CAP. XXXV.

Iulianus Imper. impietati frena laxans, cum
 suis scurrarum more petulante & con-
 tumeliosè sanctos insectabatur, nullum gratum
 conuitij & probri præmittens in veritate
 professoribus. Abstulit deinde congregatos
 sacerdotibus à Constantino Magno de domibus
 Scalonis & Gazæ, quæ sunt vrbes Palaestinae
 num virorum sacerdotij dignitate exornato-
 rum, & mulierum perpetuam virginitatem pro-
 fessarum ventres disciunt: deinde faccos
 hordeo: ad extremum eos porcis deuorandos
 obijciunt. Sebasta item, quæ est vrbs Syriae
 gentis, de qua supra dixit, subiecta, Iohannis
 baptiste tumulum aperiunt: ossa tradunt igni
 sumenda, & eorum cineres passim dispergunt.
 Scelus autem ab illis in Phœnicia patratum
 est quæso, qui sine lachrymis possit commemo-
 rare: Nam Heliopoli, quæ est vrbs Libani

LIBER V.

578

hima, execrabiles isti gentiles recordati faci-
entis Cyrilli diaconi, qui regnante Constan-
tino diuino quodam zelo accensus, multa si-
mulachra, quæ in ea vrbe colebantur, cōfrega-
uit, non modò eum interfecerūt, verum etiam
deflecto ventre iecur eius degustare non sunt
restiti. Verùm Deum omnia contemplantem
hoc celare non poterant, sed debitas sui male-
ficij pœnas ei dederunt. Nam quotquot illius
sceleris labe inquinati sunt, primùm amiserūt
dentes, qui pariter omnes ad vnum excidebāt:
deinde linguas perdiderunt, quæ putredine
labefactæ, ex ore affluabant: postremò oculis
orbati sunt: quorum calamitatibus verè picta-
tis vis clarè prædicata est.

*Iohannes Moscos Bairatus in Prato spirituali, cap. 38.
Glycas parte. 4. Annalium. Constantinus Monast.
in Annalibus. Anastasius Imperat. in Ecclesiâ
Catholicâ eimque antistites crudelis, diuinijs
punitur.*

CAP. XXXVI.

Anastasius Imperator, cùm eiecisset Eu-
phemium & Macedonium patriarchas
Constantinopolitanæ Ecclesiæ, ac propter san-
ctam Chalcedonensem Synodum illos Cai-
tan in Pontum exilio relegasset, vidit in som-
nis idem Imperator virum quendam insi-
gnem vestitum amictu candido, contra se sta-
re, codicem scriptum ferentem, ac legen-
tem. Euoluens autem quinque folia codicis,
legens

legensque Imperatoris nomen, ait illi: Ego
propter perfidiam tuam deleo quatuordecim
annos. & digito suo illos deleuit. Ac post dies
dies, facto fulgore magno, atque tonitruo, pro-
re turbatus reddidit spiritum in summa eccle-
sia, pro eo quod impius fuit in sanctam Chri-
sti Dei nostri Ecclesiam, eiusque pastorem
lio damnauit.

*Ioannes Mosens Euiranus c. 149. Prati spiritibus
aure sacerdotij & D. Leone pontifice, et
circumspectione adhibenda in manu imperatoris*

CAP. XXXVII.

CUM descendisset Abbas Amos Hiero-
solanus, & Patriarcha ordinatus esset, ve-
runt exans monasteriorum eremi Abbates,
vt adorarent eum, inter quos affui & ego
Abbate meo. Ccepitque Patriarcha discere
tribus: Orate pro me, patres. Magnum
onus, & intolerabile iunctum est, sacrosan-
dignitas me terret immodicè. Petri enim
Pauli, & similia est regere rationales
mas, ego autem infelix peccator sum. Plura
tem quam cetera timeo ordinationis sacra-
mentum. Nam inueni scriptum, quia beatissimus Apo-
stolus qualis angelis Papa Leo, qui Romana
sua præfuit, per quadraginta dies persecutus
ad sepulchrum Apostoli Petri, vigilijs & or-
tionibus insistens, petensque ab Apostolo
pro se apud Deum intercederet, vt dimitt-
reptur sibi peccata sua. Impletisque diebus
quibus

quadraginta, apparuit ei Apostolus Petrus, dicens: Oraui pro te, & dimissa sunt tibi omnia peccata tua, præterquam impositionis manus. Hoc enim solum abs te requiretur, siue bene, siue fortassis aliter id egeris.

in lib. 9. cap. 34. Ecclesiast. histor. Tripartit. e. Theodoretus lib. 5. cap. 21. Ecclesiast. histor. De admirabili virtute aque ab Episcopo benedictæ, & per Diaconum adpersæ.

CAP. XXXVIII.

A pud Apameã Marcellus Episcopus cum videret Præfectũ Orientis cum suis, quos habebat militibus in templo Iouis diruendo parum proficere, propter structuræ totius firmitudinem, & solidissimorum lapidum magnitudinem ac duritiem, iamq; Præfectus de successu desperaret, Episcopus Præfectum quidem misit ad alias ciuitates, ipse verò Deo supplicabat, vt templi destruendi præberet successum. Inter hæc venit quidam non cuiusque artis peritus, sed lapides & ligna in humeris ferre assuetus. Is ergo accedens, promisit facile templum esse soluendum: duorum autem mercedem poscebat artificum. Cumque hoc sanctus Pontifex promississet, hoc ille machinatus est. Cohærebat enim templo in altitudine constituto ex quatuor lateribus porticus, etæque calumne ingentes, & altitudinem templo habentes æqualem. Singularum verò circulus columnarum erat sedecim cubitorum.

576 COLLATION. SACRAM.
rum. Porro natura lapidis durissima erat, quae
non facile quibuslibet ferramentorum generibus
rumperetur. Harum itaque tres per circuitum
suffodiens, & sub earum basibus fossa
ligna supponens, immisit ignem. Quo factum
non poterat ligna naturaliter ignis accendere.
Dæmon etenim quidam deterrimus apparuit,
qui flammam secundum vires suas prohibere
bat operari. Cumque frequenter hoc faceret,
& molitionem suam explere non posset,
crauerunt hoc Pontifici meridie dormiens.
At ille repente ad Ecclesiam concurrens, aquam
quam in vasculo portari praecipiens, aquam
posuit sub altari. Ipse vero in pavemento posita
fronte elementi Domino supplicabat, ne
amplius tyrannidem dæmoni vitam petere
teret, sed ut infirmitatem illius denudaret.
Signum propriae virtutis ostenderet, ne
ex hoc infidelibus exultationis occasio
retur. Hæc cum dixisset, facta signa vasculo
in aqua, quendam diaconum suum Equitum
fide & zelo munitum, sumere iussit aquam,
velociter currere, & cum fide adspargere,
que supponere. Quod cum fuisset factum,
dæmon effugit, non ferens aquæ virtutem. Ligna
autem velut oleum habuit illius aquæ natura
cōprehensa que sunt ligna, & repente concu
pta. Columnæ verò suffulturæ subsidio au
ta, & ipsæ ceciderunt, & alias duodecim
traxerunt. Tum latus quod coherbat tem

CRAR.
 ma est, qu
 orum gener
 res per circ
 asibus for
 Quo factu
 is accedere
 tus apparu
 suas probat
 hoc facere
 n possent
 e dormire
 currens, A
 iens, acq
 imento po
 plicabat, n
 llam per
 enudate,
 et, ne mag
 catio m
 aculo cr
 Equit
 lit aquam,
 pergere, i
 t factum, c
 utem. Ig
 quæ natu
 nre coact
 bsidio m
 o decimo
 ebat temp
 v

violentia ruinae detractum est. Sonus autem
 tum concutens civitatem, cunctos fecit il-
 concurrere. Et cum inimici dæmonis aper-
 cognouissent fugam, in diuinas laudes ora-
 bant. Sic verò & alia templa sacratissimus
 rex ille destruxit. Qui & victoribus scri-
 ptis martyribus, & rescripta suscipiebat, &
 nullissime etiam ipse martyrio coronatus est.
*Ann. Naucler. Chronicorum vol. 3. generat. 34. De
 virtute maledictionis sacerdotalis, in quosdā chori-
 zomies sub diuino officio vigilia natiuitatis domini.*

CAP. XXIX.

Imperante Henrico accidit miranda res in
 Saxonia, in diocesi Magdeburgensi, vbi e-
 rat Ecclesia S. Magni. Quidam sacerdos dum
 illam celebraret in vigilia Natiuitatis domi-
 ni, simul viri, cum 15. mulieribus in cœmi-
 nio Ecclesie choreas duxerunt, ac sacerdo-
 tem cantantem impediabant. Iussit sacerdos
 requiescerent, aut abirent: sed ipsi sacerdotem
 deriserunt. Ille amareatus, imprecando dixit:
 Placeat Deo & S. Magni, vt ita cantantes per-
 maneant vsque ad annum: & ita factum est, vt
 toto anno sine intermissione cantantes chori-
 zarent. Mirabile dictu: toto illo anno nec ros,
 nec pluuia super eos cecidit, sed nec lassitudo,
 nec fatigatio illos affecit, nec vestimenta, nec
 calceamenta sunt attrita. Anno autem reuolu-
 to, Herbertus Episcopus Coloniensis ad lo-
 cum veniens, à nodo, quo sacerdos eos ligaue-

rat, absoluit, atque ante altare Ecclesie recu-
ciliauit. Inter chorizantes filia sacerdotis
iusdam cum duabus alijs cōtinuò mortua
cæteri continuis tribus noctibus dormit
aliqui poenam suam tremore membrorum
didere. Hoc scriptum reliquit Hubertus
fuit vnus ex illis, aliqui ex ijs ita compuncti
inter sanctos sint reputati.

*D. Petrus Damianus in tractatu de quibusdam
calis. habetur ad calcem tomi 7. Laurentij
De horrore anathematis Ecclesiasticis de
fisco Episcopo Moguntino, patrem suum Obertum
imper. coniugio e auonibus vetito copulatum
communicantem: & de lamentabili Obertus
communicationem contemnentis, interia.*

CAP. XL.

Robertus Gallorum rex propinquum
copulauit vxorem, ex qua suscepit filium
anferinum per omnia collum & caput
tem. Quos etiam virum & vxorem omnes
Galliarū Episcopi communi simul excom-
nicauere sententiam. Cuius sacerdotalis edo-
tantus omnē yndique populum terror inu-
yt ab eius yniuersi societate recederent,
præter duos sibi seruulos ad necessarij
obsequium remanerent, qui tamen & ipsi
nia vasa, in quibus rex edebat vel bibebat,
cep to cibo, abom inabilia iudicantes, pa-
lum ignibus exhibebant. His tandem rex
arctatus angustijs ad sanum consilium rediit.

fuerit incestum, iniurq; legale connubium.
 Sed & Otho rex Teutonicorum, qui post-
 modum Imperator creatus est Romanorum,
 Adalaidem Italię reginam, quę sibi comma-
 ni exstiterat, suscepit in coniugem. Quem fi-
 lius eius Almisicus, qui Moguntinę præsidebat
 pastor Ecclesię, cępit constanter arguere, &
 incestum luridumq; coniugium publicę con-
 demnare. Pater autem vehemēter iratus, cum
 comprehendere pręcepit, & carcerali mox cu-
 stodię mancipauit, quem per annale circiter
 spatium carceri inclusit, sed à correctione lin-
 guam terroris vinculum non ligauit. Cum ve-
 rō pater eum, quadragesimali decurrente ie-
 iunio, de custodia decreuisset educere, ante-
 quam Psalterium expleret, quod aureis exo-
 ribat apicibus, recusauit exire. Veruntamen
 eum exiit zelo sacerdotalis accensus autho-
 ritatis, non quieuit, sed mox in patrem iacu-
 lum publicę excommunicationis intorsit. O-
 verē dignum regio genere sacerdotem, qui in
 causa Dei non imperiale fastigium, non pater-
 num recognouit affectum, sed dum paternam
 ac regiam auctoritatem in solo Deo cōstituit,
 hunc hominem eius legibus resistentem à se
 profus extraneum deputauit. Dixit autem
 patri: Tu arbitraris me aduersum te insolentem
 peragere, te verō pręiudicium sustinere: scito
 pronoscens quia die sancto Pentecostes vterq;
 simul adstabimus ante Deum, ibiq; ventilabi-

tur inter nos librata iustitiæ lance hinc
Ibi luce clarius apparebit, quis nostrum aqua-
tatis lineam teneat, quis Dei legibus contra-
cat. Factumque est, ipso, qui dictus est, sancte
sanctę solemnitatis die, vi dum præfatus de-
gustus imperialibus insulis redimitus, ma-
rumque pōtificum choris, siue procerum
latus agminibus, Missarum solemnibus
set, repentino super eum veniente iudicio
peritus sit mortuus. Episcopus autem iam
domino quieverat. Sic sic, qui de incesto
iugio contempsit inter homines iudicari
tribunal æterni iudicis coactus est perire
qui subiectum sibi dedignatus est audire
tificem, terribilem super se non potuit
maiestatem.

*Gregorius Twonen in libr. de vita Patrum, cap. 10.
habetur in Tomis Laurentij Surijs. Officia
S. Nicetio Episcopo Treuirensi, quanta auctoritate
sacerdotij sui dignitate vsus sit apud regem, et
terales regis ob ipsorum facinora a communione
gregatos, à Missarum solemnibus remoueri, ac
moniacum signo crucis sanauerit.*

CAP. XLI.

CVM Theodorico decedente, Theodo-
tus filius eius regnum ambisset, ac
iniquè exercebat, aduenit dies dominicus,
ecce rex cum his, qui Nicetio Episcopo com-
munioni abesse iussi fuerant, Ecclesiam egressus.
Lectis igitur lectionibus, quas

lantiquus, oblati muneribus super alta-
 re Dei, ait Episcopus: Non hic hodie Missarum
 solemnna consummabuntur, nisi commu-
 niopriuatj prius abscedant. At rege renitente,
 subito exclamat vnus de populo arreptus à de-
 mone puer iuuenis: coepitque voce valida in-
 ter supplicia torturae suae, & sancti virtutes, &
 regis crimina confiteri: dicebatque Episco-
 pum castum, regem adulterum: illum timore
 Christi humilem, huc gloria regni superbum:
 illum sacerdotio impollatum, à Deo in poste-
 rura praefendum, hunc, ab authore sceleris
 sui, velociter elidendum. Cumque rex timo-
 re concussus, peteret, vt hic energumenus ab
 Ecclesia eijceretur, dixit Episcopus: Prius
 illi, quate sicuti sunt, id est, incestuarij, ho-
 micidae, adulteri, ab hac Ecclesia extrudantur,
 & hunc Deus silere iubebit. Et statim rex iussit
 omnes hos, qui sacerdotis sententia damnati
 fuerant, egredi ab Ecclesia. Quibus expulsis,
 iussit sacerdos daemniacum foras extrahi: sed
 cum apphensa columna, auelli à decem vi-
 ris non posset, sanctus DEO sub vestimento
 suo propter iactantiam, faciens crucem Chri-
 sti contra daemnem, relaxari praecipit. Qui
 protinus corruens cum his, qui cum trahere
 nitentantur, post paululum sanus erectus
 est. Deinde post acta solemnna requisitus,
 nunquam reperiri potuit, nec vllus sciuit
 vnde venerit, vel quò abierit. Conijciebatur
 Bb 2 à plu-

à plurimis, cum à Deo missum, qui regis sacerdotisque opera non taceret. Vnde factum est, ut sacerdote orante, rex mitior fieret, passus à Domino remunerandus, dignè prophetam illud audiret: Qui reddiderit pretiosum donum suum, tanquam os meum erit.

Niceph. Callist. lib. 12. c. 46. Eccl. hist. De Epiphano Cypro Episcopo, quomodo mendicis mortuum simulans, verè mortuus sit, exemplo suo docens alios, qui Dei sacerdotibus, ac per hos Deo illud se ipsos fallere.

CAP. XLII.

EPiphanium Cypro Episcopum aliquando duo quidam in via ipsa mendici obsecraverunt: & cum non poenitentium aliquid se ab eis accepturos existimarent, alter in solo spiritu continens, perinde atque mortuus esset, iacebat: alter autem veluti familiaris, eius lamentans & flens, inopiam illam assimulabat, verumtamen impensas non haberet & penuriam tantam cum reprehensione eius deplorabat. Postquam Epiphanius præteriens nihil quidem aliud quam quòd iacenti illi requiem precatus esset, dixit. Exiguum autem quiddam ad illum miserandum ploranti dedit, illa verba adiungens. Curam huius funeris habe, & tandem desine. Nam hic nunc non resurget: Mortuus autem, quæ communis omnium & incommensabilis necessitate quadam obeunda est, animam te forti ferre oportet. Hæc Epiphanius dixit.

abijt, cœptam perfecturus ambulationem.
 Quam autem ea in via, nemo alius appareret,
 ille qui sic steterat & plorauerat, iacentem in
 medio pedis concussione dato, vt cõsurgeret ad-
 monuit: simulq; eum laudauit, qui tam egre-
 gè mortui hominis habitum retulisset, & A-
 get tandem exsurge, inquit; vt in præsentia ver-
 titutis tuæ hilarius viuendo fructum percipia-
 mus. Vbi autem ille amplius neque dicentem
 audiit, neq; modis omnibus significationem
 aliquam, se viuere, exhibuit: alter cursu celesti
 Episcopum est consequutus, eique fraudem,
 quam inopia coacti commenti essent, indicauit:
 & iam citra fucum verè stens & lamentās,
 vt socium suum resuscitaret, supplicauit. Epi-
 phanius autem, postquàm illi, ne factum id
 grauius ferret, dixit: hominem dimissum ab-
 soluit: quod Deus eam rem retractatam nol-
 let, fidem facere omnibus volens, vt equidem
 puto, qui tentare & facere talia in ministris
 eius audeant, illum ipsum Deum, qui videat
 & audiat omnia, eos falsum ire, seque adeo ip-
 sos in seipos fallere.

*Gregorius Turonen. lib. 2. cap. 25. historie Francorum
 De Euarico rege Gothorum, qui cum in sacerdotes,
 clericos, & Ecclesias Dei sauiret, diuina vltione
 percussus est.*

CAP. XLIII.

Tempore Synodij Episcopi Euaricus rex
 Gothorum excedens Hispanum limi-
 Bb 3 tem,

584 COLLATION. SACRAL
tem, grauem in Gallijs super Christianos im-
lit persecutionem. Truncabat passim peruci-
tati suæ non consentientes, clericos cum-
bus subigebat, sacerdotes vero, alios daban-
lio, alios gladio trucidabat. Nam & ipsos in
rum templorum aditus, spinis iusserat circun-
ri, scilicet vt raritas ingrediendi obliuiscere
faceret fidei. Maximè tunc nouem populata
geminæque Germaniæ vrbes ab hac tempore
te populatæ sunt. Exstat hodieque & pro
causa ad Basiliū Episcopum nobilis Sidonij
ipsius epistola, quæ hæc ita loquitur. Sed
secutor non post multum tempus vltimo
nina percussus interiit.

*Paulus Diaconus libr. 6. cap. 3. De gestis Longo-
barum regis Chumiberti offensi mandata, quæ
dominus Episcopo tributus, mansuescit.*

CAP. XLIV.

CVM Ioannes Episcopus Bergomani-
clesiæ, vir miræ sanctitatis cum rege Chumiberto
in conuiuio sermocinaretur, cum
fortè offenderet: rex illi in hospitium re-
tenti, equum ferocem & indomitum, qui
mensio tremitu super se sedentes terra ab-
re solebat, præparati fecit. Cui cum ab Episcopo
scopus supersedisset, ita mansuetus existeret
cum blando incessu vsque in domum par-
tam deportaret. Quod rex audiens, & Episcopum
pum ex eo die honore debito coluit.

equum, quem suæ sessioni, suoque vsui
 destinauerat, largitus est.

*Iulianus Diaconus lib. 5. cap. 15. & sequentibus. De ge-
 nesi Longobardorum. De Alahi Duce Tridentino-
 rum, Ecclesiasticorum omnium hoste, eiusque fune-
 ro interitu.*

CAP. XLV.

Alahis dux Tridentinorum, cum omnes
 clericos odio prosequeretur, oblitus sum-
 morum beneficiorum, quæ in eum Chunibertus
 impenderat, oblitus etiam iurifurandi,
 quo ei fidelissimus fore iurauerat, cum Chu-
 nibertus abesset, regnum etiam & palatium
 Ticinense inuasit. Chunibertus itaque ad Alahis
 nuncium misit, mandans ei, ut secum singu-
 lare certamen iniret: nec opus esse utriusque
 exercitum fatigare. In quæ verba Alahis mi-
 nime consensit. Cui cum vnus ex suis ge-
 nere Tuscus suaderet: virum fortem bellico-
 sumque appellans, ut contra Chunibertum
 auderet exire: Alahis respondit: Chuniber-
 tus quamuis ebriosus & stupidi cordis sit, ta-
 men valde audax est, & mira fortitudinis.
 Nam tempore patris eius, quando nos eramus
 iuuentuli, habebantur in palatio arietes seu
 verueces miræ magnitudinis, quos ille super
 dorsum illorum lanam apprehendens, exten-
 so brachio à terra leuabat: quod quidem ego
 facere non poteram. Quod Tuscus ille audi-
 tu subiunxit: Si tu cum Chuniberto inire sin-
 gulare

Bb

+ gulare

gulare certamen non audes; me in tuo adie-
 torio socium iam amplius non habebis: &
 hoc dicens, proripuit se, & statim ad Chri-
 bertum aufugit, idque illi nunciauit. Con-
 nerunt itaque, vt diximus, vtreq; acies in cam-
 pum coronatae. Cumque iam propè effectum
 coniungere deberent: Zeno diaconus Trieren-
 sis Ecclesiae, qui fuit custos adis beati Iouen-
 Baptistae, quae intra eandem ciuitatem sita est,
 quam quondam Cundiberga regina con-
 xerat: cum nimirum diligeret regem, & metue-
 ret, ne rex in bello periret, ait ad regem: Do-
 mine rex, omnis vita nostra in tua salute con-
 sistit: si tu in bello perieris, omnes nos Alaricus
 tyrannus iste per diuersa supplicia exstinguet.
 Placeat itaque tibi consilium meum: & da mihi
 paratum armorum tuorum, vt ego valeam
 & pugnabo cum isto tyranno. Si ego ibidem
 cecero, maior tibi, quod seruus tuus viceris, glo-
 ria adscribetur. Cumque rex se id facturum pe-
 negaret: coeperunt pauci, qui aderant eius
 deles, cum lachrymis deposcere, vt ad
 quae diaconus dixerat, assensum praeberet. Vi-
 ctus autem tandem (vt erat pij cordis) con-
 precibus & lachrymis, loricae suam, galeam
 atq; ocreas, & caetera arma diacono praebe-
 in suaque persona ad praelium dimisit. Len-
 enim ipse diaconus eiusdem staturae & habi-
 tus: ita vt cum fuisset de tentorio armatus &

pressus, ab omnibus Chunibertus esse putare-
 tur. Commissam itaque est prælium, & totis
 viribus decertatum. Cumque Alahis illuc ma-
 gis tenderet, ubi regem esse putaret, Chuni-
 bertum se inuasisse putans, diaconum interfe-
 cit. Cumque caput eius amputare præcepisset,
 et levato eo in contum Deo gratias acclama-
 rant, sublata eadem clericum se occidisse co-
 gnovit. Tuncque furibundus exclamans, Heu
 me, inquit, nihil egimus: quando ad hoc præ-
 lium gessimus, ut clericum occideremus. Ta-
 le itaque nunc facio votum, ut si Deus mihi
 victoriam iterum dederit, unum puteum de
 testiculis impleam clericorum.

Ceterum Chunibertus suos fere victos ad
 fugam spectare conspiciens, statim se eis ostendit,
 omniumque corda sublato pauore ad spe-
 randam victoriam erexit. Instruuntur itaque
 veterum acies & hinc Chunibertus, inde Alahis
 ad belli certamina præparantur. Cumque iam
 propinqua acies essent, & se utraque ad pu-
 gnandum consererent, Chunibertus ad Ala-
 him iterato in hæc verba mandavit: Ecce quã-
 tus populus ex utraque parte consistit: quid o-
 portet est, ut tanta multitudo pereat? Coniunga-
 mur ille & ego singulari certamine, ut vtri no-
 strum Deus voluerit victoriam donare, is om-
 nem hunc populum saluum & incolumem
 possideat. Cumque Alahim sui exposcerent, ut
 quod faceret quod Chunibertus illi manda-
 verat,

Bb 5 uerat,

uerat, ipse respondit: Hoc facere non possim,
quia inter contos suos vexillaque, sancti Ange-
geli Michaelis, ubi ego illi iuravi, imaginem
conspicio. Tunc vnus ex illis inquit: Te
pauore cernis, quod non est: & tibi tardum est
ista meditari. Conferuntur itaque acies per
pentibus buccinis: & neutra parte cedentibus
ita est maxima populorum strages. Tandem
crudelis tyrannus Alahis interijt: & Chum-
tus adiuuante Deo victoriam obtinuit. Exer-
tus autem Alahis comperta eius morte, sine
subsidiū arripuit. E quibus, quos multo
perculit, Addua fluuius absorpsit. Caput
que Alahis detruncatum, & crura eius
Iunt, informeque tantum truncumque
uera remansit. In hoc bello Forouil-
exercitus minime fuit: quia cum inuitus
hi iurasset: propterea nec Regi Chum-
nec Alahi auxilium tulit, sed cum illi
committerent, ipsi ad propria sunt reuert-
tur Alahi hoc modo deleto, Rex Chum-
corpus Zenoni diaconi ante fores in
B. Ioannis, quam ipse erexerat, miraculo-
re mandauit. Ipse vero regnatus, cum
exultatione & triumpho victoria, Tunc
reuersus est.

*Petrus venerabilis Abbas Cluniacensis lib. 1. c. 1. m.
culorum. De quodam Ecclesiasticorum & Episcop-
rum oppressore, qui visibiliter à diabolis ap-
per aëra subuectus est, stupentibus qui aderant
uersis.*

AD terrorem & correctionem malorum,
quod Matifconi gestum est, proferatur,
insolita quippe res, & omnibus, ut puto seculi
inaudita: Omnium autem indigenarum
celebri & publica relatione narratur. Est au-
tem eadem Matiscus in finibus regni Fran-
corum, quod à Teutonicorum vel Romanorū
imperio Arar fluvius à Lotharingia sumēs ini-
tium, Rodanusque in mare mediterraneum
habens profluxum, determinat. Quæ Matif-
cus à quibusdam oppidum vocata, à quibusdā
urbis nomine honorata: in primatu Lugdunē
si, quintæ sedis obtinet locum, Hæc quantum
ad ius Ecclesiasticum, Lugdunensi primatu,
quantum ad ius seculare, Francorum regi sub-
ditur. Huius urbis principatum quodam tem-
pore sub nomine comitis quidam obtinēs su-
per personas & res Ecclesiasticas, execrādā
tyrannidem exercebat Longē enim exsuperās
aliorum prædonum nequitiam, non solum
parte Ecclesiarum substantias diripiebat: sed
redditus earum omnes cum suis possessioni-
bus sibi tyrannica violentia subiugabat. Nam
canonicos de Ecclesijs, ipsos etiam monachos
de monasterijs suis eiiciens: terras omnes, red-
ditus omnes, & quæcunque eis ad huius vitæ
subsidiū à maioribus data fuerant, immise-
ricorditer abstulit, iureque proprio mancipa-
verat. Ostenduntur huc ab incolis antiquarū
Bb 6 Ecce-

Ecclesiarum ruina: ex quibus ipse sacra-
 tionis cultores eiciens, venerabilia loca, om-
 nipotenti Deo religiosè seruientium multu-
 tudine referta in cremi solitudinem rede-
 git. Ita se totum Deo subtrahens: mundo de-
 gehennæ & tremendorum Dei iudicium
 oblitus, vt Euangelicus ille iudex, nec Deum
 timebat: nec hominem verebatur. Cuius
 concessa potestate abusus quotidie se ipso
 terere fieret: nullaque iam spes correptionis
 eius existeret, iram aduersum se omnipotentis
 Dei iam non reuocandam commouit: nec
 in se dirissimè expertus est scripturæ sacræ
 sententiam, dicentis: Horrendum est incidere
 manus Dei uiuentis. Et quia nequitia eius
 occulta, sed publica, non cum timore, sed
 audacia Deum prouocauerat: non latenter
 publice, non tamen inuisibiliter, sed etiam
 uisibiliter, terribile factus est tyrannis priuati-
 bus in exemplum. Nam cum sollemniter
 Matifconi in proprio palatio resedisset, cum
 que multitudo tam militum quam diuulsi-
 dinis circumstaret: repente ignotus homo
 quo insidens, per ostium palatii ingressus
 omnibus conspicientibus & admirantibus, usque
 ad ipsam equitando peruenit. Cùmque
 stare, se ei uelle colloqui dicens: vt sarg-
 ac se sequeretur, non tam monuit quàm impe-
 rauit. At ille inuisibili potentia cōstrictus, nec
 iam resistere ualens, surrexit. Atque usque ad
 ostium

ostium domus processit, vbi equum paratum
 inueniens, eumque ab eo conscendere iussus,
 ascendit. Cuius stantis habenas ille arripuens,
 statim eum velocissimo cursu per aëra ferri eun-
 tes conspicientibus cœpit. Cumque immenso
 clamore ac miserabili eiulatu tota ciuitas
 commota, ad tam inuisum spectaculum con-
 currisset: tam diu eum per aëra currentem atto-
 niti conspexerunt, quam diu naturali oculorū
 acie eum subsequi potuerunt. Qui cum eum
 diu, Succurrite ciues, succurrite, vociferantem
 audirent, nec iuuare valerent: subtractus tan-
 dem visibus hominum, æternus quemadmo-
 dum meruerat, factus est socius dæmonum.
 Ab hoc tam horrendo spectaculo vniuersi ad
 propria recedentes: sicut supra dixi, horrendū
 esse incidere in manus Dei viuientis, exemplo
 inaudito & miserabili didicerunt. Hoc ita fu-
 ille post communem, vti dixi, omnium famā:
 quiddam, non quidem tamen mirabile, sed ta-
 men mirum nostris diebus accidens attesta-
 tur. Nam ille, de quo supra scripsi, traditus
 diabolo comes, dum cum socio maligno de
 palatio, vti dictum est, egrederetur, post ostiū
 muri, palatio illi proximi transitum habuit.
 Quod ostium, ciues ob tantæ rei horrorem &
 memoriam posteris commendandam lapidi-
 bus obturauerunt. Quod nuper Otgerius V Vil-
 helmi comitis præpositus renouare cupiens,
 & propter quadam, quæ publico vel pri-

uato vsui necessaria videbantur, petrus
facere volens, conductis quodam die operariis
obicem lapidum ab ostio remouebat. Erant
tē & ipse pro posse suo, acer Ecclesiarum pe-
secutor, & vbi parua occasio occurrebat, in
earū misibus diuersis vexabat. Dum igitur
operi iam dicto instaret, ecce inuisibiliter de
bulo raptus, ac ridentibus qui aderant ma-
to in aëra spatio subleuatus. Sed confestim
missus, corruit, eiusque corpore grauiter
liso, brachium quoque illius subita illa ruit
fregit. Quod videntes socij, rursus foras
ostij, quod aperire cœperant, lapidibus ob-
rauerunt, & ad perennem vtriusque pro-
memoriam, clausura perpetua damnauerunt.

*Petrus venerabilis lib. 1. cap. 28. miraculum
apparitione cuiusdam militis, qui Ecclesiam
mentis & vestimentis sacerdotalibus, in bello
fit, spoliauerat, eiusque panis, earundemque
dij.*

CAP. XLVII.

EST in Hispanijs nobile & famosum castel-
lum, quod & propter congruum situm, &
fertilitatem adiacentium terrarum, & multi-
tudinem inhabitantium incolarum, quibus
bus proxima castella exsuperat, vt astita, in
incongruè Stella vocatur. In hoc castello quod-
dam Burgensis fuit, qui Petrus Engelbertus
cabatur. Hic strenuitate famosus, & seculari-
bus rebus abundās, totam vsq; ad senium fer-

nam in saeculo duxit. Tandem tactus, ab illo, qui ipse vbi vult, saeculo renunciauit, atq; in monasterio, quod apud Nazarum sub Cluniacensi iure & regula constructum est, habitum monasticae professionis suscepit. Quo cum ego post duos annos conuersionis eius peruenissem, audiui eum memorandam visionem narrauit. Cuius quidem fama ad nos ante peruenerat, sed quis esset eius relator, non dixerat. Hoc cum accepissem, vbi esset tantae visionis relator sollicitus inquisui, atque eum in quadam cella Nazareni monasterio subdita, satisq; contigua, commorare audiui. Ad quem locum cum me itineris necessitas perduxisset, vidi hominem, cui & aetatis maturitas, & morum gravitas & eunctorum attestatio, ipsaq; niuea castitas, fidem integram constantem praebere suadebant, omnem tum dubietatis scrupulum tam a corde meo, quam a cordibus omnium excludere volens, coram venerandis Episcopis, Olorrensi & Oximensi, coram socijs nostris, multae religionis & scientiae personis, ac quibusdam alijs, eum conueni, & quod veritas perdat omnes, qui loquuntur mendacium ostendens, multaque similia ad eum ne mentiretur deterrendum adiungens, vt quod certum de visione illa sciebat, narraret. Non solum admonui, sed etiam in virtute obedientiae, qua mihi vt monachus Abbati subditus erat, iniunxi: Ad quod ille, quod adhuc prorsus nos omnes latebat

bat, adiciens; Ego (ait) istud quod à me ce-
 tis, ab alio non accepi, sed ipse propriis
 oculis vidi. Quo audito, multo magis
 rati sumus, habentes iam non alienorum
 borum relatores, sed rei ipsius certissimam
 inspectore. Vnde magis magisque ad quæ-
 dū instigati & ad audiendum intenti, mor-
 pati ultra non potuimus, sed ut quod videret
 enarraret, eum omnes compellere coepimus.
 Volo autem eum loquentem introducere
 quicumque hoc legitis, vel auditis, non solum
 sensum verborū, sed & ipsa verba ab eis
 vos putetis audire. Tempore (inquit) quæ-
 Aragonensis Alfonso, regni maioris
 Hispaniarum regis iam mortui obtinuerat
 tigit ut contra quosdam qui in regione
 Castilla dicitur, ei repugnabant, exercitum
 commoueret, & ut de singulis regni sui
 bus, singuli illuc pedites vel equites ducerentur,
 edicto sanciret. Ego præcepto comitis
 vnum ex mercenarijs mercede mihi serui-
 bus Sancium nomine, ad exercitum delin-
 ui. Paucis post diebus decursis, omnibus
 qui expeditioni illi interfuerant, ad propo-
 redeuntibus ipse quoque domum reuertens
 Non longo deinceps tempore elapso morbo
 mano morbo correptus, nec diu cum morbo
 luctatus, defunctus. Inde post quatuor
 menses ex quo è vita recessit, dum apud
 lam in domo mea hyemali tempore
 ignem

in lecto iacerem, subito, iam dictus Sanci-
us, circa mediam noctem mihi adhuc vi-
gianti apparuit. Qui assidens, & carbones,
quasi ad calefaciendum vel ad clarifican-
dum huc illucque reuersans, multò magis, se
mihi cognoscibilem demonstrabat. Erat au-
tem nudus & absque omni vestitu, excepto
puro vilique tegumento, quo velut inhone-
stiora corporis obuclabat. Quem cum vidis-
sem, quis inquam es tu? At ille humili voce,
Ego sum, inquit, Sancijs famulus tuus. Quid
inquam hic agis? Vado (inquit) Castellam, i-
terum meum multus exercitus comitatur, vtrubi
delinquimus, ibi & delictis pœnas debitas exsol-
uamus. Et cur inquam huc diuertisti? Est, in-
quit, mihi spes veniæ, & si misereri volueris,
ceteriorem mihi requiem comparare poteris.
Quomodo, inquam? Quando, inquit, nuper
expeditioni quam nosti, interfui, hostili inui-
tata licentia, Ecclesiam quandam cum qui-
busdam socijs inuasi, quæ intus inuenta sunt,
diripi, vestimenta insuper sacerdotalia me-
cum rediens adsportaui. Pro quo specialiter
datis pœnis subactus affigor, & remedium à
te, sicut à Domino meo, quantis possum pre-
cibus imploro. Nam poteris mihi subuenire,
si beneficijs spiritualibus me studueris adiu-
uare. Rogo insuper, vt dominam meam, vxo-
rem tuam, ex mea parte, mea functus vice de-
preccis, ne octo solidos, quos pro seruitio
meo,

meo, mercenario iure mihi debebat, reddere iam moretur, & quod necessitatibus carere adiuverem reddidisset, animam meam longe plus his egenti, erogando eos pauperibus largiatur. Iam ego tali eius colloquutione magis animatus, quid inquam, de conuictio nostro Petro Deioca nuper defuncto dicendum est? Rogo, ut si quid de illo nosti, aperiam. Ille (ait) opera misericordiarum, frequenter eorum, sed maximam prateritam famis tempore pauperibus impensa, beatorum requiritur. Cumque eum tam prompte & facile multum spondere audissem, adieci. Et de Bernero conuictio nostro, ante paruum tempus similia ut nosti, defuncto, aliquid tibi notum est? Ille (inquit) infernus possidet, quia ad dirimendos lites & iudicia terminandas huic villae paratus, multa saepe muneribus aut gratia illorum iniuste iudicauit, & quia cuiusdam pauperis quodam tempore baconem unum quatuordecimque vitae eius subsidium, crudeliter auferre contumuit: Tunc longe amplius ad maiora querenda animi seruore succensus, adiunxit. De nostro Alfonso ante paucos annos defuncto tibi aliquid notum esse potuit? Ad haec quidam alius in fenestra capiti meo proxime suspensus residens, Noli, ait, hoc ab isto querere, quia ignorat, quoniam recens eius ad partes nostras aduentus hoc ei notum fieri nondum percipimus.

Mhi verò, cui à die obitus mei quinquennalis
 rituiusmodi spiritibus mora, plura quam isti
 nouiter nota fecit, quod de rege quæris, igno-
 rans esse non potuit. At ego rursus nouæ vocis
 rauitronitus, ac videre cupiēs vocis aucto-
 ritate conuerti oculos ad fenestrâ, adiutusq; lunæ
 splendore, quæ lumine suo omne tunc domus
 interior clarè illustrabat, conspicio hominem
 in inferiori fenestræ margine residentē, quem
 in eodem habitu, quò alium videram, cernēs,
 Et tu inquam quis es? Ego, inquit, eius quem
 adspicis socius sum, & Castellam cum isto &
 multis alijs proficiscor. Et tu, inquam, de rege
 Alfonso, vt dicebas aliquid nosti. Noui (in-
 quit) vbi fuerit, sed verò vbi modo sit, nescio.
 Nam aliquam diu tormentis acerbis inter reos
 cruciatus, postmodum à Cluniacensibus
 monachis inde sublatus est. Exinde verò quid
 de eo factum sit, prorsus ignoro. His dictis ad
 socium, qui igni assidebat verba conuertens,
 ait. Surge, & iam iter incoeptum peragere inci-
 pimus. Ecce enim iam omnes vias, quæ iatra
 vel extra castellum sunt, subsequens nos exer-
 citus sociorum impleuit, & iam multis velo-
 cissimè prætergressis, vt festināter eos sequi de-
 beamus, vrgemur. Ad hanc vocem Sancius sur-
 rexit, & flebili voce, quod prius rogauerat in-
 geminans, Rogo, inquit domine, ne mei ob-
 liscaris, & vt dominam meam coniugem
 tuam, quatenus quod corpori debebat, mise-

misera animæ meæ restituat, oro sollicitè
 exhorteris. His dictis, statim viros, discipulos
 At ego mox coniugem iuxta me in lecto
 mientem, citata voce exsuscitans, priusquam
 quod videram vel audieram, narrarem,
 rogavi vtrum aliquid Sancio communi
 mercenario pro mercede deberet. Quam
 dente, quod ego nōdum ab aliquo nisi à
 tuo audieram, se videlicet eidem Sancio
 octo solidos debere, nequaquam ultra
 re potui, cui fidem omnimodam & mortu
 latio, & mulieris confirmatio conferebant
 sto mane, octo illos solidos à coniuge
 ens, & de meo quod congruum visum
 dens, pro eius, qui apparuerat salute pauper
 bus distribui, & sacrarum Missarum adu
 ria, ei à sacerdotibus mea prece & studio imp
 sa, ad pleniorē peccatorum eius remissio
 nem adauxi. Hanc tam clarā & commo
 bilem visionem, velut verbum è verbo
 mens, ad ædificationem fidei & morum
 modernis quàm posteris fidelibus necessa
 misi: & quanta cautela mortalibus necessa
 sit, mortuorū ipsorum testimonio declar
 Non parū autē, imò maximè veritati huius
 sionis attestatur, quod mortuo dictū est.
 fonsum regem à Cluniacensibus monachis
 sublatum & à tormentis consimilium eorum
 creptum. Nam quoddam omnibus penè Hispani
 & Gallis populis notum est, idem rex Cluniac
 centis Ec
 edit. m
 eiem m
 guicent
 regum c
 Cluniac
 bo Fred
 m felice
 Cluniac
 duo mor
 dixit.
 Cluniac
 de omni
 sent, regi
 penè em
 rem ex p
 hoc stud
 etiam ser
 compara
 areni pr
 mona in
 illicatio
 rorem, &
 ps illi m
 rex re de
 ab his cri
 lis ei mis
 serus fu
 quorum

ensis Ecclesia magnus amicus & benefactor
 editit. Ut enim innumera alia pietatis opera
 eodem monasterio ab eo impensa taceam, ma-
 gnicentissimus & famosus rex censualem se-
 regnamque suam Christi pauperibus eiusdē
 Christi amore fecerat, & tam à se quàm patre
 suo Fredelanno constitutum censum, ducen-
 tis scilicet & XL. auri uncias, singulis annis
 Cluniacensi Ecclesia persoluebat. Præter hæc,
 duo monasteria in Hispaniis ex proprio con-
 struxit. Alia à quibusdam aliis personis con-
 strui permisit, & ubi construerentur, adiuuit.
 Cluniacenses monachos in illis ponens, & va-
 le omnipotenti Deo regulariter seruire pos-
 sent, regia liberalitate affluenter largiens. Et
 præter emortuum monasticæ religionis seruo-
 rem ex parte in Hispanijs reparauit, & sibi
 hoc studio post regnum temporale, regnum
 etiam sempiternum, uti dignum est credere,
 comparauit. Obtemperauit rex benignus regis
 æterni præcepto, faciens sibi amicos de mam-
 mona iniquitatis, à quibus amicis finita regni
 villicatione, secundum iam dictæ visionis te-
 porum, & à pœnis ereptus est. Quid enim ma-
 gis illi misericordie iustitiæ congruere potuit,
 quæ reddidit unicuique iuxta opera sua, quàm ut
 ab his eripi videretur, quibus subuenerat: ab il-
 lis ei misericordia impenderetur, quibus mi-
 serus fuerat: ab his beatæ vitæ restitueretur,
 quorum in miseriis præsentibus vitam largis
 subu-

subsidijs sustentaverat: Verè, non felix
de cælis à Ioanne audita: Opera mortuorum
sequuntur illos, quod in isto rege apparuit
quem per opera misericordiae velut per
quibus impensa est, à tormentis eripuit. Ad
quiei beatorum spirituum sociavit.

*D. Gregorius Turonensis Episcopus lib. 4. cap. 19.
miraculis D. Martini. De Chariberto rege.
Ecclesiasticos innasit, eiusque divina virtute.*

CAP. XLVIII.

Charibertus rex, cum ex his clericis
ecclesias Dei negligeret, despexitque
cerdotibus, magis in luxuriam declinavit.
gestum est eius auribus, locum quemdam
basilica sancti Martini diuturno tempore
tinebat, sibi suo iuri, reddique debere.
autem illi Navicellis nomen Prisca
indiderat, qui accepto iniquo consilio, per
velociter misit, qui Remiculam illam
minio subiugarent. Cumque hæc recte
dens videretur habere, iussit in locum
stabularios cum equibus dirigi, ibique
æquitatis ordine præcepit equos alii. Accedentes
ergo pueri, fœnum, quod coaceratum
fuerat, accipiunt in equorum expensas. Cum
inijunctum studiosè ageretur servitium, equi
equi appositum fœnum cepissent expensas
corripuntur rabie. Et frementes ad ianuas
diruptis loris, per plana profiliunt, & in
vertuntur, & sic malè dispersi, alij exacer-

LIBER V.

601

CRAR.
 non fallax
 ra mortuo
 rege appa
 velut per
 eripunt: d
 aut.
 ib. 4. cap. 9.
 berro rege
 ina vltimo.
 III.
 sis clerici
 spectato
 declinat
 quendam
 o tempore
 debere. L
 Prisca vna
 on silio, p
 in illam
 ac redde
 in locum
 i, ibique
 sali. Acced
 coaceruan
 penlas. Cui
 ruitum, r
 ent expon
 es ad inu
 t, & in
 alij excac
 t.

us, alij rupibus præcipitantur, alij se sepibus
 gerentes, palorum acuminibus transfodiun-
 Tandem stabularij iram Dei intelligentes,
 pueros extra terminum loci, quos assequi po-
 tuerunt, expellunt, sanosque recipiunt, nun-
 ciantes regi rem illam iniustissimè retineri. Et
 hæc cum fuissent perpessi, dixerunt: Di-
 curre eam, & erit pax tibi. Qui furore repletus,
 sic dixisse fertur; siue iuste, siue iniuste reddi
 debeat, regnante me, hanc basilicam non habe-
 bit: qui protinus diuina iussione transitum
 accipiens quieuit. Adueniente autem glorio-
 sissimo Sigiberto rege, in eius regnum, ad sug-
 gessionem beati Eufronij Episcopi, hoc in do-
 mo sancti Martini restituit, quod vsque huc ab
 eius basilica possidetur. Audite, hæc omnes
 potestatem habentes, sic vestite alios, vt alios
 non spoliatis, hoc adiungite vestris diuitijs, vt
 damna non inferatis Ecclesijs: vindex est enim
 DEVS velociter seruatorum suorum.

*Eusebium lib. 17. rerum Romanarum. Niceph. Callist.
 lib. 18. cap. 28. De pœna violanti in Ecclesiam & re-
 liquis S. Alexandri martyris.*

CAP. XLIX.

ANno 18. Imperij Mauritiij, Caianus cum
 barbaro exercitu suo Diriziperam veni-
 entes, ciuitatem depopulati sunt, & S. Ale-
 xandri martyris Ecclesiam incenderunt, se-
 pulchrumque illius argenteo tecto coopertum
 spoliante. Sed & iniurijs quoque martyris cor-
 pus

pus afficiunt, multamque in Thrace praedat
cipientes, epulabantur splendide, comae
manos elati. Deus autem vindictam man-
ris faciens Alexandri, pestilentiam langu-
barbaris intulit, & in vno die septem
Chasiani per febrem & inguinariam pestem
occidit, vna cum alijs turpibus multis, atque
triumphale gaudium cum carminibus & can-
ticis, lamentationes & lachrymae & luctus
consolatione possideret Barbaros.

*Gregorius Tironensis Episcopus lib. de gloria Cae-
sorum, cap. 71. De Childerico, qui Episcopo
ni villam Ecclesiasticam iniquo iudicio extorsit,
que diuina ultione, ac delicti sui agnitione*

CAP. L.

AQuensibus est concessus inelytus A-
Metrias, qui a saeculo victor abscellit
pius se in caelis degere, virtutibus manibus
stendens. Tempore igitur quodam cum
Episcopus, huius municipij Ecclesia gubernaret,
Childericus, qui tunc primus apud Sigis-
tum regem habebatur, villam eius contemp-
tens, quia iniuste ab Aqensi Ecclesia ar-
retur, & dicto citius conuenitur Episcopo
Datisque fideiussoribus, in praesentia regis
sistit, clamans & obsecrans, ut rex ab huius-
sae audientia praesentiam suam auertat, ut
caelesti iudicio condemnetur, addens, Sibi
nim virtutem Metriae viri beati, quod velocius
in persuasorem suum irrogat ultionem. De-
ca

coniuncti auditores causam discutunt. Insur-
 git Childericus atque improperans crimini-
 bus exacerbatum Episcopū, quod res fisci di-
 gnitas debitas, iniquo ordine retineret, extra-
 huiusmodi iudicio iubet: & tandem ablata
 per iudicium presentium villa, trecentis aureis
 condemnauit. Fauebant ei omnes, nec quis-
 quam contra voluntatem eius audebat decer-
 nere, nisi quod eidem libuisset. Denique con-
 demnatus spoliatusque sacerdos, ad vibem re-
 diit, atque prostratus in orationem coram se-
 pulchro sancti, dicto psalmi capitulo ait: Non
 hic accendetur lumen, neque psalmorum mo-
 dulatio canetur gloriosissime sancte, nisi, prius
 uisceris seruos de inimicis suis, resque ti-
 bi violenter ablatas, Ecclesie sanctae restituas.
 Nec mora, corripitur persuasor à febre, decū-
 bat lectulo, exhorret cibum, fastidit & potum,
 profert astuans iuge suspirium. Cui etiam si
 ab ardore febris interdum sitis accederet, a-
 quam tantum, nihilque aliud hauriebat. Quid
 plura? in hac agrotatione integram ducit an-
 num. Sed mens praua non flectitur. Interea
 labitur caesaries cuncta cum barba, & ita omne
 caput remansit nudum, ut putares cum olim
 sepulchrum, nuper eiectum fuisse post funera de
 sepulchro. His & talibus miser afflictus malis,
 seipso recogitat, dicens: Peccaui, eò quòd exspo-
 liauerim Ecclesiam Dei, atque Episcopo sancto
 iniuriam. Nunc autem ite quanto-
 tius,

604 COLLATION. SACRAR.
tius, & reddita villa, sexcentos aureos super
tumulum sancti deponite. Est enim miles
quod reddita tribuat aegrotanti medicam.
Quod audientes homines eius, accepta po-
nia fecerunt, sicut eis fuerat imperatum. Re-
diderunt agrum, solidosque super sepulchrum
serui Dei posuerunt: sed cum hoc fecissent, sta-
tim illi in loco quo erat, spiritum exha-
lucratumque est detrimentum animæ per ac-
quisitionem acquisitionis inique. Episcopus
obtinuit ultionem de inimico Ecclesie, qui
promiserat futuram per athlete Dei virtutem.
*Ex histor. Ecclesie. Tripart. lib. 6. cap. 10. Iulianus
auunculus Iuliani Aug. cum preciosis Ecclesie
sa abstulisset, Ecclesias clausisset, & clericos
effugasset, admirabilem Dei vindictam
patitur.*

CAP. LI.

Iulianus auunculus Iuliani Imperatoris
id studium habuisse, ut in thesauros Imperatoris
ratoris plurima & preciosis Ecclesie Antiochene
vafa reconderet, & clausisset Ecclesie
& vniuersos clericos effugasse, & solum
Theodoricum stetit presbyterum. Quem
tanquam vaforum custodem comprehensum
crudeliter sauciasset, nouissime præcepit
occidi. Qui fortiter inter vniuersos inter-
ta respondit, & pro dogmatis confessione
uicit. Quumque vniuersa Deo dicata vafa
pallia collegisset, proiciens hæc in terram

LIBER V.

609

contumelijs & iniurijs, vt voluit afficiens
Christum, super ea etiam sedit, & cumulum
auxit iniuriarum. Moxque verenda eius & lo-
cafemoribus circumposita feruntur esse per-
cussa, & ad tantam peruenit putredinem, vt
vermes procrearentur, medicis laborantibus
vincere affectionem. Conficiebantur enim o-
mnimoda preciosaq; medicamina ex pingui-
bus volatibus, vt eorum pinguedine corrupta,
& putria membra linirentur. Hoc facto ver-
mes ad superficiem prouocabant, quia in pro-
fundo ebullientes, per viuas serpebant carnes.
Et donec moreretur, nō fuit ab hac affectione
securus. Hoc itaque claruit diuina indigna-
tione factum, cum etiam custodes imperialiū
thesaurorum, & alij plurimi aduersus Ecclesias
inurgentes, inopinata & miseranda morte
defuncti sint, quasi superna indignatione
damnati.

*Ex hist. Ecclesiast. Tripartit. lib. 6. cap. 32. De Iu-
liano prefecto, qui impudenter contra sacrum alta-
re iurauit: & de Felice & Elpidio, sacrilegis, eo-
rumque horrendo imeritu.*

CAP. LII.

Um sub Iuliano Apostata, iuberetur va-
sa Ecclesiarum sacra fisci grario deputari,
sublati ianuis Ecclesie maioris, quam Con-
stantinus edificauerat, fit cunctis accessibile
sanctuarium, Ingrediente siquidem Iuliano
prefecto Orientis Ecclesiam, Felix præpositus

Cc 2 rega

606 COLLATION. SACRAR.
regalium thesaurorum pariter introiuit, & b.
mul Elpidius Comes rerum priuatarum. Ad
enim & Felicem & Elpidium prius Christo
nos, tunc à pietate recessisse, impio principum
parere cupientes. Iulianus itaq; præfectus
pudenter contra sacrum altare minxit. Quomodo
cùm Euzoius prohibere tentaret, eum ille
cussit in capite: Fertur autem dixisse, Christi-
anorum inuentiones caelestium cura non vane
re. Porro, Felix videns vasorum ornamenta
quæ Constantinus & Constantius frequenter
obtulerant: Ecce, in quibus, inquit, vasis Meis
filio ministratur? Sed pro his impietatum
sanisque præsumptionibus non post multum
pœnas exacti sunt. Nam repente Iulianus
uo morbo correptus, visceribus putredine
interijt. Et excrementa non percutus ego
stuos emittebat, sed scelestum os, quod
sphemijs ministrauerat, organum humores
cretionis est factum. A iunt autem illius
rem fide fuisse clarissimam, eamque dixisse
Decet te marite, laudare Saluatore Christum
quoniã tibi per hanc correptione, magnitudinem
nem propriæ virtutis ostendit. Non enim
agnoueras contra quem pugnare voluisti
consuetam longanimitate hæc tibi flagellum
uinitus intulisset. His ergo vrbis & pœnis
bus imminentis causam lãguoris cognoscens,
rogabat Imperatorem, vt Ecclesiæ, quibus sus-
rat ablata, redderentur. Sed nec illum scire, &

ipse terminum vitæ suscepit, Porro, Felix & ipse repente flagellum virtute diuina suscipiens, sanguine toto die simul & nocte ex ore suo, & venis corporis undiq; vacuatis, omnique virtute simul expensa, & ipse celeriter est cōtinctus, æternæque morti contradictus.

Histor. li. de persecutione Vandalica Proculus Ariannus, ex Pallis altarium camisas sibi & femoralis faciens, turpissima morte diuinitus consumitur.

CAP. LIII.

Genesius cum immaniſſima persecutione in Catholicos crudeliſſimè deſauiret, mittit Proculum quendam in prouinciã Zeugitanam, qui cunctos domini sacerdotes coarctaret, ad tradendum ministeria diuina, vel liberos, ut primò armis eos nudaret & ita facilius, inermes hostis callidus captiuasset. Quibus se non posse tradere clamantibus, ipse rapaci manu cuncta depopulabatur, atque de pallis altaris (prò nefas) camisas sibi & femoralia faciebat. Qui Proculus huius rei executor, frustra sibi comedens linguam, in breui turpissima consumptus est morte.

Hieron. Emserum in vita B. Bennonis, Episcopi Misnensis, cap. 32. habetur autem in tom. Surijs, 16. 11. 12. Casula D. Bennonis demon fugatur, & de pena Marchionis Misnensis Ecclesiasticam libertatem violantis.

CAP. LIV.

Matrona quædam Misnensis diœceseos

60. COLLATION. SACRA.
ex villa Pretzendorpff, propè Fribergam, no-
stra hac tempestate dæmonio arrepta, ad se-
pulchrum diui Bennonis adducta, cum nulli
dæmō exorcismis ab ea fugari posset, indoluit
est tandem diui Bennonis casula, & datus ei
manu baculus pastoralis, quo facto, exiit
uit dæmon: Nunc tempus est vt egredietur
hincquam tamē hospitiæ meæ signum, quod
perpetuò meminerit. Moxque apertis datus
mulieris crure, terribiliter elisus est. Fortasse
autem quod ille fecerat, nulla medicorū
te sanabile, mulier adhuc hodie gæstat, &
timendum est, donec vixerit non abolētur.
Prætercā, vt pius erga supplices, ita seuerus
obstinatos, diuus pater iuxta promissa sua
pius inuētus est. Marchionem enim V. W.
mum, cum qui Grymnis mortuus est, cum
præpositus olim Misnensis Brutenus nomine
sæpè adhortatus esset, vt ab exactioibus &
seruitijs, quibus colonos ac subditos Ecclesiæ
Misnensis, præter ius ac consuetudinem, præ-
grauabat, desisteret, nec eum ab incepto pe-
set deflectere, ad auxilium tandem diui Ben-
nonis confugit, (qui exoratus tandem assensu
præpositi precibus) Marchioni in somniis
paruit, arguens & commonefaciens ad rem-
tenda iniusta grauamina. Cumque is conu-
riorum suorum suafu, dicentium non esse ce-
randa somniorum deliramenta, in nullo se-
mendaret, alia vice per quietem iterum vili-

est sibi Benno irruere, & facie, quā manu gestabat, alterum ocellū inurere. Qui mane surgēs, & eluscatum se sentiens, tandem compunctus corde, Ecclesie Misnensi non solū data resarcitur damna, verū insuper multa cōtulit donationibus, quibus, ut sperandū est, benedictionē pro maledictione à Deo promeruit. Legitur tamē hunc quā diu Bennonis percussorē, spe glis à Deo frustratos absq; legitimo decessisse herede, in pœnam lesę Ecclesiasticę libertatis.

Gregorium Turonensis lib. 1. cap. 17. De miraculis D.

Martini. De fure, qui pauperularum sanctimoniam aluearia furatus, infelici morte subito inserijt.

CAP. LV.

In porta Ambianensi, in qua quondam beatus Martinus pauperem algētem chlamide decisa contextit, oratorium à fidelibus est ædificatum, in quo nunc puellæ religiosæ deserviunt ob honorem sancti antistitis, parum habere facultatis, nisi quod eas deuorum alit sepe deuotio. Quodam autem tempore pauca apum aluearia eis fuerant data, quę cum quidam inuidus adspexisset, ait intra se: Vtinam aliquid de his vasis possem auferre. Sequuta autem nocte instigatus à dæmone, ablatiis tribus vasis nauim onerat, ut scilicet transito amne sibi facilius, quæ abstulerat, vendicaret. Sed credo ei impedimentum fuisse hoc furtum, si- cut postea manifestè probatū est. Igitur cum sole oriente ad portum fluminis causa trans-

meandi homines properarent, nauim ad litus
adspiciunt, apesque ex alucaijs cateruam
mergere, hominemq; seorsum iacere protu-
tum. Sed putantes eum à somno occupari
(sicut di dicerāt iam à puellis, furtum factum
quantotius properant ad illigandum eum, sed
accedentes mortuum reperiunt. Stansque
puellis notum faciunt factum, & quod furtum
raptum fuerat, cellulæ restitunt, admirantes
tam velociter in homine diuinæ ultionis
cessisse sententiam.

Nicephorus Callistus lib. 14. cap. 32. Ecclesiast. lib.

*De quibusdam seruis, qui cum armis ad Ec-
clesiam confugerent, ibique diuinis ceremoniis
darent, clericum quoque trucidarem, caeteros
ipso interemerunt.*

CAP. LVI.

CVM Nestorius linguæ volubilitate
tutus, animum ad veterum scripta non
curatè intenderet, sed seipsum omnium
stantiorem esse daceret, multaque in
Μαριν blasphemans nugaretur, accidit ve-
restandum quid in Ecclesia fieret. Nam primus
rij cuiusdam magistratus serui, crudeliter
ipso hero accepti, ad Ecclesiam confugerunt,
ferrum in manibus habentes, ad sanctam
sacrificij aram irruere, iussique inde acque
sti exire, haud quaquam paruere, diuinis ce-
remoniis impediens: & diebus plurimis
ros & coruscantes enses præferentes, re-
uol-

LIBER V.

61

Vos omnes ferirent, parati fuere. Atque ubi
 detricum quendam trucidarunt, aliumque
 insuper vulnerarunt, postremo tandem seip-
 sos interemerunt. Porro, ex eis qui affuere,
 quidam mali ominis esse templi profanatio-
 nem & iniquationem, prædixit: poetæ cuius-
 dam iambos allegans eiuscemodi.

Affueni omen ferre triste, sanctum

Si forte templum polluant piaculum.

Nec ille profus non vera dixit. Cum enim
 diuisionem populi, & dissidium, tum eius, qui
 seditionis eiusmodi discessionis author esset,
 abrogationem prædicere visus est.

Michael Glycas parte 4. Annalium. Ioannes Zonaras tom. 3. Annalium. De exitu Leonis Imper. rem Deo sacratam vsurpantis.

CAP. LVII.

Leo Constantini Copronymi filius, reli-
 giosus quidem & pius ab initio, verum
 ubi coronam Ecclesiæ à Mauritio donatam ge-
 stasset, carbunculi morbo vexatus, ardenti fe-
 bre tandem exstinguitur.

Gregorius Turonen. lib. de gloria Confessorum, cap. 62.
*Paganus quidam sepulchrum S. Helij Episcopi spo-
 liare instituens, ab ipso sancto iam diu extensis la-
 teris constringitur, donec à populo deprehendere-
 tur, qui tandem emendatus incolumis dimittitur.*

CAP. LVIII.

Ubi quadam vice ad occursum Põtificis
 Nicæij ambulassem, & loca sancta Lug-
 dunensis

| C c 5

612 COLLATION. SACRAM.
dunensis oppidi circuirem, vir ille qui
præcedebat, ad cryptam beati Helij inuitat
orationem, dicens: Quia magnus sacerdos
hoc loco quiescit. Cumq; oratione facta
eti tumulū admiraret, & tacitus de merito
aliquid interrogare cogitarem, adspicio in
stio esse scriptum, qualiter sepulchri viator
eadauer spoliarit exanime. Inquirēs vero
sam, si hæc vera essent, quæ in ostio pila
bantur, vir mihi talia retulit, sanctus Helius
tempore paganorum in hac vrbe fuit. Episcopus
pus: qui defunctus, sepultus est à fidelibus. Post
ete autem sequenti veniens quidam paganus
lapidē qui sarcophagum tegebat, reuoluit
rectumq; contra se corpus sancti conuertit
liare. At ille extensis lacertis constitit
hominem fortiter amplexatur, & vsque
populis exspectantibus tãquam conseruato
loris, ita miserum brachijs detinebat. Iste
iudex loci, violatorem sepulchri iubet ad
hi, ac legali pœna sententia condēnari, sed in
laxabatur à sancto. Tunc iudex intelligens vo
luntatē defuncti, facta de vita promissione
xatur, & sic incolumis redditur. O vere
vltionem pietate permixtam: retinuit h
nem vt argueret, sed tradi non permisit
plicio, quem iam reddiderat emendatum.
Iustinianus Imperat. in l. Sancimus. C. de sacris
Ecclesijs, vasa sacra & vestes sacre non possunt
ignorari vel alienari, præterquam in redemptio

captiuorum, alias ab Episcopo vel œconomo Ecclesie vendicantur, omni exceptione remota.

CAP. LIX.

Sancimus, nemini licere sacratissima atq; sacra vasa, vel vestes, ceteraque donaria, quæ ad diuinam religionem necessaria sunt, (cum etiam veteres leges ea, quæ iuris diuini sunt, humanis aëxibus non illigari sanxerunt) vel ad venditionem, vel hypothecam, vel pignus trahere, sed ab ijs, qui hæc suscipere auctoritate modis omnibus vendicari, tam per religiosissimos Episcopos, quàm per œconomos, nec non & sacrorum vasorum custodes, nulla eis actione relinquenda, vel super recipiendo pretio, vel fœnore exigendo, pro quibus pignorate sunt, sed omnibus huiusmodi actionibus respuendis, ad restitutionem eorum omnibus modis coartari. Sin autem conflatæ sunt, vel fuerint, alio modo immutata vel dispersa, nihilominus vel ad ipsa corpora, vel ad ipsa pretia eorum actionem cõpetere, siue per rem, siue per cõditionem: siue per in factum actionem: cuius tenor in multis & varijs iuris articulis sæpè est admissus, excepta videlicet causa captiuitatis & famis in locis ijs, in quibus hoc (quod abominamur) contigerit. Nam si necessitas fuerit in redemptione captiuorum, tunc & venditionem præfatarum rerum diuinarum, & hypothecam, & pignorationes fieri concedimus: quoniam nõ absurdum est,

animas hominum quibuscunq; valis, vel re-
 stimentis præferri, hoc obtinere non solum
 futuris negotijs, sed etiã in iudicijs pendenti-
*Augustinus Imperat. in authent. Præterea C. de
 crosant. Eccles. Adiciã alterum casum, qui
 sacra Ecclesie vendi possunt, contrarium facientia
 pœnis legitimis subiacent.*

CAP. LX.

PRæterea si habeat Ecclesia superflua res
 cum debitor sit, nec aliunde solvere possit,
 sit, ne quid immobile alienetur, vel distra-
 tur, integra ea (gestis habitis coram eo, cui
 est loci ordinatio) vel alijs locis venerabilibus
 oblata dentur: cõsata cui libet alij vendantur,
 quò magis debitum persolatur. Qui autem
 hæc acceperit contra hanc observationem,
 dem pœnis subiaceat, quæ in rebus immobili-
 bus sunt proditæ.

*Imperat. Gordianus in l. 1. C. de sepulchris violatis.
 Res religiosas effectas, illegitimè contractas, po-
 netur crimine læse religionis.*

CAP. LXI.

RES religioni destinatas, quinimò iure
 religionis effectas, scientes qui contemp-
 rint, & emere & distrahere non dubitauerint,
 tametsi iure venditio non subsistat, læsæ re-
 ligionis inciderunt in crimen.
*Imperator Constantinus in l. 4. C. de sepulchris violatis.
 pœnis violantium sepulchra, aut corpora, vel re-
 liquias.*

CAP.

VI sepulchra violant, domos (vt ita dixerim) defunctorum, geminum videlicet facinus perpetrare, nam & sepultos spoliant distribuendo, & viuos polluunt fabricando. Si quis igitur de sepulchro abstulerit saxa, vel marmora, vel columnas, aliamue quamcumque materiam fabricandi gratia, siue id fecerit venditurus, decem pondo auri cogatur filco inferre, siue quis propria sepulchra defendens, hanc in iudicium querelam detulerit, siue quæcunque alius accusauerit, vel ad officium nunciauerit, quæ pœna Priscæ severitati accedit. Nihil enim derogatum est illi supplicio, quod sepulchrum violantibus videtur impositum. Huic autem pœnæ subiacebunt, & qui corpora sepulta aut reliquias contrectauerint. Hæc ille Imperat. Quid igitur dicendum de illis, qui SS. martyrum sepulchra, tanta audacia violant?

Imp. Arcadius & Honorius AA. Theodoro prefetto præto habetur in l. Si quis in hoc. C. De Episcop. & Clericis, irruens in Ecclesiam & ministros, capituli sententiæ subiacet.

Si quis in hoc genus sacrilegij proruperit, vt in Ecclesias Catholicas irruens, sacerdotibus & ministris, vel ipsi cultui locoq; aliquid importet iniuriæ, quod geritur, à prouinciæ rectoribus animaduertatur, atq; ita prouinciæ

616 COLLATION. SACRAR.
moderator, sacerdotum & Catholica Eccle-
siae ministrorum, loci quoque ipsius, & divini
cultus iniuriam capitali in conjunctos
confessos reos sententia noverit videlicet
nec exspectet, vt Episcopus iniuriam proprie-
tationem deposcat, cui sanctitas ignoscendi
riam dereliquit. Sitq; cunctis laudabile, sicut
atroces sacerdotib; aut ministris iniurias
vti crimen publicum persequi, ac de talibus
reis ultionem mereri. Quod si multitudo
lenta, per ciuilem apparitoris executionem
miniculo etiam ordinum possessorum
poterit flagitari, quod se armis aut locorum
difficultate tueatur, praesides prouinciarum
iam militari auxilio per publicas literas ap-
pedito, competentem vindictam tali excellenti
ponere non morentur.

*Iustinianus Imp. in Authen. Collat. 9. tit. 15. De
Episcopis & clericis. §. Si quis cum
De penis eorum, qui Episcopos, clericos, aut
fros Ecclesiae iniurijs afficiunt, & diuina
via conturbant, aut celebrari prohibent, &
do celebrandi Litanias, & penas eas conuincit
tium.*

CAP. LXIV

Si quis, cum sacra ministeria celebrant, in
sanctam Ecclesiam ingrediens, Episcopo
aut clericis, aut ministris alijs Ecclesiae iniu-
riam aliquam inferat: iubemus hunc reuera
sustinere, & in exsilium mitti. Si vero hoc se-

in mysteria conturbauerit, aut celebrare prohibuerit, capitaliter puniatur: Hoc ipso & in litanijs, in quibus Episcopi & clerici reperiantur, custodiendo. Et si quidem iniuriam solum fecerit, is verberibus exsilioque tradatur: Si vero etiam Litaniam concusserit, capitale periculum sustinebit, & vindicare iubemus non solum ciuiles, sed etiam militares iudices. Omnibus autem laicis interdiximus Litanias facere sine sanctiss. Episcopis, & qui sub eis sunt reuerendissimis clericis. Qualis enim est Litania, in qua Sacerdotes non inueniuntur, & solemnes orationes faciunt: Sed & ipsas honorandas cruces (cum quibus & in litanijs ingrediuntur) non alicubi, nisi in venerabilibus locis reponi, & si quando opus vocauerit ad Litanias celebrandas, tunc solum ipsas sanctas cruces accipere eos, qui consuetè eas portare solent, & cum Episcopo & clericis Litanias celebrare, hoc custodientibus sanctissimis locorum Episcopis, aut etiam eorum clericis, & per loca iudicibus. Si quis autem in hoc capitulo, presentis nostre legis virtutem, aut transcenderit, aut non vindicauerit, prædictas, pœnas patietur, monasteriorum & reuerendissimorum Manochorum dispositione.

Inpp. Arcadij & Honorij AA in l. Si venerabilis, c. de Episc. & Clericis. Violans privilegia Ecclesie puniatur in quinq; libris auri.

CAP.

SI venerabilis Ecclesie privilegia, cuiusquam fuerint vel temeritate violata, vel dissimulatione neglecta, commissum hinc quinque librarum auri condemnatione puniatur.

Nova constitutio Friderici Imperat. de statu & consuetudine contra libertatem Ecclesie edita, per habetur ad calcem lib. 2. Feudorum De varijs in violantium privilegia & libertatem sacrosanctam.

CAP. LXVI.

RD decus & honorem Imperij, & laudem Romani principis nihil omnino magis videtur accedere, quam ut expurgatis quibusdam erroribus, & iniquis quorundam statuta penitus destitutis, de cetero Ecclesia Deo pacis quiete vigeat, & secura gaudeat libertate. Sed adeo infidelium quorundam & iniustorum iniquitas abundavit, ut non dubitent contra Apostolicam disciplinam, & sacrosanctas statuta sua infringere contra Ecclesie personas & Ecclesie libertatem. Cum ergo dispositione divina fauente, nihil velit Ecclesia (quae nihil debet praeter bona appetere) quod nobis eodem concursu & eadem non placeat voluntate. Nos Fredericus Romanorum Imperator semper August. hac edita lege irritamus, & nunciamus omnia statuta & consuetudines, quae civitates vel loca, potestate

es, consules, vel quæcunque aliæ personæ
 contra libertatem Ecclesiæ vel Ecclesiasticas
 personas edere, vel seruare aduersus canoni-
 cas, vel imperiales sanctiones præsumpserint,
 & de capitularibus suis mandamus intra
 duos menses post huius publicationem edicti
 penitus aboleri, (Vide *authen. cassæ & irrita. c. de
 sacrosan. Eccles.*) & si de cetero similia attentau-
 erint, ipso iure decernimus esse nulla, & eos sua
 iurisdictione priuatos, superiori protinus ap-
 plicanda, nec non locum, ubi deinceps talia
 præsumpta fuerint, banno mille marcarum
 præcipimus subiacere: potestates verò, consu-
 les, rectores, statuarij, & scriptores dictorum
 statutorum, nec non & consiliarij locorum i-
 psorum, qui secundum statuta, vel consuetu-
 dines memoratas iudicauerunt, sunt extunc
 ipso iure infames, quorum sententias & actus
 alios illegitimos præcipimus, aliquatenus non
 tenere. Quod si per annum huius nostræ con-
 stitutionis inuenti fuerint contemptores, bo-
 narum per totum nostrum imperium man-
 damus, impunè ab omnibus occupari, saluis
 nihilominus aliis pœnis contra tales in gene-
 rali cõcilio promulgatis. Item, nulla potestas,
 vel persona publica, vel priuata, collectas siue
 exactiones, angarias vel parangarias Ecclesiis,
 vel alijs pijs locis aut Ecclesiasticis personis
 imponere, aut inuadere bona Ecclesiastica
 præsumant. (Vide l. 1. 2. & 3. c. de Epif. & clericis)
 Quod

Quod si fecerint, & requisiti ab Ecclesia vel ab imperio, emendare contempserint, tripliciter refundant, & nihilominus banno imperiali subiaceant, quod absque satisfactione decem nullatenus remittatur. Item, quaevisque communitas, vel persona per annum nec communicatione facta, propter libertatem Ecclesiae perfliterit, ipso iure imperiali banno subiaceat, à quo nullatenus extrahatur, nisi prius ab Ecclesia absolutus fuerit. Item statuimus, ut nullus Ecclesiasticam personam in criminali quaestione vel ciuili trahere ad iudicium seculare praesumat contra constitutiones imperiales, & canonicas sanctiones. Quod si fuerit, actor à iure suo cadat, & iudicatum non teneat, & iudex sit ex tunc iudicandi potestate priuatus. Statuimus enim, ut si quis clericus vel personis Ecclesiasticis iustitiam denegare praesumpserit, tertio requisitus, suam iustitiam amittat.

Imperatores Valentinus & Marianus A. An. privilegia, C. de sacrosanctis Ecclesiis. Privilegia Ecclesiarum confirmantur, inducuntur in contrarium tolluntur, & elemosina consueta dari iubentur.

CAP. LXVII.

Priuegia, quae generalibus constitutionibus vniuersis sacrosanctis Ecclesiis con-

Orthodoxæ religionis retrò principes præstite-
runt, firma & illibata in perpetuum decerni-
mus custodiri. Omnes sanè pragmaticas san-
ctiones, quæ contra canones Ecclesiasticos in-
tentu gratiæ vel ambitionis illicitæ sunt,
honore suo & firmitate vacuatas cessare præ-
cipimus. Et quia humanitatis nostræ est, ege-
ntes prospicere, ac dare operam, vt pauperibus
alimenta non desint, salaria etiam, quæ sacro-
sanctis Ecclesijs in diuersis speciebus de pu-
blico hæcenus ministrata sunt, iubemus nunc
quoque inconcussa, & à nullo prorsus immi-
nuta præstari, liberalitatique huic prom-
ptissimæ perpetuam tribuimus firmitatem.

*Theodoretus lib. 1. cap. 2. & 11. Ecclesiast. hist. Imper.
Constantinus Magnus leges pro honore & immu-
nitate sacerdotum sancit, ammonam illis suppeditauit,
ignominiam illorum suo paludimento se ob-
testaturum aiebat.*

CAP. LXVIII.

Constantinus Imperator dedit prouincijs &
genibus mandatum, vt Sacerdotes ho-
nore afficerent: illis autem, qui eosdem contu-
mellis insectari aggredierentur, exitium mina-
tus est. Postmodum Episcopos Nicæni Cōci-
lij magnifico epulo excepit, cumq; inter illos
quibusdam videret dexteros oculos effossos,
intelligissetque, quod constantia pro pietate
cam

eam cladem illis attulisset, labra vultuque
 admouit, pro certo persuasus, osculo se benedi-
 ctionem inde hausturum esse. Conuulsa
 tangem peracto, alia dona rursus illis dila-
 buit, quinetiam literas ad prouinciarum popu-
 los dedit, mandauitque, ut certis fructu-
 ti numerus viduis, & his, quae perpetua ser-
 uant virginitem, quinetiam illis, qui in
 ministerijs obeundis consecrati sunt, in
 singulis ciuitatibus, quotannis suppeditan-
 tur, cumque non tam egentium necessitas
 quam sua ipsius magnificentia mensuranda
 rant autem quidam calumniandi studio
 grantes, qui quosdam Episcopos accusabant,
 & criminationis libellos imperatori offere-
 bant. Ille istis ante concordiam confutatio-
 nis acceptis, primùm cum eos vinculo castitatis
 xisset, annuloque suo obsignasset, sermo
 sit. Deinde libellos in medium adductos,
 ipsis presentibus, igne absumendos cum
 iureiurando adiecto, se ne verbum quidem
 illis scriptum perlegisset. Nam sacerdotum
 quit, vitia non sunt populo aperienda, nec
 inde causa offendiculi arrepta, licet per-
 care aggrediatur. Quinetiam cum hoc quod
 adiecit memorant. Si suis oculis episcopum
 alienae vxori stuprum inferre forte videtur
 cinus illud nefandum suo paludamento
 obiecturum, ne facinoris ad spectus eos, qui
 dem ipsum cernerent, vlla ex parte laedere.

Cum igitur Episcopos ad hunc modum honoratus esset, & sacerdotes Dei tam amplo afficeret honore, singulos ad suum gregem redire mandavit.

Valerian. Imperat. in authent. Quomodo oporteat Episcopos & ceteros clericos ad ordinationem perducere, collatione 1. titu. 6. de sacerdotij dignitate & militate in republ. & quales debeant in Episcopos cooptari.

CAP. LXIX.

Maxima quidem in omnibus sunt dona Dei à superna collata clementia, sacerdotium & imperium: illud quidem diuinis ministrans, hoc autem humanis praesidens ac diligentiam exhibens, ex vno eodemque principio vtraque procedentia humanam exortant vitam. Ideoque nihil sic erit studiosum Imperatoribus, sicut sacerdotum honestas, cum vtrique & pro illis ipsi semper Deo supplicent. Nam si hoc quidem inculpabile sit vndique, & apud Deum fiducia plenum, imperium autem rectè, & competenter exornet traditam sibi rempublicam, erit consonantia quaedam bona, omne quicquid vtile est humano conferens generi. Non igitur maximam habemus sollicitudinem circa vera Dei dogmata, & circa sacerdotum honestatem, quam illis obtruncantibus crederemus, quia per eam maxima nobis dona dabuntur à Deo, & ea, quae sunt firma, habebimus, & quae nondum haecenus venerunt,

nerunt, acquiremus. Bene autem viuunt
 runtur & competenter, si rei principum
 decens & amabile Deo. Hoc autem futurum
 esse credimus, si sacrarum regularum obser-
 uatio custodiatur, quā iusti & laudandi & im-
 orandi inspectores & ministri Dei viderunt
 diderunt Apostoli, & sancti Patres custode-
 runt, & explanauerunt. Sancimus igitur
 per omnia sequentes regulas, dum quisquam
 sequenti omni tempore ad ordinationem
 piscopatus adducitur, considerari prius
 uitam secundum sanctum Apostolum, libe-
 nesta, & inculpabilis, & vndiq; irreprehensibilis
 sit, & in bonis testimoniū habeat, & lau-
 dotem decens, & neq; ex officiali, aut curiali
 veniat fortuna, nisi tamē ex nouella re-
 cundum quod iam dispositū est) in mun-
 do constitutus, fortuna liberetur, quarum
 men prius substantiā reddens curie. Neque
 nim idiota, neq; ex iis, qui vocantur laici, co-
 stens, ita mox ad Episcopatū adscendant, nec
 imaginariā, suscipiat ordinationē, tanquā
 do quidem idiota, mox autē clericus, deinde
 paruum aliquod tempus preteriens Episcopatus
 appareat. Et neq; vxori alia copulatus, sed
 in virginitate degens à principio, aut vxorem
 quidem habens ex virginitate, aut ad eam ve-
 nientem, & non viduam, neq; seiunctam vx-
 ro neque concubinam, neque filios aut nepo-
 ses habens, neque cognitos legi, neque illi co-

habiles: alioqui præter hoc aliquid agens, &
 cadet sacerdotio: & qui eum ordinas, fo-
 re episcopatum seſtrabitur, hanc legem offen-
 dens. Sed neque pecunijs oportere emere sa-
 cerdotium ei permittimus, ſolum verò eum
 ad ſervicium Domini Dei culturam volumus, &
 non plurimis humanis cogitationibus distra-
 hi. Sed neq; ineruditus exiſtens ſacrorum do-
 gmatum, ad episcopatum accedat, prius autē
 ad monaſticam vitam profectus, aut in clero
 conſtitutus, non minus menſibus ſex, vxori
 tamen non cohærens, aut filios aut nepotes
 habens. Hoc enim omnimodò ſuper Deo ama-
 bilibus episcopis quærimus, ſicut etiam prius
 in ſtatutis noſtris ſacris cõſtitutionibus hoc ſan-
 ctum eſt, per quas dudum cohærentes vxori-
 bus, non perſcrutamur, omne præteritum re-
 linquentes, de cætero autem nulli permitten-
 tes a poſitione legis vxorem habenti talē im-
 poni ordinationem, quam legem etiam nunc
 revocamus, ne fortè ſi præter hoc aliquid fiat,
 & ipſe cadat ſacerdotio, & ordinantē ſimiliter
 excludi procuret. Igitur ordinandus Episcopus,
 aut ex monachis, aut ex clericis, ſit etiam in hu-
 iusmodi vita teſtimonij boni, vita bonus &
 honeſtus, & gloria fruens bona, & hoc funda-
 mentum pontificatus deponens ſuæ animæ.
*Juſtinianus Imperator in eadem auſent. ſ. Hæc au-
 tem. De celibatu & caſtitate ſacerdotum & clero-
 ſum, & pena contrahentium nuptias.*

Quæ de Deo amabilibus episcopis factæ
& de religiosis clericis constituimus. Nec
enim secundas habentem, aut eum, qui habu-
erit nuptias, ordinari in diaconum, aut presby-
terum permittimus, neque si mulieri concu-
gatur seiunctæ, & proprium virum deinde
quærenti: sed neque si concubinam habeat
ipsam uxorem, si cum castitate & ex virgini-
tate sit. Nihil enim sic in sacris ordinatio-
nibus diligimus, quam cum castitate vivere
aut cum vxoribus non cohabitantes, aut cum
vxoris virum, qui vel fuerit, vel sit, & ipsam
castitatem eligentem, primum principium &
fundamentum manifestum secundum di-
uinas regulas & residuæ virtutis constituimus.
autem aliquis presbyter, aut diaconus, aut
diaconus postea ducat uxorem, aut concubi-
nam, palam, aut occultè, sacro statim cadat
digne, & deinceps idiota sit. Quod si & leuiter
secundam ducat uxorem propter quendam
hoc forsitan irrecusabili necessitate, nullatenus
ad altiorem accedat gradum, neque perueniat
tur gradu maiori in sacerdotio, maneat
tem in eodem gradu perpetuo, sed non ad nup-
tias veniat nuptias: satis est enim, si ad sacerdotium
veniens nuptias, ad maiorem gradum veni-
festinauerit, exinde idiota erit & laicus, om-
ni

in sacro ministerio cadens. Pudicè etenim
nobis per omnia pertinet viuere. Si enim tales
constituti ij, qui in clero adducuntur, ordi-
nantur, facilius eis ad Episcopatum adscensus e-
rit & ex multis bonis viris facilius inuenien-
tur, qui adducantur ad primum gradum sacer-
dotij digni.

*Justinianus Imper. in l. Nos semper. C. de Episc. &
cleric. De sacerdotium & Episcoporum officio. &
quare Ecclesia ad sacerdotium & Episcopatum,
non nisi continentes admittat.*

CAP. LXXI.

NOS semper omnibus modis sacrosan-
ctis Ecclesijs prouidentes in honorem
& gloriam sanctæ, incorruptæ, & consubstan-
tialis Trinitatis, per quam seruari tum nos i-
psos, tum reipublicam persuasi sumus, sequen-
tes doctrinam sanctorum Apostolorum, de eo
quod debent eligi integerrimi & incorruptis-
simi sacerdotes, qui quidem ea & maxime cõ-
tinuantur, vt suis precibus beneuolentiam
DEI clementissimi rebus publicis acquirant,
presenti constitutione sancimus. Nam si san-
cti & gloriosi Apostoli sacerdotium à Domi-
NO CHRISTO Deo nostro accipientes, &
omnibus bonis terram implentes, suamq; do-
ctrinam omnibus tradentes, ne suæ quidem in
hoc mundo concessæ vitæ vt salutis nostræ in-
uenirent, pepercerunt, an non æquum est eos,
qui in illorum munus succedunt, & sanctis

D d Eccle-

Ecclesijs sacerdotes presunt, puram atque intactam vitam agere, & opes atque pecuniam pro nihilo ducere, vitamque suam omnem clementissimum Deum referre ac dirigere. Par est igitur eiusmodi sacerdotes eligi & creari, quibus neque liberi sint, neque posteritatem propterea, quod is, qui huius vitæ curis & sollicitudinibus afficitur, quas liberi, ut qui matrem parentibus adferunt, eius omne studium & cogitatio in Dei cultu, & rebus Ecclesiæ proficari non potest. Cum enim quidam ad vitam spem, quam in Deo positam & constitutam habent, tum autem ut suorum animorum salutem consulant, ad sanctissimas Ecclesias conueniunt, suasque opes ac facultates ob eam causam adferant & relinquunt, ut in pauperes & egenos, aliosque præterea pios vsus impendant, absurdum esset minimeque conueniens, si episcopi in proprium lucrum prædamque, earumque potestates reuocarent, aut in proprios liberos & sanguineos impenderent. Oportet enim episcopum nullam erga eos liberam, sicuti carne & corpore parantur, affectione & studio præparatum, omnium fidelium animos parentis caritate & benevolentia comprehendere. Negatur igitur de causis eos, qui liberos & posteritatem habeant, creati episcopos prohibemus.

De calibatu sacerdotum, & quod conuocati ad clericatum & gradus Ecclesiasticos non modo admittantur, videre licet plures in

es & cōstitutiones in authent. de monachis, collatione i. titu. 5. § Si quis autem fortè. & in authent. de sanctissimis episcopis, collat. 9. titu. 5. Clericos autem. & in l. Eum, qui pro- bolem, cum Glossa. cap. de Episcopis & cle- ricis. atque in leg. existimamus. cap. de Sum- ma Trinitate & fide Catholica. Quid facient Orientis Ecclesiæ? inquit Hieronymus, (ad- versus Vigilantium) quid Aegypti & sedis Apo- stolicae, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut si vxores habuerint, mari- ti esse desistunt.

Impp. Theodosius, Arcadius & Honorius in l. Mi- nime, c. de Episcopali audientia. Habitus Deo dicata- rum virginum non debet ludibrio exagitari, sub pe- na corporalis supplicij & exsilij.

CAP. LXXII.

Mimæ, & quæ ludibrio corporis sui quæ- stum faciant, publicè habitu earum vir- ginum, quæ Deo dedicatæ sunt, non vtantur. In eandem sententiam Iustinianus Imper. in authent. vltima de sanctissimis Episco. (Collat. titu. 5. §. fin.) Omnibus, inquit, generaliter in- seculari vita conuersantibus, & maximè thea- tralia exercentibus, viris ac mulieribus, nec non ei prostantibus, interdicitur vti sche- mate monachi aut monastriæ, aut ascetriæ, aut cuiuscunque personæ cuiusmodi imitari solent: scientibus vniuersis præsumptibus aut vti tali schemate, aut imitari, aut illudere

in quacunq[ue] Ecclesiastica disciplina, quæ & corporalia supplicia sustinebunt, & exilio tradentur, prouidentibus huic rei non solum in eorum Episcopis, & qui sub eis sunt, Clericis sed etiam militaribus ciuilibusque iudicibus, & quæ sub eis sunt officijs, & locorum doctoribus.

Chrysostomus Homil. 2. in cap. 1. Epistol. 2. ad Thimoth. Grauisimus D. Chrysostomi locum tenentis illos, qui temerè pastores & sacerdotes detrahunt.

CAP. LXXIII.

HOC est malorum omnium causa, quæ rectorum autoritas perijt, nulla illis uerentia habetur, nullus honor, nullus metus. Qui honorat sacerdotes, Deum quærit honorat: qui uerò sacerdotem spernit, ad sensum prolabitur, ut in Deum ipsum aliquando contumeliosus euadat. Qui uos, inquit (Matth. 10.) suscipit, me suscipit. Et sacerdos ait, eius in honore habete. Hinc Iudei Deum adspernari didicerunt, quia Moysen contempserunt, quia lapidibus illum impetebant. Nam qui piè sacerdoti afficitur, longè maiore pietate Deum reuerentur. Et si enim malus fuerit sacerdos quispiam, attendit Deus, quod illi gratia illum etiam, qui dignus honore non est, obsequijs fouet, ipseque tibi premia exhibet. Si enim, qui Prophetam in nomine Prophetæ suscipit, mercedem Prophetæ accipiet.

profecto & qui credit & obtemperat sacerdoti, mercede sua non destituetur. Nam si de honorum spiritualitate agitur tantum, ubi, quem suscipis interrogas, tantum premiorum accipis: si ei subiaceris, cui imperat Deus, non multo magis mercede donaberis? Super cathedram, inquit, Moyses sederunt Scribae & Pharisei: omnia ergo quaecunque dixerint, facite: secundum autem opera eorum ne faciatis. An ignoras, quid sit Sacerdos? Angelus utique Domini est. Non enim seipso loquitur: Si despicias, non illum despicias, sed Deum, qui illum ordinavit, sed vnde, inquires, constat, Deum fuisse illius ordinationis authorem? Nempè nisi tu hanc habeas opinionem, spes tua inanis facta est. Nam si nihil per illum operatur Deus, neque laucarum laudes, neque mysteriorum particeps es, neque benedictionibus fruetis. Non ergo Christianus es. Quid ergo? Deus omnes ordinat, per omnes tamen ipse operatur, salutem populi moliens, non illorum intuentis merita. Nam si per sinas os, si per Balaam scelestum hominem populi causa locutus est, multo magis loquitur per sacerdotem plebis suae gratia. Quid enim non agit Deus salutis nostrae causa? quid non loquitur? per quem non operatur? Si enim per Iudam operatus est, per prophetas, quibus dictus est: Non novi vos, discedite à me, qui operamini iniquitatem: (Matth. 7.) Perque illos, qui demones in nomine suo eiecerunt, non

D d 3 magis

magis sacerdotes diuino mysterio famulari
operabitur? Namq; si præpositorum vira-
cutere pergimus, ipsi doctores nostros ordi-
re contendimus: peruersoq; ordine natura
que supra sunt, infra esse volumus, ut lap-
rius pedes, inferius verò sit caput. Audi
Paulus dicat: (1. Cor. 4.) Mihi autem pro-
mo est, ut à vobis iudicer, aut ab humano
Et iterum: (Rom. 14.) Tu quid iudicas frat-
rui? Si fratrem iudicare non expedit, quanto
minus magistrum? Nam si quid hoc statuit
bene facis, peccasq; ni facias, si non verò cõ-
præcipit, noli præsumere, neq; ea conent
super te sunt. Insurrexerunt aduersus
post vituli formati effigiem, Core, Dathan &
Abyron. Quid ergò: nonne illi perierunt? Qu-
bet quæ ad se pertinet, sollicitè cureat. Non
quidè fidei dogma peruertat, etiã angelus
obaudire noli: si non verò recta docet, noli
sed verbis intendere. Habes Paulum verba
operibusq; moderantem. Non distribuit præ-
peribus, iniquis, non bene dispensat Ecclie
res. Vnde tibi id constat? Noli illum cuius
antequam discas, Reatum caue. Plurima
pè ex simplici suspitione iudicantur. Iam
Deum tuum, audi ipsum dicentem (Gen. 3.)
Descendens videbo, si secundum clamorem
consummatur: si autem, ut sciam. Quod
si didicisti, & examinasti, & vidisti, iudicem
sustine. Noli præripere Christi iudicis ord-

nullius est munus ista discutere, non tuum.
 Tu seruus utimus, non dominus es. Ouis
 ipse es, pastorem noli curiosè discutere, ne
 eius quoque criminis reus tenearis, quod il-
 lum accusare præsumis. Et quomodo, inquires,
 ipse mihi dicit, quod ipse non facit? Non tibi
 ipse dicit: nam si illi non obtemperas, mercede
 pruaris. Christus hæc admonet. Plus aliquid
 dicam, ne Paulo quidem obedire oportet,
 si quid dixerit proprium, si quid humanum,
 sed Apostolo Christum in se loquentem cir-
 cumferenti. Non igitur aliena iudicemus: sua
 quisque discutiat, vitamque dijudicet suam.
 At debet ille, inquires, melior esse, quam
 ego. Cur obsecro? Quia sacerdos est. Et quid,
 non habet ille, amplius quam tu? Non labores,
 non angores, non ærumnas? Debet esset te me-
 lior? Quid ergo? Nisi sit, te ipsum perdis ac-
 cipis: Sunt verba ista plena arrogantia. Vn-
 de enim nosti illum te non esse meliorem: Fu-
 turus, inquires, & sacrilegus est. Vnde hoc nosti
 homo? cur te ipsum per præcipitia impellis?
 Nempe si quis dixerit, ille purpuram habet,
 quamuis id scias, autem obruis: & si arguere
 possis, protinus resilis, teque scire dissimulas,
 nolens gratis subire periculum. Quid ergo in
 hoc loco periculum minimè necessarium sus-
 cipis: Nō carent reatu hæc verba, Audi quid
 dixerit Christus: (Mat. 12) Dico autem vobis,
 quod omne verbum otiosum, quodcumque

locuti fuerint homines, reddent rationem de
eo in die iudicij. Cur teipsum quouis arboris
esse meliorem? Cur non ingemiscis magis
ac pectus tundis, atq; in humum respicis, cum
tando felicem publicanum? Etsi enim melior
sis, hac foeda existimatione tua cuncta perdis-
sti. Meliores tace, vt persistas esse melior quod
si loquaris omnia, exinaniuisti. Si te peccator
esse, desiste; si non putas, multum sane peccasti.
Si enim, qui peccator aduenerat, vti confes-
sus est, iustificatus descendere meruit, tu
peccator non est, & esse se putat, quid tibi
non lucrabitur? quantum ex ea humilitate tibi
is adijciat commodis. Vitam tuam diligenter
discute. Fur non es: at rapis, at violas, at ma-
mera huiusmodi perpetras: neq; id vt furum
probem, dixerim. Absit: immò illud vobis
secror, & cum, qui est huiusmodi, vobis
fleo: nam dici non potest, quam sit sacrilegum
malum. Sed vobis parco. Nolo enim virtutem
vestram alios accusando minuere. Quid, cum
publicano deterius? (Luc. 18.) At cum esset
numeris peccatis obnoxius, Phariseusque
solum diceret: Non sum sicut publicanus ille
omnia perdidit. Tu de Sacerdote dicit: Non
sum sicut iste sacrilegus, & non omnia peccata
sum amittes? Ista necessario dicere, ac plerumque
verbis prosequi cogor, non sacerdotum tan-
tum gratia, sed vestri. Nam vereor, ne hac elu-
sione virtus exhauriatur vestra, in iudiciumq;
deci

decidatis. Audi deniq; quid dicat admonens
 Iulius: Opus autem suum probet vnusquisq;
 & tunc in semetipso tantum habebit gloriam,
 & non in altero. Nam dic, oro, si saucius pro-
 ficaris ad medicum, num omissa cura vul-
 neris tui, studiosè medicum percontaris, vul-
 nus ille habeat nec ne. An verò etsi ille sit sau-
 cus, vulnus tuum idcirco non curas, dicisq;
 inum illum esse oportuit, medicus cum sit?
 Quando verò sanus medicus non est, abscedo,
 vultus mecum insanabile referens? Nunquid
 enim si sacerdos malus, inde solatium capiet
 lobbitus? Nihil minus. Caterùm, dabit ille
 quidem scelerum suorum debitas pœnas, da-
 bus autem & tu tuorum criminum pœnas. Et-
 enim magister solum iam ordinem implet,
 Erunt enim, inquit, (Ioan. 7. Esaiæ 52. Hier. 31.)
 omnes docibiles Dei, neq; dicent, agnosce Do-
 minum. Omnes enim agnoscent me à mini-
 mo vsq; ad maximum eorum. Cuius ergo rei
 gratia, inquires, præsidet: Cur præpositus est:
 Ne, quæso, doctores nostros maledictis impe-
 ramus, & ne nosmet potius lædamus. Nostra,
 vt dixi omnia, discutiamus, & neminem peni-
 tus maledicemus. Reuereamur diē illam, quā
 illuminati ab illis sumus. Patrem qui habet,
 esse mille patiatur incommoda, omnia patris
 reuerentia conteget. Noli enim, inquit, glo-
 rari in ignominia patris tui: neque enim tibi
 tam gloria, quàm probrum est. Et si sensum
 D d 5 amise-

amiserit, veniam habe. Longè hæc magis in pe-
 tre spirituali dicenda sunt. Reuerere illum, quod
 tibi diebus singulis diuina ministrat, semper
 ras relegi facit, tui gratia exornat domum: pro-
 pter te vigilat, propter te vota persoluit, pro te
 Deum precaturus adstat, tui causa precaturus
 uisit, pro te apud illum religio, cultusque, & ob-
 sequium est, pro te ista omnia. Reuerentia ergo
 ergo atque considera: accede ad ea cum summa
 reuerentia. At malus ille est, & hoc ad te qua-
 situm. Nunquid enim, qui malus non est, ipse tibi
 magna ista & diuina largitur? Absit. Fide-
 nim tua ac omnia valet, neque tibi infusus
 proderit, nisi ipse fidelis sis: neque enim
 malus, si fueris ipse fidelis. Per uacuum in
 operatus est Deus (1. Reg 6.) cum populum
 uare uellet: num enim Sacerdotis uis, uis
 uirtus tantum conferre potuisset? Non potest
 qua Deus ipse largitur, ueluti sacerdotum uir-
 tute perfici: omnia quippe diuina sunt gratia.
 Huius tantum munus est aperire os: ceterum
 Deus cuncta operatur: symbolum iste in
 modo implet. Intuere quantum in te laetit
 & Iesum interest, & audi dicentem Ioannem
 Ego opus habeo à te baptizari: & Non sum
 gnus soluere ipsius corrigiam calceamenti
 (Matt. 3.) Sed tamen, cum tantum interest, de-
 scendit Spiritus, quem non habebat Ioannes.
 De plenitudine enim, inquit (Ioã 1.) ipse nos
 omnes accepimus. Prius tamen, quam baptiza-

trur, n
 descen
 cerdor
 dem
 quant
 spiritu
 omnia
 mirabi
 Quid v
 lam Pe
 riti Sa
 Christ
 modo
 minus
 mines
 nt. Q
 est Ch
 quoq
 eadem
 de con
 pleuit
 ostend
 odrulo
 lud est
 be

rerur, non ille descendit, neque Ioannes ipsa
 descendere fecit. Cur ergo istud fit? Vt scias sa-
 cerdotem symbolum implere tantummodo.
 Nemo hominum tantum distat ab homine,
 quantum à Christo Ioannes. Descendit tamen
 spiritus, vt discas Deum omnia operari, Deum
 omnia facere. Volo quiddam adijcere planè
 mirabile, & nolite mirari neque turbemini.
 Quid verò istud est? Sacra ipsa oblatio, siue il-
 lam Petrus, siue illà Paulus, siue cuiusuis me-
 riti Sacerdos offerat, eadem est, quam dedit
 Christus ipse discipulis, quamque sacerdotes
 modo faciunt. Nihil habet ista, quàm illa,
 minus. Cur id? Quia non hanc sanctificant ho-
 mines, sed Christus, qui illam ante sacraue-
 rat. Quemadmodum enim verba, quæ locutus
 est Christus, eadem sunt, quæ sacerdotes nunc
 quoque pronunciant; ita & oblatio eadem est,
 eademque baptismi ratio est: ad eò omnia in fi-
 de consistunt. Cornelium spiritus repente re-
 pleuit, quia ipse prius alacritatem voluntatis
 ostendebat, fidemque plenissimæ deuotionis
 obtulerat. Et hoc igitur Christi corpus & il-
 lud est: qui autem hoc illo minus aliquid ha-
 bere putat, ignorat Christum esse, qui
 nunc etiam adest atque ope-
 ratur, &c.